

**НАУКОВО-ДОСЛІДНИЙ ІНСТИТУТ ПУБЛІЧНОГО ПРАВА
ЦЕНТРАЛЬНОУКРАЇНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВОЛОДИМИРА ВИННИЧЕНКА**

*Кваліфікаційна наукова
праця на правах рукопису*

БАГРІЙ АНДРІЙ АНДРІЙОВИЧ

УДК 342.9

**ДИСЕРТАЦІЯ
АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВИЙ МЕХАНІЗМ
ЗДІЙСНЕННЯ АНТИДОПІНГОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У СПОРТІ**

12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне
право

Подається на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук Дисертація містить результати власних досліджень. Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело

Науковий керівник
доктор юридичних наук, професор,
КУРКОВА Ксенія Миколаївна

Кропивницький – 2026

АНОТАЦІЯ

Багрій А.А. Адміністративно-правовий механізм здійснення антидопінгової діяльності у спорті. – *Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.*

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.07. «Адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право». Центральноукраїнський державний університет імені Володимира Винниченка. Кропивницький. 2026.

Дисертацію присвячено комплексному та ґрунтовному аналізу адміністративно-правового механізму здійснення антидопінгової діяльності у спорті. У роботі з'ясовано сутність державної політики із запобігання та протидії використанню допінгу у спорті як об'єкта адміністративно-правового дослідження. Визначено, що державна політика постає і як інструмент управлінського впливу, і як форма правової організації суспільних пріоритетів. У такому розумінні її зміст визначається як набором владних рішень, так і здатністю держави інституціоналізувати суспільно значущі потреби у вигляді послідовної системи цілей, процедур і відповідальних суб'єктів. Для сфери антидопінгової діяльності це означає, що ефективність політики залежить не стільки від інтенсивності контрольних заходів, скільки від якості правового конструювання самої моделі протидії допінгу. Інакше кажучи, вирішальним є те, наскільки узгоджено в межах єдиної політики поєднуються нормативне регулювання, інституційна архітектура, превентивна діяльність, механізми координації та процедури юридичного реагування. З іншої сторони, важливим видається акцент на безперервності та циклічності політичного процесу, оскільки саме ці характеристики дозволяють осмислити антидопінгову політику як динамічну систему, що повинна постійно адаптуватися до нових викликів. У сфері спорту це має принципове значення, адже допінгові практики, способи їх приховування, технології контролю та міжнародні стандарти не залишаються

незмінними. Відтак державна політика у цій сфері не може бути побудована за моделлю разового нормативного реагування; вона має функціонувати як механізм постійного оновлення правових рішень, перегляду управлінських підходів і корекції інституційних дій. У такому вимірі антидопінгова політика набуває ознак не статичної регуляторної схеми, а адаптивної правової системи, здатної зберігати свою результативність в умовах змінного спортивного середовища.

Охарактеризовано правову природу та види завдань, принципів та напрямів антидопінгової діяльності у спорті. Відзначено, що завдання визначають публічну мету та межі компетенції суб'єктів антидопінгу і саме вони обґрунтовують, чому держава втручається у спортивні правовідносини, які управлінські функції є допустимими та які результати повинні бути досягнуті через процедури й рішення. Встановлено, що принципи, своєю чергою, виконують гарантійну та легітимаційну роль. Завдяки принципам антидопінгове адміністрування набуває ознак правового процесу, що здійснюється на засадах законності, правової визначеності, пропорційності та забезпечення права на захист, підтримуючи належний баланс між публічним інтересом і правами людини. Напрями антидопінгової діяльності у спорті виступають засобом упорядкування адміністративної діяльності, оскільки дають змогу розмежувати компетенцію суб'єктів, визначити внутрішню логіку процедурних елементів, сформувані підґрунтя для оцінки ефективності публічного управління, а також для подальшого вдосконалення нормативного й організаційного забезпечення антидопінгової сфери. Вони дозволяють структурно поділити антидопінгову діяльність на окремі функціональні блоки — від нормотворення і профілактики до тестування, розслідувань, юрисдикційного реагування та міжнародної співпраці, що, у підсумку, забезпечує побудову керованої, вимірюваної та відповідальної системи.

З'ясовано переваги та недоліки сучасного адміністративно-правового регулювання антидопінгової діяльності у спорті. Визначено систему суб'єктів здійснення антидопінгової діяльності у спорті та охарактеризовано роль кожного із них. Наведено поняття та особливості адміністративно-правового механізму реалізації антидопінгової діяльності у спорті.

Окреслено адміністративно-правовий інструментарій та адміністративні процедури здійснення антидопінгової діяльності у спорті. Встановлено класифікацію правових гарантій здійснення антидопінгової діяльності у спорті. Обґрунтовано, що процедура планування й відбору до контролю виражає початкову стадію адміністративного впливу, оскільки саме на цьому етапі визначається логіка контрольної діяльності, її ризик-орієнтованість, періодичність і обсяг. Процедура повідомлення спортсмена та його ідентифікації покликана забезпечити персоніфіковану адресність антидопінгових дій і належне підтвердження того, що відповідні заходи застосовуються саме до конкретної особи. Процедура відбору проб становить одну з центральних стадій антидопінгової діяльності, оскільки саме на ній формується первинна доказова основа для подальшого реагування. Процедура документування та збереження доказів забезпечує юридичну придатність отриманої інформації для використання у подальшому провадженні. Процедура лабораторного аналізу та повідомлення про результат відображає перехід від технічного дослідження до юридично значущого висновку. Процедура попередньої правової оцінки має на меті встановлення того, чи створюють отримані матеріали достатні підстави для подальшого адміністративного реагування. Процедура адміністративного розслідування є стадією з'ясування всіх фактичних та юридичних обставин, необхідних для прийняття обґрунтованого рішення. Процедура тимчасових заходів за наявності підстав має превентивно-обмежувальний характер і спрямована на недопущення подальшого поглиблення ризиків для чесності спортивного процесу. Процедура розгляду справи та ухвалення рішення є

юрисдикційним ядром усієї антидопінгової системи, оскільки саме на цій стадії відбувається остаточне встановлення юридично значущих обставин і прийняття рішення по суті. Процедура апеляційного перегляду виконує коригувальну і гарантійну функцію, забезпечуючи перевірку законності, обґрунтованості та справедливості первинного рішення. Процедура виконання рішення переводить юрисдикційний результат у площину фактичної реалізації та контролю. Процедура надання винятків та дозволів у медичних випадках відображає особливу гарантійну складову антидопінгової діяльності, оскільки забезпечує баланс між захистом здоров'я спортсмена та вимогами спортивної доброчесності. Процедури навчання та інформування мають виразно профілактичний характер і спрямовані на формування доброчесної поведінки ще до виникнення конфліктної ситуації. Процедури захисту даних і забезпечення конфіденційності виконують гарантійну функцію у сфері обігу особливо чутливої інформації.

Аргументовано, що антидопінгова система має поліцентричний характер і функціонує за участю державних органів, національної антидопінгової організації, спортивних федерацій, лабораторій та дисциплінарно-апеляційних органів, що зумовлює підвищені вимоги до чіткості компетенції, координації та підзвітності. Показано, що в адміністративно-правовому вимірі юридичні гарантії набувають конкретної правової форми через нормативне закріплення, визначеність повноважень, процедури, контроль і відповідальність і саме вони роблять антидопінгові рішення правомірними, передбачуваними та перевірюваними, а також запобігають надмірному втручанням в права учасників процесу, конфлікту інтересів і дискримінаційним практикам.

Сформульовано авторський перелік правових гарантій антидопінгової діяльності у сфері спорту та розкрито й проаналізовано специфіку і значення кожної з них як системи інструментів, що одночасно забезпечують ефективність публічного контролю і належний процес.

Зроблено висновок, що юридичні гарантії антидопінгової діяльності в адміністративно-правовому аспекті є багаторівневою системою нормативних та організаційних запобіжників, яка забезпечує сумісність результативності антидопінгового контролю з вимогами правової справедливості та належної адміністративної процедури.

Виявлено напрями запозичення позитивного зарубіжного досвіду щодо здійснення антидопінгової діяльності у спорті та аргументовано конкретні пропозиції стосовно внесення відповідних змін у національне адміністративне законодавство.

Обґрунтовано, що сучасний антидопінг вийшов за межі технічної процедури контролю та став інститутом публічного адміністрування, який прямо пов'язаний із забезпеченням прав людини, публічної довіри, легітимності спортивних інституцій і міжнародної репутації держави. Акцентовано увагу на тому, що наднаціональна стандартизація антидопінгової сфери через Всесвітній антидопінговий кодекс та міжнародні стандарти формує для національних правопорядків подвійний виклик: забезпечити відповідність міжнародним правилам і водночас вибудувати внутрішні процедури так, щоб рішення антидопінгових органів були юридично стійкими, процесуально справедливими та передбачуваними.

У межах дослідження аргументовано, що американська модель антидопінгу є однією з найбільш показових для науки адміністративного права завдяки поєднанню інституційної незалежності виконавця антидопінгових функцій (USADA) з ефективною процедурною архітектурою управління результатами, розслідування порушень і застосування санкцій. Встановлено, що ключовою особливістю США є гібридна природа антидопінгового адміністрування, оскільки USADA не є класичним органом державної влади, однак реалізує функцію публічного значення з наслідками, співмірними із державним контролем, що охоплює обмеження професійної діяльності, репутаційні та

економічні втрати). Значну увагу приділено дискусії щодо меж застосування конституційних гарантій у провадженнях USADA та специфіці арбітражної моделі розгляду спорів, яка забезпечує оперативність і експертність, але водночас потребує постійного балансування між ефективністю контролю і повнотою процесуальних гарантій спортсмена. Окремо проаналізовано екстериторіальний поворот антидопінгової політики США через Rodchenkov Anti-Doping Act, який криміналізує допінгові змови у контексті міжнародних змагань та підсилює антидопінг інструментами публічно-правового примусу. За результатами аналізу сформульовано конкретні напрями запозичення американського досвіду для України та охарактеризовано сутність і значення кожного з них.

Розкрито специфіку розвитку адміністративного законодавства в частині удосконалення процедур здійснення антидопінгової діяльності у спорті. Антидопінгова діяльність у сучасних умовах виходить за межі внутрішніх регламентів спортивних федерацій і набуває ознак публічно-правової системи, у межах якої держава та уповноважені суб'єкти реалізують владні повноваження шляхом прийняття адміністративних рішень, проведення контролю, застосування процесуальних заходів, забезпечення дисциплінарного провадження та гарантування прав спортсменів. Наголошено, що ефективність антидопінгової політики напряму залежить від якості адміністративних процедур, оскільки антидопінгові рішення мають істотний вплив на правовий статус особи, її професійну репутацію та реалізацію права на заняття спортом.

Підкреслено, що імплементація міжнародних стандартів має здійснюватися шляхом адаптації до національної моделі публічного управління, принципів адміністративного права та конституційних стандартів прав людини. Окрему увагу акцентовано на практиці ЄСПЛ, яка підтверджує обов'язковість дотримання процедурної справедливості та гарантій неупередженого розгляду навіть у спеціалізованих спортивних процедурах.

Встановлено тенденцію адміністративно-правового регулювання антидопінгової діяльності у спорті щодо інституційної структуризації і розмежування основних процедурних блоків, серед яких організація антидопінгової політики, тестування і розслідування, управління результатами та слухання, освіта, а також інформаційний режим і конфіденційність. Визначено системні адміністративно-правові виклики чинної моделі, зокрема необхідність узгодження ефективності контролю з принципом пропорційності та гарантіями справедливого процесу, забезпечення незалежності органів управління результатами і дисциплінарного розгляду, підвищення якості доказування та процесуальної форми, удосконалення цифрових процедур і безпечного обміну інформацією, інтеграція антидопінгових процедур із розслідуваннями щодо третіх осіб та протидією організованим допінговим схемам, гарантування підвищеного рівня захисту прав неповнолітніх спортсменів як вразливої категорії. Розроблено та сформульовано законодавчі пропозиції щодо розвитку адміністративного законодавства в частині удосконалення процедур здійснення антидопінгової діяльності у спорті. Обґрунтовано сутність кожної із них.

Наголошено, що важливим є формування національної моделі захисту персональних даних в антидопінговій сфері на рівні спеціальних процедурних гарантій. Національне законодавство про персональні дані не охоплює специфіки антидопінгу, який обробляє особливо чутливу інформацію. Так, воно потребує деталізації підстав обробки, строків зберігання, режимів доступу, процедур реалізації прав суб'єктів даних і правил транскордонної передачі.

Ще одним важливим аспектом є удосконалення процедур щодо спортсменів-неповнолітніх та інших вразливих груп. Для неповнолітніх спортсменів допінг-контроль і дисциплінарні процедури повинні супроводжуватися додатковими гарантіями, а саме участю законного представника, адаптованої комунікації, спеціальними освітніми модулями, обмеженнями щодо публікації даних.

Останнім напрямом удосконалення адміністративно-правового регулювання антидопінгової діяльності в Україні є оновлення механізмів правового захисту та апеляцій як фільтра від помилок адміністративного процесу. Ефективний засіб правового захисту є ключовим для легітимності антидопінгових санкцій. ЄСПЛ показав, що навіть у спортивному арбітражі мають діяти стандарти справедливого суду, а питання публічності слухань може бути принциповим. Національна модель повинна мати чіткий, багаторівневий механізм перегляду рішень, де апеляція виступає реальним процесуальним інструментом.

Ключові слова: адміністративне законодавство, спорт, адміністративно-правові засади, антидопінгова діяльність, державна політика, адміністративно-правовий механізм, адміністративні процедури, адміністративно-правове регулювання, допінг.

ANNOTATION

Bahrii A.A. Administrative and legal mechanism for implementing anti-doping activities in sports. – *Qualification scientific work on the rights of the manuscript.*

Dissertation for the degree of Candidate of Juridical Science in the specialty 12.00.07. «Administrative Law and Procedure; Financial Law; Information Law» – Volodymyr Vynnychenko Central Ukrainian State University, Kropyvnytskyi, 2026.

The dissertation is devoted to a comprehensive and thorough analysis of the administrative and legal mechanism for implementing anti-doping activities in sports. The work clarifies the essence of the state policy on preventing and combating the use of doping in sports as an object of administrative and legal research. It is determined that state policy appears both as an instrument of managerial influence and as a form of legal organization of social priorities. In this sense, its content is determined both by a set of government decisions and by the state's ability to institutionalize socially

significant needs in the form of a consistent system of goals, procedures and responsible subjects. For the field of anti-doping activity, this means that the effectiveness of the policy depends not so much on the intensity of control measures as on the quality of the legal construction of the anti-doping model itself. In other words, the decisive factor is how coherently regulatory regulation, institutional architecture, preventive activities, coordination mechanisms and legal response procedures are combined within a single policy. On the other hand, the emphasis on the continuity and cyclicity of the political process seems important, since it is these characteristics that allow us to understand anti-doping policy as a dynamic system that must constantly adapt to new challenges. In the field of sports, this is of fundamental importance, because doping practices, methods of concealing them, control technologies and international standards do not remain unchanged. Therefore, state policy in this area cannot be built on the model of a one-time regulatory response; it should function as a mechanism for constantly updating legal decisions, reviewing management approaches and correcting institutional actions. In this dimension, anti-doping policy acquires the features of not a static regulatory scheme, but an adaptive legal system capable of maintaining its effectiveness in the conditions of a changing sports environment.

The legal nature and types of tasks, principles and directions of anti-doping activities in sports are characterized. It is noted that the tasks define the public purpose and boundaries of competence of anti-doping subjects and it is they who justify why the state intervenes in sports legal relations, what management functions are permissible, and what results should be achieved through procedures and decisions. It has been established that the principles, in turn, perform a guarantee and legitimizing role. Thanks to the principles, anti-doping administration acquires the features of a legal process, carried out on the basis of legality, legal certainty, proportionality and ensuring the right to protection, maintaining an appropriate balance between the public interest and human rights. The directions of anti-doping activity in sports serve as a

means of streamlining administrative activity, as they allow to delimit the competence of subjects, determine the internal logic of procedural elements, form the basis for assessing the effectiveness of public administration, as well as for further improving the regulatory and organizational support of the anti-doping sphere. They allow structurally dividing anti-doping activity into separate functional blocks - from rule-making and prevention to testing, investigations, jurisdictional response and international cooperation, which, as a result, ensures the construction of a manageable, measurable and accountable system.

The advantages and disadvantages of modern administrative and legal regulation of anti-doping activities in sports are clarified. The system of subjects implementing anti-doping activities in sports is determined and the role of each of them is characterized. The concepts and features of the administrative and legal mechanism for implementing anti-doping activities in sports are presented.

The administrative and legal tools and administrative procedures for implementing anti-doping activities in sports are outlined. The classification of legal guarantees for implementing anti-doping activities in sports is established. It is justified that the planning and selection procedure for control expresses the initial stage of administrative influence, since it is at this stage that the logic of control activities, its risk-orientation, periodicity and scope are determined. The procedure for notifying an athlete and identifying him is designed to ensure personalized targeting of anti-doping actions and proper confirmation that the appropriate measures are applied specifically to a specific person. The sampling procedure is one of the central stages of anti-doping activities, since it is at this stage that the primary evidentiary basis for further response is formed. The procedure for documenting and preserving evidence ensures the legal suitability of the information obtained for use in further proceedings. The procedure for laboratory analysis and reporting the result reflects the transition from technical research to a legally significant conclusion. The procedure for preliminary legal assessment aims to establish whether the materials obtained create sufficient grounds

for further administrative response. The administrative investigation procedure is the stage of clarifying all factual and legal circumstances necessary to make a reasoned decision. The procedure for interim measures, if there are grounds, is of a preventive and restrictive nature and is aimed at preventing further aggravation of risks to the integrity of the sports process. The procedure for considering the case and making a decision is the jurisdictional core of the entire anti-doping system, since it is at this stage that the final establishment of legally significant circumstances and the adoption of a decision on the merits take place. The appeal review procedure performs a corrective and guarantee function, ensuring the verification of the legality, validity and fairness of the initial decision. The procedure for implementing the decision translates the jurisdictional result into the plane of actual implementation and control. The procedure for granting exceptions and permits in medical cases reflects a special guarantee component of anti-doping activities, as it ensures a balance between the protection of the athlete's health and the requirements of sporting integrity. Training and information procedures are clearly preventive in nature and are aimed at forming honest behavior even before a conflict situation arises. Data protection and confidentiality procedures perform a guarantee function in the sphere of circulation of particularly sensitive information.

It is argued that the anti-doping system has a polycentric nature and operates with the participation of state bodies, the national anti-doping organization, sports federations, laboratories and disciplinary and appeal bodies, which leads to increased requirements for clarity of competence, coordination and accountability. It is shown that in the administrative-legal dimension, legal guarantees acquire a specific legal form through regulatory consolidation, clarity of powers, procedures, control and responsibility, and it is they who make anti-doping decisions legitimate, predictable and verifiable, and also prevent excessive interference with the rights of participants in the process, conflicts of interest and discriminatory practices.

The author's list of legal guarantees of anti-doping activities in the field of sports is formulated and the specifics and significance of each of them as a system of tools that simultaneously ensure the effectiveness of public control and due process are revealed and analyzed.

It is concluded that legal guarantees of anti-doping activities in the administrative-legal aspect are a multi-level system of regulatory and organizational safeguards that ensure the compatibility of the effectiveness of anti-doping control with the requirements of legal justice and due administrative procedure.

The directions of borrowing positive foreign experience in implementing anti-doping activities in sports are identified and specific proposals for making relevant changes to national administrative legislation are argued.

A comprehensive analysis of the development of national administrative legislation in terms of improving the procedures for implementing anti-doping activities in sports as a specific segment of public administration, combining control, organizational and managerial and jurisdictional elements, is carried out. It is substantiated that anti-doping activities in modern conditions go beyond the internal regulations of sports federations and acquire the features of a public legal system, within which the state and authorized entities exercise their powers by making administrative decisions, conducting control, applying procedural measures, ensuring disciplinary proceedings and guaranteeing the rights of athletes.

It is substantiated that modern anti-doping has gone beyond the technical procedure of control and has become an institution of public administration, which is directly related to ensuring human rights, public trust, legitimacy of sports institutions and the international reputation of the state. Attention is focused on the fact that supranational standardization of the anti-doping sphere through the World Anti-Doping Code and international standards creates a double challenge for national legal systems: to ensure compliance with international rules and at the same time to build

internal procedures so that the decisions of anti-doping bodies are legally stable, procedurally fair and predictable.

The study argues that the American model of anti-doping is one of the most indicative for the science of administrative law due to the combination of institutional independence of the performer of anti-doping functions (USADA) with an effective procedural architecture of results management, investigation of violations and application of sanctions. It was established that the key feature of the USA is the hybrid nature of anti-doping administration, since USADA is not a classic body of state power, but implements a function of public importance with consequences commensurate with state control, which includes restrictions on professional activity, reputational and economic losses). Considerable attention is paid to the discussion of the limits of application of constitutional guarantees in USADA proceedings and the specificity of the arbitration model of dispute resolution, which ensures efficiency and expertise, but at the same time requires constant balancing between the effectiveness of control and the completeness of the athlete's procedural guarantees. Separately, the extraterritorial turn of the US anti-doping policy through the Rodchenkov Anti-Doping Act, which criminalizes doping collusion in the context of international competitions and strengthens anti-doping with instruments of public legal coercion, is analyzed. Based on the results of the analysis, specific directions for borrowing American experience for Ukraine are formulated and the essence and significance of each of them are characterized.

It is emphasized that the effectiveness of anti-doping policy directly depends on the quality of administrative procedures, since anti-doping decisions have a significant impact on the legal status of a person, their professional reputation, and the exercise of the right to engage in sports.

Anti-doping activities in modern conditions go beyond the internal regulations of sports federations and acquire the features of a public-legal system, within which the state and authorized entities exercise their powers by making administrative decisions,

conducting control, applying procedural measures, ensuring disciplinary proceedings and guaranteeing the rights of athletes. It is emphasized that the effectiveness of anti-doping policy directly depends on the quality of administrative procedures, since anti-doping decisions have a significant impact on the legal status of a person, his professional reputation and the realization of the right to engage in sports. It is emphasized that the implementation of international standards should be carried out by adapting to the Ukrainian model of public administration, the principles of administrative law and constitutional standards of human rights. Particular attention is paid to the practice of the ECHR, which confirms the mandatory observance of procedural fairness and guarantees of impartial consideration even in specialized sports procedures.

The trend of administrative and legal regulation of anti-doping activities in sports is established in terms of institutional structuring and delimitation of the main procedural blocks, including the organization of anti-doping policy, testing and investigation, results management and hearings, education, as well as the information regime and confidentiality. Systemic administrative and legal challenges of the current model are identified, in particular the need to reconcile the effectiveness of control with the principle of proportionality and guarantees of a fair trial, ensuring the independence of results management bodies and disciplinary proceedings, improving the quality of evidence and procedural form, improving digital procedures and secure information exchange, integrating anti-doping procedures with investigations of third parties and combating organized doping schemes, guaranteeing an increased level of protection of the rights of minor athletes as a vulnerable category.

Legislative proposals have been developed and formulated regarding the development of administrative legislation in terms of improving the procedures for implementing anti-doping activities in sports. The essence of each of them has been substantiated.

It is important to form a national model of personal data protection in the anti-doping sphere at the level of special procedural guarantees. The national legislation on personal data does not cover the specifics of anti-doping, which processes particularly sensitive information. Thus, it requires detailing the grounds for processing, storage periods, access regimes, procedures for exercising the rights of data subjects and rules for cross-border transfer.

Another important aspect is the improvement of procedures for minor athletes and other vulnerable groups. For minor athletes, doping control and disciplinary procedures should be accompanied by additional guarantees, namely the participation of a legal representative, adapted communication, special educational modules, and restrictions on the publication of data.

The last direction of improving the administrative and legal regulation of anti-doping activities in Ukraine is the update of legal protection mechanisms and appeals as a filter against errors in the administrative process. An effective legal remedy is key to the legitimacy of anti-doping sanctions. The ECHR has shown that even in sports arbitration, fair trial standards must apply, and the issue of publicity of hearings can be of principle. The national model should have a clear, multi-level mechanism for reviewing decisions, where appeal is a real procedural tool.

Key words: administrative legislation, sports, administrative and legal principles, anti-doping activities, state policy, administrative and legal mechanism, administrative procedures, administrative and legal regulation, doping.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Статті у наукових фахових виданнях України

та наукових періодичних виданнях інших держав:

1. Багрій А.А. Досвід США щодо здійснення антидопінгової діяльності у спорті та його напрями запозичення у національне адміністративне законодавство. *Право та державне управління*. 2022. № 4. С. 421-426.

2. Багрій А.А. Розвиток адміністративного законодавства в частині удосконалення процедур здійснення антидопінгової діяльності у спорті. *KELM (Knowledge, Education, Law, Management)*. 2023. № 7 (59). С. 491-495.

3. Bahrii A. General Theoretical Analysis of the Advantages of the Current State of Administrative and Legal Regulation of Anti-Doping Activities in Sport in Ukraine. *Entrepreneurship, Economy and Law*. 2024. № 5 (339). pp. 79-84.

4. Bahrii A. Legal Guarantees for the Implementation of Anti-Doping Activities in Sport: Administrative and Legal Aspect. *Entrepreneurship, Economy and Law*. 2024. № 6 (340). pp. 112-116.

5. Багрій А.А. Поняття та сутність адміністративно-правового механізму реалізації антидопінгової діяльності у спорті. *Науковий вісник публічного та приватного права*. 2025. Випуск 5. С. 45-50.

Матеріали наукових конференцій:

6. Багрій А.А. Недоліки сучасного стану адміністративно-правового регулювання антидопінгової діяльності в Україні. «Інноваційні підходи до реформування сучасного законодавства»: матеріали міжнародної науково-практичної конференції, м. Київ, 20–21 квітня 2023 р. Київ: Науково-дослідний інститут публічного права, 2023. С. 44–46.

7. Багрій А.А. Сутність державної політики із запобігання та протидії використанню допінгу у спорті як об'єкт адміністративно-правового дослідження. «Пріоритетні напрями розвитку юридичної наук: вітчизняний та зарубіжний досвід»: матеріали міжнародної науково-практичної конференції, м. Київ, 18–19 вересня 2024 р. Київ: Науково-дослідний інститут публічного права, 2024. С. 136–139

ЗМІСТ

ВСТУП.....	19
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ АНТИДОПІНГОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У СПОРТІ.....	32
1.1 Державна політика із запобігання та протидії використанню допінгу у спорті як об'єкт адміністративно-правового дослідження.....	32
1.2 Завдання, принципи та напрями антидопінгової діяльності у спорті....	45
1.3 Нормативно-правовий масив про антидопінгову діяльність у спорті....	57
1.4 Система суб'єктів здійснення антидопінгової діяльності у спорті.....	70
Висновки до Розділу 1.....	88
РОЗДІЛ 2. ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО МЕХАНІЗМУ АНТИДОПІНГОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У СПОРТІ.....	92
2.1 Поняття, зміст та особливості адміністративно-правового механізму реалізації антидопінгової діяльності у спорті.....	92
2.2 Адміністративно-правовий інструментарій здійснення антидопінгової діяльності у спорті.....	103
2.3 Адміністративні процедури здійснення антидопінгової діяльності у спорті.....	114
2.4 Правові гарантії здійснення антидопінгової діяльності у спорті.....	126
Висновки до Розділу 2.....	138
РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ ЗДІЙСНЕННЯ АНТИДОПІНГОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У СПОРТІ.....	142
3.1 Зарубіжний досвід здійснення антидопінгової діяльності та його адаптація до національної правової системи.....	142
3.2 Розвиток адміністративного законодавства в частині удосконалення процедур здійснення антидопінгової діяльності у спорті.....	157
Висновки до Розділу 3.....	174
ВИСНОВКИ.....	178
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	188
ДОДАТКИ.....	210

ВСТУП

Актуальність теми. У цифрову еру сучасний спорт перетворився на багатовимірний простір публічного інтересу, де перетинаються охорона здоров'я, права людини, міжнародна репутація держави, економіка індустрії спорту та довіра суспільства до результатів змагань. У цій системі координат допінг набуває значення явища, що руйнує базові гарантії безпеки й справедливості спортивної діяльності, спотворює принципи чесного змагання та породжує ризики для здоров'я, особливо коли йдеться про молодь і професійний спорт високих досягнень. Саме тому антидопінгова діяльність закономірно виходить на рівень державної політики, яка має діяти без фрагментарності як цілісна система управлінських, контрольних та правозахисних рішень.

Антидопінгова діяльність є особливою сферою, де високий рівень конфліктності та потенційних репутаційних наслідків для спортсмена поєднується з підвищеними вимогами до достовірності доказової бази, процедурної справедливості та інституційної незалежності суб'єктів, що реалізують контрольні й юрисдикційні повноваження. З огляду на це сутність адміністративно-правового механізму реалізації антидопінгової діяльності полягає у забезпеченні безперервного, структурно впорядкованого та процедурно гарантованого процесу публічного впливу на суспільні відносини у спорті, в рамках якого держава через уповноважені інституції формує цілісні правила поведінки, визначає компетенції та межі втручання, забезпечує доказові процедури, ухвалює юридично значущі рішення і створює систему превентивних та відновлювальних заходів.

Актуальність теми дослідження посилюється тим, що антидопінгова сфера в Україні функціонує в умовах оновленого адміністративного законодавства та потребує переоцінки усталених підходів до публічного адміністрування. У межах нової нормативної моделі антидопінгова діяльність фактично

трансформувалася у спеціальний різновид публічного управління, у межах якого уповноважені суб'єкти реалізують складний комплекс процедур, а саме планування та організацію контролю, забезпечення доказовості й належного документування, розслідування можливих порушень, ухвалення юридично значущих рішень, їх виконання, а також гарантування процесуальних прав осіб, яких стосуються антидопінгові заходи. Відтак у центрі наукової уваги має перебувати насамперед адміністративно-правовий механізм її досягнення, тобто те, як саме держава організовує, регулює, контролює й юридично оформлює антидопінгову діяльність, забезпечуючи баланс публічного інтересу та прав людини.

Загальнотеоретична категорія адміністративно-правового механізму в цьому контексті набуває прикладної глибини, оскільки виявляє себе як інституційно-нормативна конструкція, спрямована на організацію та впорядкування антидопінгових процесів у межах публічного управління. Специфіка даного адміністративно-правового механізму визначається тим, що антидопінгова діяльність поєднує в собі контрольні, сервісні, регулятивні та квазісудові елементи, що й обумовлює актуальність здійснення комплексного та всебічного дослідження.

Тією чи іншою мірою проблематика адміністративно-правового механізму здійснення антидопінгової діяльності у спорті була предметом дослідження різних науковців, серед яких, насамперед, треба відзначити наступних: Т.М. Акуленко, А.М. Апаров, А.В. Багрій, О.М. Балинська, О.І. Безпалова, С. Д. Білоцький, В. В. Бубліченко, Є.Б. Геллер, С.М. Гусаров, О.В. Джафарова, О.Ю. Дрозд, З.П. Дубінська, В.В. Заборовський, І.В. Зозуля, З.П. Дубінська, В.О. Іванов, М.І. Іншин, Н.В. Камінська, Л.В. Козлова, К.М. Куркова, А.А. Манжула, Р.С. Мельник, О.І. Миколенко, Н.Р. Нижник, А.Я. Палюх, О.Ю. Синявська, К.В. Шкарупа та інші. Попри наявність нормативної бази, в національній адміністративно-правовій доктрині залишаються малодослідженими питання

саме про поняття, сутність, особливості та структуру адміністративно-правового механізму реалізації антидопінгової діяльності у спорті, його функціональне призначення та гарантійний потенціал.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертація виконана відповідно до комплексної цільової програми університету й кафедри у межах теми науково-дослідної роботи відповідно до: «Цілей сталого розвитку України на період до 2030 року», затверджених Указом Президента України від 30.09.2019 № 722/2019; «Стратегії розвитку фізичної культури і спорту на період до 2028 року», схваленої Постановою Кабінету Міністрів України від 04.11.2020 № 1089; «Державної стратегії забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків на період до 2030 року», схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 12.08.2022 р. № 752-р. Тема роботи узгоджується з темою науково-дослідної роботи Науково-дослідного інституту публічного права «Правове забезпечення прав, свобод та законних інтересів суб'єктів публічно-правових відносин» (номер державної реєстрації 0120U105390), що додатково підтверджує його актуальність та своєчасність.

Мета і завдання дослідження. *Метою* даного дисертаційного дослідження є проведення всебічного аналізу адміністративно-правового механізму здійснення антидопінгової діяльності у спорті, з урахуванням наукових позицій учених, положень чинного національного й міжнародного законодавства, а також міжнародних стандартів. На основі отриманих результатів передбачено формулювання науково обґрунтованих законодавчих пропозицій і рекомендацій, що спрямовані на оптимізацію досліджуваного адміністративно-правового механізму задля визначення ефективних напрямів підвищення його результативності та вдосконалення адміністративно-правового регулювання вказаної сфери.

Досягнення поставленої мети зумовлює вирішення таких наукових *задач*:

- здійснити характеристику державної політики із запобігання та протидії використанню допінгу у спорті як об'єкта адміністративно-правового дослідження;
- дослідити правову природу та види завдань, принципів та напрямів антидопінгової діяльності у спорті;
- здійснити аналіз нормативно-правових актів, які визначають специфіку антидопінгову діяльність у спорті;
- охарактеризувати систему суб'єктів здійснення антидопінгової діяльності у спорті;
- з'ясувати поняття, зміст та особливості адміністративно-правового механізму у реалізації антидопінгової діяльності у спорті;
- розкрити адміністративно-правовий інструментарій здійснення антидопінгової діяльності у спорті;
- дослідити адміністративні процедури здійснення антидопінгової діяльності у спорті;
- проаналізувати правові гарантії здійснення антидопінгової діяльності у спорті;
- визначити особливості здійснення антидопінгової діяльності у зарубіжних країнах та розробити пропозиції щодо запозичення позитивного досвіду у національне адміністративне законодавство;
- сформулювати пропозиції щодо розвитку адміністративного законодавства в частині удосконалення процедур здійснення антидопінгової діяльності у спорті.

Об'єктом дослідження є суспільні відносини, що виникають у сфері спорту.

Предметом дослідження є адміністративно-правовий механізм здійснення антидопінгової діяльності у спорті.

Методи дослідження. Методологічну основу дисертаційного дослідження становить сукупність загальнонаукових і спеціально-правових методів пізнання, застосування яких забезпечило комплексність, системність і наукову обґрунтованість висновків, а також дало змогу сформулювати практичні пропозиції щодо вдосконалення адміністративно-правового механізму здійснення антидопінгової діяльності у спорті. Діалектичний метод, методи аналізу та синтезу використано для розкриття закономірностей становлення і функціонування державної політики із запобігання та протидії використанню допінгу у спорті, виявлення її внутрішніх суперечностей і взаємозв'язку між публічним інтересом та правовими гарантіями учасників процедур (підрозділ 1.1, 2.1, 2.4). Логіко-семантичний метод застосовано для уточнення та уніфікації понятійно-категоріального апарату, розмежування споріднених юридичних конструкцій і формування авторських дефініцій, зокрема при характеристиці державної політики як об'єкта адміністративно-правового дослідження, а також при викладенні правової природи завдань, принципів і напрямів антидопінгової діяльності та змісту адміністративно-правового механізму її реалізації (підрозділи 1.1, 1.2, 2.1).

Методи групування, класифікації та типологізації використано для побудови науково виважених класифікацій завдань, принципів і напрямів антидопінгової діяльності у спорті, а також для систематизації нормативного масиву, суб'єктного складу, інструментарію, процедур і правових гарантій як взаємопов'язаних елементів єдиного механізму публічного адміністрування антидопінгу (підрозділи 1.2, 1.3, 1.4, 2.2, 2.3, 2.4). Формально-юридичний метод став базовим для аналізу нормативно-правових актів, що визначають специфіку антидопінгової діяльності у спорті, з'ясування змісту правових норм, юридичних фактів і процедурних вимог, встановлення компетенційних меж та адміністративно-правового статусу суб'єктів, а також для дослідження правових гарантій і механізмів їх реалізації у відповідних провадженнях (підрозділи 1.3,

1.4, 2.2, 2.3, 2.4). Метод юридичного тлумачення у поєднанні з формально-юридичним застосовано для коректного розкриття змісту процедурних стандартів, вимог доказовості та мотивованості рішень, а також для уточнення практичного значення таких категорій, як порушення антидопінгових правил, належна правова процедура, пропорційність, конфіденційність у контексті публічного адміністрування антидопінгової діяльності у спорті (підрозділи 2.1, 2.3, 2.4).

Системно-структурний і структурно-функціональний методи використано для моделювання адміністративно-правового механізму здійснення антидопінгової діяльності у спорті як цілісної системи взаємопов'язаних елементів, визначення їх ролі, ієрархії та функціональної логіки, а також для встановлення причинно-наслідкових зв'язків між інструментами публічної адміністрації та юридичними наслідками ухвалених рішень (підрозділи 2.1, 2.2, 2.3, 2.4). Історико-правовий (ретроспективний) метод залучено для виявлення особливостей еволюції національного адміністративно-правового регулювання антидопінгової діяльності та обґрунтування потреби наукової переоцінки попередніх і чинних підходів до адміністративно-правового забезпечення антидопінгу в Україні (підрозділ 1.3).

Порівняльно-правовий метод застосовано для дослідження зарубіжних моделей організації антидопінгової діяльності, співвіднесення їх із національною правовою системою, виявлення інституційних і процедурних рішень, придатних до адаптації в Україні, та формування пропозицій щодо запозичення позитивного досвіду у вітчизняне адміністративне законодавство (підрозділ 3.1). Метод юридичного моделювання та прогнозування використано для розроблення концептуальних і прикладних рекомендацій щодо розвитку адміністративного законодавства в частині удосконалення процедур здійснення антидопінгової діяльності у спорті, зокрема щодо підвищення процедурної визначеності, єдності практики, гарантій прав учасників антидопінгових

проваджень та ефективності механізмів публічного адміністрування антидопінгу (підрозділ 3.2).

Науково-теоретичну основу дисертаційної праці сформовано на основі наукових здобутків фахівців у галузях філософії, педагогіки, загальної теорії держави і права, конституційного права, адміністративного права та суміжних правових наук.

Нормативну основу дисертаційного дослідження становлять Конституція України, міжнародні нормативно-правові акти, ратифіковані Україною, а також закони України та підзаконні нормативно-правові акти, які визначають адміністративно-правовий механізм здійснення антидопінгової діяльності у спорті.

Емпіричну основу дисертаційної роботи складають узагальнені матеріали практичної діяльності суб'єктів здійснення антидопінгової діяльності у спорті, офіційна статистична інформація, а також довідкові, рейтингові та енциклопедичні джерела.

Наукова новизна одержаних результатів. Наукова новизна отриманих результатів полягає в тому, що в дисертації на підставі узагальнення доктринальних підходів учених, аналізу національного адміністративного законодавства та міжнародних антидопінгових стандартів комплексно й системно розкрито зміст, структуру та функціональне призначення адміністративно-правового механізму здійснення антидопінгової діяльності у спорті як складової публічного адміністрування у сфері фізичної культури і спорту, а також обґрунтовано напрями його удосконалення, зокрема:

вперше:

– визначено, що адміністративно-правовий механізм реалізації антидопінгової діяльності у спорті - це інтегрована, ієрархічно впорядкована та юридично формалізована система норм, інституцій, процедур і владно-управлінських інструментів, за допомогою яких суб'єкти публічної адміністрації

та національна антидопінгова організація, у координації зі структурами Всесвітньої антидопінгової програми та спортивними організаціями, організують і забезпечують повний цикл антидопінгового врядування, до якого відноситься стратегічне планування й превенцію, проведення допінг-контролю, управління результатами, дисциплінарно-процесуальний розгляд справ, застосування заходів юридичної відповідальності, а також освітньо-інформаційні та моніторингові заходи;

– обґрунтовано системний перелік тенденцій подальшого розвитку адміністративного законодавства у частині удосконалення процедур здійснення антидопінгової діяльності у спорті, якими є наступні: 1) тенденція до процедурної кодифікації антидопінгового провадження; 2) тенденція до посилення інституційної незалежності управління результатами та дисциплінарного розгляду; 3) тенденція до стандартизації доказування в антидопінгових справах; 4) тенденція до процедурної регламентації антидопінгової профілактики й освіти як елементу публічного адміністрування у спорті; 5) тенденція до цифрової трансформації антидопінгових процедур із наданням юридичної сили електронним діям; 6) тенденція до спеціалізації режиму захисту персональних даних в антидопінговій сфері; 7) тенденція до диференціації процедур для неповнолітніх спортсменів та інших вразливих груп; 8) тенденція до посилення механізмів правового захисту та апеляцій як фільтра помилок адміністративного процесу;

– наведено комплексний перелік особливостей адміністративно-правового механізму реалізації антидопінгової діяльності у спорті, якими є наступні: 1) інтегративно-багаторівнева правова природа механізму; 2) полісуб'єктність і мережевий характер публічного адміністрування; 3) процедуроцентричність і гарантійний правозахисний вектор механізму; 4) поєднання контрольних, сервісних, регулятивних і квазісудових елементів; 5) доказово-стандартизований

та техніко-юридичний контур процедур; б) цифрово-інформаційна залежність механізму та підвищені вимоги до приватності;

– сформульовано перелік недоліків сучасного стану адміністративно-правового регулювання антидопінгової діяльності в Україні, до яких віднесено наступні: 1) бланкетність та підміна адміністративно-правових процедур нормами саморегулювання спортивних організацій у зв'язку з чим відбувається домінування приватного чи квазіприватного нормативного масиву, що знижує рівень правової визначеності; 2) невизначеність процедурного статусу рішень антидопінгових комісій у системі публічної адміністрації; 3) колізійність і неповна актуалізація підзаконного масиву (порушення принципу законності); 4) ризики інституційної залежності Національного антидопінгового центру попри декларовану незалежність у виконанні завдань, управлінні та ухваленні рішень;

удосконалено:

– підхід на основі досвіду США щодо доцільності впровадження окремого блоку кримінально-правових норм проти організаторів допінгу, який охоплюватиме дистрибуцію, змову, медичне сприяння, не криміналізуючи автоматично кожне порушення спортсменом правил з фокусом на схемі як у справі Радченкова. Значення такої законодавчої пропозиції полягає у руйнуванні інфраструктури допінгу як бізнесу. Практика показує, що дисциплінарні санкції часто карають самого спортсмена, але не зачіпають системних постачальників і координаторів. Законодавче рішення має бути спрямоване на мережі, адже саме вони генерують повторюваність явища та підривають економічну й репутаційну основу спорту;

– класифікацію юридичних (правових) гарантій здійснення антидопінгової діяльності у спорті, якими названо такі: 1) нормативно-цільові гарантії; 2) інституційно-незалежні гарантії; 3) процедурно-процесуальні гарантії; 4) доказово-стандартизаційні гарантії; 5) лабораторно-правові гарантії; 6) інформаційно-цифрові гарантії та гарантії захисту персональних даних; 7)

гарантії прав учасників антидопінгового процесу та належного слухання; 8) освітньо-превентивні гарантії; 9) гарантії міжнародної взаємодії та взаємного визнання;

– характеристику видів завдань антидопінгової діяльності у спорті, до яких віднесено такі: 1) завдання охорони здоров'я; 2) етико-ціннісні; 3) управлінсько-регуляторні; 4) контрольні-доказові; 5) юрисдикційно-гарантійні; 6) міжнародно-інтеграційні;

– аналіз видів напрямів антидопінгової діяльності у спорті: 1) нормативно-стандартизаційний напрям, що охоплює розвиток правил, протоколів, чек-листів, внутрішніх регламентів, гармонізацію з міжнародними стандартами; 2) превентивно-освітній напрям, до якого входить системна профілактика, навчання спортсменів і персоналу, формування культури доброчесності; 3) контрольні-тестувальний напрям, тобто планування контролю, відбір проб, документування, управління доказами, лабораторна взаємодія; 4) розслідувально-аналітичний напрям, а саме перевірка інформації, аналітика ризиків, робота з повідомленнями, виявлення схем сприяння та розповсюдження; 5) юрисдикційно-реактивний напрям, складовими якого є розгляд справ, тимчасові заходи, рішення про наслідки, апеляційні механізми, виконання рішень; 6) міжнародно-коопераційний напрям, за яким стоїть обмін інформацією у дозволених межах, визнання рішень та процедур, участь у міжнародних механізмах доброчесності;

дістали подальшого розвитку:

– обґрунтування, що переваги сучасного стану адміністративно-правового регулювання антидопінгової діяльності у спорті розкриваються також через запровадження наглядових і конкурсних механізмів управління та підзвітності, зокрема через інститути наглядової ради, кадрові фільтри, процедури добору керівника, а також встановлення вимог несумісності та антикорупційних чи конфліктологічних обмежень. В адміністративно-правовому контексті це

формує модель врядування через баланс, адже стратегічний контроль і забезпечення підзвітності поєднуються з операційною автономією антидопінгової інституції. Унаслідок цього зменшуються ризики політичної або корпоративної залежності, підвищується прозорість кадрових рішень і створюються внутрішні інструменти превенції управлінських помилок. Важливо й те, що нагляд у такій конструкції виступає механізмом адміністративної легітимації владного впливу в сфері спорту, оскільки суспільство отримує гарантію, що антидопінгова функція здійснюється професійно, добросовісно та в межах визначених процедур;

– аргументація, що сутність адміністративно-правового механізму здійснення антидопінгової діяльності у спорті та його функціональне призначення полягає у запобіганні та припиненні допінгових практик, гарантуванні добросовісності й рівності умов спортивного суперництва, захисті здоров'я спортсменів та забезпеченні належного процесуального режиму для всіх осіб, залучених до антидопінгових процедур, шляхом неухильного дотримання принципів правової визначеності, пропорційності, належного врядування, безсторонності та справедливого розгляду;

– деталізація, що розвиток адміністративного законодавства України у частині удосконалення процедур здійснення антидопінгової діяльності у спорті слід оцінювати як закономірний та об'єктивно необхідний процес модернізації публічно-правового регулювання суспільно значущої сфери. Антидопінгова політика в сучасних умовах є складним інституційно-процедурним механізмом, де держава виступає активним гарантом добросовісності спортивного результату, охорони здоров'я, захисту прав спортсменів та підтримання довіри до організаційних засад спорту як соціального інституту. Саме тому будь-яке удосконалення антидопінгових процедур має адміністративно-правову природу, адже стосується порядку реалізації владних повноважень, стандартів прийняття

рішень, доказової бази, строків, компетенції суб'єктів, процедурної справедливості та ефективних засобів правового захисту;

– характеристика адміністративно-правового інструментарію антидопінгової діяльності у спорті як системи юридичних засобів публічного адміністрування, за допомогою яких держава та уповноважені нею інституції організують, спрямовують і контролюють поведінку учасників спортивних правовідносин у сфері доброчесності й безпеки. Його специфіка полягає в тому, що антидопінг функціонує як процедурно насичений режим управління ризиками, де ключовими є передусім правила компетенції, процедури, стандарти доказування та механізми виконання рішень.

Теоретичне та практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що викладені у дисертаційному дослідженні положення у подальшому можуть бути використані:

– *у науково-дослідній сфері* – як основа для подальших наукових досліджень проблем адміністративно-правового механізму здійснення антидопінгової діяльності у спорті;

– *у правотворчій діяльності* – у процесі уточнення і внесення змін до чинних законів та підзаконних нормативно-правових актів, а також під час розробки проєктів відповідних нормативно-правових актів, що в цілому сприятиме покращенню адміністративно-правового регулювання здійснення антидопінгової діяльності у спорті;

– *у правозастосовній діяльності* – з метою підвищення ефективності практичного виконання завдань і функцій адміністративно-правового механізму здійснення антидопінгової діяльності у спорті;

– *у навчальному процесі* – у вищих юридичних навчальних закладах під час викладання навчальних дисциплін «Адміністративне право», «Конституційне право», «Спортивне право», при підготовці робочих програм і планів, написанні

підручників, навчальних посібників, курсів лекцій, проведенні семінарських занять із зазначених дисциплін.

Особистий внесок здобувача. Дисертація виконана здобувачем самостійно з використанням останніх досягнень адміністративного права. Усі сформульовані в ній положення і висновки обґрунтовано на основі особистих досліджень автора. У дисертації ідеї та розробки належать автору. Усі публікації одноосібні та здійснені без співавторства.

Апробація результатів дисертації. Підсумки розробки проблеми були оприлюднені дисертантом на науково-практичних конференціях: «Інноваційні підходи до реформування сучасного законодавства» (м. Київ, 20–21 квітня 2023 р.); «Пріоритетні напрями розвитку юридичної наук: вітчизняний та зарубіжний досвід» (м. Київ, 18–19 вересня 2024 р.).

Публікації. Основні результати дисертації, висновки та пропозиції знайшли відображення у чотирьох статтях, опублікованих у наукових фахових виданнях України, одній статті – у наукових виданнях іншої держави, а також у двох тезах доповідей і повідомлень на вказаних конференціях.

Структура та обсяг дисертації. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, поділених на десять підрозділів, висновків до кожного розділу, загальних висновків, списку використаних джерел та додатків. Повний обсяг роботи становить 215 сторінок, основний зміст – 173 сторінки. Список використаних джерел містить 181 найменування.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ АНТИДОПІНГОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У СПОРТІ

1.1 Державна політика із запобігання та протидії використанню допінгу у спорті як об'єкт адміністративно-правового дослідження

Державна політика із запобігання та протидії використанню допінгу у спорті нині закономірно постає важливим об'єктом адміністративно-правового дослідження, оскільки вона лежить на перетині охорони здоров'я, забезпечення доброчесності спортивних змагань, міжнародних зобов'язань України та функцій публічного адміністрування. На рівні європейських стандартів допінг розглядається як явище, що підриває спортивну етику та створює загрозу здоров'ю спортсменів, а отже потребує системної державної відповіді. Актуальність досліджуваної нами проблематики посилюється тим, що сучасна антидопінгова політика в Україні функціонує в умовах оновленого законодавчого каркасу. Закон України «Про антидопінгову діяльність у спорті» був ухвалений 26 січня 2022 року, а застосування його положень пов'язане з новою моделлю правового та інституційного забезпечення антидопінгових заходів [1]. При цьому попередній законодавчий акт «Про антидопінговий контроль у спорті» № 1835-VIII від 7 лютого 2017 року втратив чинність 15 липня 2022 року, що об'єктивно зумовлює необхідність наукової переоцінки підходів до державного регулювання у цій сфері [2].

Особливість антидопінгової політики як об'єкта адміністративно-правового дослідження полягає в тому, що вона має виразно змішану природу. Це класичний різновид державної політики, реалізація якої потребує наявності уповноваженого суб'єкта, бюджетного фінансування, нормативної бази, координації органів публічної влади, правозастосовних процедур і механізмів

контролю. Об'єкт дослідження має водночас національно-адміністративний і міжнародно-координаційний характер, що істотно підвищує його теоретичну складність і наукову цінність.

Окремого акценту потребує те, що державна політика із запобігання та протидії використанню допінгу у спорті охоплює не тільки реагування на вже вчинені порушення, а передусім превентивне формування такого спортивного середовища, у межах якого сама ймовірність допінгової поведінки системно зменшується. Прямо впливає як із міжнародної конвенційної моделі, яка наголошує на потребі досліджень, освіти, підвищення спроможності держав і координації міжнародного співробітництва, так і з національного законодавства, яке відносить до повноважень Національного антидопінгового центру планування, впровадження, оцінювання і перевірку інформаційних та освітніх програм із запобігання використанню допінгу у спорті, а також взаємодію з органами виконавчої влади, спортивними федераціями та іншими суб'єктами з метою сприяння обміну інформацією щодо запобігання застосуванню та поширенню допінгу. У такому аспекті антидопінгова політика постає як одна з форм сучасної превентивної державної політики, у якій карально-реактивний компонент уже не є домінуючим, а дедалі більше врівноважується освітнім, сервісним, інформаційним та інституційно-координаційним компонентами. Вищевказане робить її особливо значущою для адміністративно-правового аналізу, адже дозволяє дослідити, як змінюється характер публічного адміністрування у сторону попередження ризиків, а не тільки фіксації правопорушення.

Тією чи іншою мірою проблема державної політики із запобігання та протидії використанню допінгу у спорті як об'єкта адміністративно-правового дослідження була предметом дослідження наступних вчених: В.Б. Авер'янов [3], Є.О. Алісов [4], А.М. Апаров [5], В.А. Базенко [6], С.М. Балабан [7], О.М. Балинська [8], О.О. Біляєв [9], О.С. Бондаренко [10], Г.Ю. Бордюгова [11], Ю.А.

Бріскін [12], І.Л. Гасюк [13], В.В. Галуцько [14], С.Ф. Денисов [15], З.П. Дубінська [16], В.А. Дук [17], М.В. Дутчак [18], Т.М. Заворотченко [19], Л.І. Заїченко [20], О.М. Залізко [21], В.М. Заплатинський [22], М.М. Ібрагімов [23], М.С. Калина [24], В.К. Колпаков [25], М.В. Костів [26], І.П. Куроченко [27], Т.О. Мацелик [28], Д.Ю. Медведєв [29], В.П. Моргун [30], С.В. Нікітенко [31], М.А. Слободянюк [32] та інші.

Попри безперечну наукову цінність праць зазначених учених, слід констатувати, що проблема державної політики із запобігання та протидії використанню допінгу у спорті як об'єкта саме адміністративно-правового дослідження дотепер не отримала цілісного, системного та завершеного опрацювання. Наявні наукові дослідження переважно зосереджені або на загальних питаннях правового регулювання сфери фізичної культури і спорту, або на міжнародно-правових та організаційних аспектах антидопінгової діяльності, або ж на окремих медико-біологічних, етичних чи дисциплінарних вимірах проблеми.

У той же час адміністративно-правова природа державної політики у цій сфері, її змістовні ознаки, місце у системі публічного адміністрування, особливості суб'єктного забезпечення, інструментарію реалізації та процедурного оформлення залишаються розкритими лише фрагментарно. У науковій літературі поки що недостатньо уваги приділено комплексному осмисленню цієї політики крізь призму категорій адміністративного права, зокрема як особливого об'єкта адміністративно-правового впливу, адміністративно-правового регулювання та публічного адміністрування. Тому є підстави стверджувати, що, незважаючи на наявність окремих вагомих наукових напрацювань, досліджувана проблематика не є достатньо розробленою у вітчизняній адміністративно-правовій доктрині. Потребують подальшого наукового уточнення теоретико-правові засади формування та реалізації державної антидопінгової політики, її цілі, завдання, принципи, напрями,

система суб'єктів, адміністративно-правові інструменти та процедури здійснення, а також співвідношення національного регулювання з міжнародними антидопінговими стандартами.

Частина 9 статті 2 «Міжнародної конвенції про боротьбу з допінгом у спорті», ратифікованої Законом № 68-V (68-16) від 03.08.2006, закріплює, що «допінг у спорті» розуміється як випадок порушення антидопінгового правила [33, с. 136-137]. Під «порушенням антидопінгового правила» при цьому охоплюється одне або кілька діянь, зокрема: виявлення забороненої речовини (її метаболітів чи маркерів) у пробі спортсмена; використання або спроба використання забороненої речовини чи методу; безпідставна відмова або неявка для здачі проби після належного повідомлення чи ухилення іншим способом; недотримання вимог щодо доступності спортсмена для позазмагального тестування, включно з ненаданням даних про місцеперебування та пропуском призначеного контролю; фальсифікація або спроба втручання в будь-який елемент допінг-контролю; володіння забороненими речовинами чи методами; їх розповсюдження; застосування або спроба застосування заборонених засобів/методів до іншого спортсмена, а також будь-яка форма допомоги, заохочення, сприяння, підбурювання, приховування чи іншої співучасті у порушенні або спробі порушення антидопінгових правил [34]. Отже, наведене визначення демонструє, що «порушення антидопінгового правила» є ширшим юридичним поняттям, ніж власне «вживання допінгу», і вони не можуть розглядатися як тотожні категорії.

Для правильного розуміння антидопінгової політики як об'єкта адміністративно-правового дослідження необхідно виходити з того, що спорт у XXI столітті перестав бути виключно сферою приватної ініціативи чи автономної саморегуляції спортивних об'єднань. Він перетворився на вагомий соціальний інститут, що впливає на здоров'я населення, міжнародний імідж держави, молодіжну політику, освітні процеси, економіку спортивних подій,

формування етичних стандартів і соціальних моделей успіху. Саме тому в науковій літературі все послідовніше підкреслюється значення державного регулювання фізичної культури і спорту як важливого інструменту соціальної політики та галузі публічного управління [35, с. 5-6].

Антидопінгова політика характеризується тим, що будь-яке владне або наближене до владного рішення в цій сфері здатне суттєво вплинути на професійну кар'єру, ділову репутацію, приватність, психологічний стан і навіть подальші життєві перспективи спортсмена. Виходячи з цього, адміністративно-правове дослідження повинно фокусуватися як на ефективності контролю, так і на межах допустимого втручання, стандартах справедливості процедури, неупередженості інституції, передбачуваності правил та доступності засобів правового захисту. Зарубіжні дослідження переконливо показують, що легітимність антидопінгової політики безпосередньо залежить від того, наскільки адресати регулювання сприймають її як справедливу, зрозумілу, рівномірно впроваджену та таку, що враховує їхню позицію [36, р. 93].

Таким чином, державна політика із запобігання та протидії використанню допінгу у спорті повинна розглядатися не як другорядний фрагмент загальної політики у сфері фізичної культури і спорту, а як окремий, концептуально насичений і внутрішньо складний об'єкт адміністративно-правового дослідження. Наведене обумовлено щонайменше трьома обставинами. По-перше, у відповідній сфері наявний виразний публічний інтерес, пов'язаний із захистом чесної конкуренції, безпеки спортсменів і репутації спорту як соціально значущого інституту. По-друге, антидопінгова політика реалізується через систему спеціально уповноважених суб'єктів, розподіл компетенції між якими має безпосередньо адміністративно-правове значення. По-третє, її практична реалізація відбувається через стандартизовані процедури, що здатні істотно впливати на правовий статус особи, а тому потребують чітких гарантій належної правової процедури [37, с. 172-174].

Варто наголосити, що сучасна антидопінгова політика дедалі більше зміщується у бік освіти, роз'яснення, формування мотивації до добросовісної поведінки та підтримання культури несприйняття допінгу. Відповідна трансформація має фундаментальне адміністративно-правове значення, оскільки змінює саме уявлення про форми державного впливу. Поряд із класичними засобами контролю дедалі більшої ваги набувають інформаційно-організаційні, консультативні, просвітницькі та комунікаційні інструменти. Вказане відповідає й загальним тенденціям розвитку публічного адміністрування, у межах яких сервісна та превентивна функції перестають бути периферійними [38, р. 27-31].

Доцільно відмітити пряму залежність між якістю антидопінгової освіти та рівнем підтримки самої політики. Особи, які отримують більш комплексну й змістовну антидопінгову освіту, виявляють вищий рівень довіри до політики, більше схильні визнавати її легітимність і демонструють більшу готовність дотримуватися її вимог. Відтак освіта в цій сфері виступає не другорядним додатком до контролю, а самостійним структурним елементом державної політики. У контексті доктрини адміністративного права це означає, що антидопінгова політика повинна оцінюватися як за кількістю виявлених порушень, так і за якістю побудованої системи запобігання, за рівнем залучення тренерів, спортсменів, освітніх інституцій, за доступністю інформації, за ступенем зрозумілості правил і процедур. Іншими словами, ефективною є не та політика, яка карає більше, а та, яка системно знижує потребу в каральному реагуванні.

Аналізуючи наукову позицію О. В. Лаврука, доцільно констатувати, що юридична модель структури державної політики, яка визначає як процес її формування, так і механізми практичної реалізації, охоплює кілька взаємопов'язаних складових. Насамперед ідеться про суб'єктний елемент, що включає коло учасників, уповноважених на вироблення політики, а також тих, на кого покладається її безпосереднє впровадження. До першої групи належать

насамперед органи державної влади та інші інституційні утворення, що беруть участь у виробленні політичного курсу, тоді як до другої — суб'єкти публічного і приватного права, діяльність яких забезпечує практичне втілення визначених цілей і завдань. Водночас у певних випадках функції формування і реалізації політики можуть поєднуватися в межах діяльності одного й того самого суб'єкта, що особливо характерно для публічно-владного сегмента. Не менш важливим складником виступає нормативна основа, яка, з одного боку, визначає межі, способи та повноваження відповідних суб'єктів щодо розроблення й здійснення державної політики, а з іншого — закріплює її зміст у відповідних нормативно-правових формах, зокрема у стратегіях, концепціях, програмах, положеннях та інших актах програмно-регулятивного характеру. Поряд із цим необхідною складовою юридичної конструкції державної політики є ресурсне забезпечення, що охоплює фінансові, інформаційні, організаційні, кадрові та технічні засоби, за допомогою яких досягається мета політики та забезпечується реальність її функціонування [39, с. 256–257].

У контексті теми державної політики із запобігання та протидії використанню допінгу у спорті наведений підхід має особливе методологічне значення, оскільки дозволяє розглядати відповідну політику не лише як сукупність декларативно визначених намірів держави, а як складну багаторівневу адміністративно-правову конструкцію. Її суб'єктний вимір виявляється у взаємодії уповноважених органів публічної влади, спеціалізованих антидопінгових інституцій, спортивних федерацій, закладів медицини, освітніх суб'єктів, спортивних клубів, тренерського складу, спортсменів та інших учасників правовідносин, причетних до формування й реалізації антидопінгових стандартів. Саме така множинність суб'єктів свідчить про комплексний характер досліджуваного явища та підтверджує, що воно об'єктивно потребує адміністративно-правового осмислення.

Нормативний компонент цієї політики також має виразно багаторівневу природу, оскільки включає міжнародні стандарти у сфері антидопінгового регулювання, національне законодавство, підзаконні акти, регламенти, процедурні правила, дисциплінарні механізми, а також внутрішньоорганізаційні документи суб'єктів спортивної сфери. Відповідна багатошаровість нормативного масиву зумовлює потребу у його систематизації, узгодженні та перевірці на предмет відповідності принципам правової визначеності, пропорційності, належної правової процедури та ефективного захисту прав осіб, щодо яких застосовуються антидопінгові заходи. У цьому аспекті державна політика у сфері запобігання та протидії допінгу постає саме як об'єкт адміністративно-правового дослідження, оскільки її реальне функціонування забезпечується через механізми публічного адміністрування, контролю, нагляду, координації, сервісної діяльності та юрисдикційного реагування.

Окремої уваги заслуговує матеріально-ресурсний аспект такої політики. Для антидопінгової сфери він має не допоміжне, а системоутворююче значення, адже без належного фінансування, сучасного технічного оснащення, інформаційних систем обліку, підготовки фахівців, функціонування лабораторної інфраструктури, організації просвітницької роботи та належного документального супроводу досягнення задекларованих цілей є фактично неможливим. Отже, ефективність державної політики у сфері протидії допінгу залежить не лише від якості нормативного регулювання, а й від реальної адміністративної спроможності держави забезпечити її належне інституційне та ресурсне втілення.

У правовій доктрині державну політику доцільно визначати як цілісну систему ціннісно орієнтованих цілей, управлінських заходів, владних рішень і практичних дій, а також встановленого порядку втілення політичних рішень держави, спрямованих на досягнення визначених публічною владою стратегічних завдань і забезпечення керованого розвитку держави. Водночас

слід наголосити, що державна політика не зводиться до фіксації вже здійснених кроків чи оцінки подій постфактум. Її сутність полягає саме у цілеспрямованому проєктуванні та подальшій реалізації. Саме тому визначальними рисами державної політики виступають практична спрямованість, раціональна обґрунтованість і можливість чіткого визначення та оцінювання її результатів [40, с. 8]. Державна політика повинна розглядатися через призму її нормативного опосередкування, інституційного забезпечення та процедурної реалізації. Саме завдяки правовому оформленню стратегічні орієнтири держави трансформуються у конкретні повноваження органів публічної влади, визначені механізми ухвалення рішень, обов'язкові правила поведінки та юридичні наслідки їх виконання або невиконання. У цьому сенсі право не лише супроводжує державну політику, а є її конструктивною формою, без якої вона не може набути ознак обов'язковості, передбачуваності та реальної дієвості.

Крім того, акцент на практичній спрямованості та оцінюваності результатів державної політики дозволяє розглядати її як категорію, безпосередньо пов'язану з ефективністю публічного управління. З правової точки зору це означає, що якість державної політики визначається не лише змістом проголошених цілей, а й тим, наскільки належно врегульовано порядок їх досягнення, чи відповідають обрані інструменти вимогам законності, пропорційності та правової визначеності, а також чи забезпечено можливість контролю за результативністю діяльності уповноважених суб'єктів. Тому державну політику доцільно оцінювати як складне публічно-правове явище, у межах якого поєднуються стратегічне планування, нормативне закріплення, управлінська реалізація та юридична відповідальність за неналежне досягнення визначених цілей.

У традиційному розумінні політику розглядають як специфічну сферу діяльності, пов'язану з управлінням державою та суспільними процесами. Її зміст безпосередньо стосується інтересів різних соціальних спільнот, класів,

етнонаціональних груп, а також значною мірою залежить від економічних умов функціонування суспільства. У науковій літературі політика також трактується як організаційно-впорядковувальна, регулятивна та контрольна сфера суспільного життя, у межах якої реалізується соціальна активність, зорієнтована насамперед на здобуття, утримання та здійснення влади окремими особами і соціальними групами для забезпечення власних інтересів і задоволення відповідних потреб [41, с. 258].

Політика розкривається як сфера владарювання, а також як спосіб упорядкування суспільної множинності інтересів. Для адміністративно-правової науки це має принципове значення, оскільки саме через політику відбувається відбір тих суспільних потреб, які держава визнає пріоритетними та такими, що потребують організаційно-правового забезпечення. Інакше кажучи, політика передуює адміністративно-правовому регулюванню в змістовному сенсі, тобто спочатку формується бачення суспільно значущої проблеми, а вже потім виникає потреба у створенні компетенцій, процедур, інструментів і форм управлінської діяльності для її вирішення. Виходячи з цього, політика у цьому вимірі є не абстрактною категорією, а початковою стадією юридизації суспільних інтересів.

З іншої сторони, наведене розуміння дозволяє побачити, що політика у публічно-правовому вимірі завжди пов'язана з питанням легітимного розподілу владного ресурсу. Її сутність полягає не тільки в тому, щоб виразити інтерес певної соціальної групи, а в тому, щоб надати цьому інтересу такої форми, яка може бути реалізована через діяльність органів публічної влади без руйнування загального балансу суспільних відносин. У зв'язку з цим для адміністративного права важливим є не лише зміст політики, а й межі її допустимої реалізації: наскільки обрані управлінські рішення відповідають принципу публічного інтересу, чи не створюють вони необґрунтованих переваг для окремих груп і чи здатні бути втіленими в законний, прозорий та процедурно впорядкований спосіб. В такому аспекті політика постає як передумова правомірного публічного

адміністрування, а не безпосередньо як загальна характеристика владної діяльності.

Обґрунтованою видається й позиція А. І. Лиги, відповідно до якої державна політика розглядається як комплексна та системно організована діяльність держави, спрямована на виявлення суспільного інтересу, а також на забезпечення суспільно-політичного консенсусу щодо його приватного і публічного вимірів. Саме такий інтерес слугує підґрунтям для формування принципів, цілей і пріоритетних завдань політики, реалізація яких відбувається у межах соціально справедливого, послідовного, цілеспрямованого, взаємозумовленого, циклічного та безперервного процесу. У межах цього процесу, завдяки взаємодії та поєднанню діяльності державних і суспільних інституцій на всіх стадіях вироблення та впровадження політики, забезпечується досягнення суспільно значущого результату [42, с. 195]. Державна політика постає і як інструмент управлінського впливу, і як форма правової організації суспільних пріоритетів. У такому розумінні її зміст визначається як набором владних рішень, так і здатністю держави інституціоналізувати суспільно значущі потреби у вигляді послідовної системи цілей, процедур і відповідальних суб'єктів. Для сфери антидопінгової діяльності це означає, що ефективність політики залежить не стільки від інтенсивності контрольних заходів, скільки від якості правового конструювання самої моделі протидії допінгу. Інакше кажучи, вирішальним є те, наскільки узгоджено в межах єдиної політики поєднуються нормативне регулювання, інституційна архітектура, превентивна діяльність, механізми координації та процедури юридичного реагування. З іншої сторони, важливим видається акцент на безперервності та циклічності політичного процесу, оскільки саме ці характеристики дозволяють осмислити антидопінгову політику як динамічну систему, що повинна постійно адаптуватися до нових викликів. У сфері спорту це має принципове значення, адже допінгові практики, способи їх приховування, технології контролю та міжнародні стандарти не

залишаються незмінними. Відтак державна політика у цій сфері не може бути побудована за моделлю разового нормативного реагування; вона має функціонувати як механізм постійного оновлення правових рішень, перегляду управлінських підходів і корекції інституційних дій. У такому вимірі антидопінгова політика набуває ознак не статичної регуляторної схеми, а адаптивної правової системи, здатної зберігати свою результативність в умовах змінного спортивного середовища.

Якщо звернутися до історичних витоків явища допінгу, то С. Д. Білоцький і В. В. Бубліченко підкреслюють, що термін «doping» має англomовне походження та вирізняється багатозначністю [43, с. 34]. У загальному значенні він може передавати ідеї фальсифікації, введення наркотичних або одурманювальних засобів, «розбавлення», підмішування тощо. Водночас у технічній сфері цим словом позначають процеси на кшталт лакування, заливання паливом, просочення тканин або нанесення захисних покриттів.

В. М. Сергієнко та С. О. Корж вважають, що допінг слід розуміти як заборонену речовину або засіб штучного впливу, що використовується з метою тимчасового підвищення фізичних чи психічних можливостей спортсмена. Його застосування суперечить принципу чесної спортивної боротьби, підриває засади рівності учасників змагань і водночас створює серйозні ризики для здоров'я, наслідки яких можуть бути вкрай небезпечними та непередбачуваними. Крім того, використання допінгу несумісне з морально-етичними засадами міжнародного спортивного руху [44, с. 519]. Боротьба з допінгом та підтримка антидопінгових заходів є важливими для збереження цінностей спорту та забезпечення безпеки й інтегритету в спортивному середовищі. Майбутні напрями досліджень щодо проблеми допінгу та його впливу на спортивну конкурентоспроможність можуть спрямовуватися на оцінку ефективності існуючих антидопінгових програм і розробку нових стратегій для попередження

використання допінгу й забезпечення чесності та справедливості в спорті [45, с. 37].

Тож, виходячи з вищевказаного, державна політика із запобігання та протидії використанню допінгу у спорті як об'єкт адміністративно-правового дослідження - це інституційно та процедурно оформлений публічно-правовий режим забезпечення доброчесності й безпеки спортивної діяльності, сформований державою на підставі національного законодавства та міжнародних антидопінгових стандартів і реалізований через сукупність компетенцій, адміністративних процедур і юридично значущих рішень уповноважених суб'єктів публічної адміністрації, спрямованих на попередження допінгових практик, своєчасне виявлення й належне документування порушень антидопінгових правил, проведення розслідувань і застосування заходів квазідисциплінарного реагування із забезпеченням виконання їх правових наслідків, а також на гарантування прав спортсменів та інших учасників антидопінгових процедур шляхом обов'язкового дотримання вимог належної правової процедури, принципу пропорційності та права на захист.

Таким чином, можемо резюмувати, що сутність державної політики із запобігання та протидії використанню допінгу у спорті полягає у формуванні спеціального публічно-правового режиму доброчесності та безпеки спортивної діяльності, спрямованого на одночасний захист здоров'я спортсменів, забезпечення справедливості змагальної конкуренції та збереження суспільної довіри до спорту як соціального інституту. Це цілісна державна модель управління ризиками допінгу, що має власну нормативну логіку, інституційну архітектуру та публічну мету. В адміністративно-правовому вимірі дане явище постає як організована державою система уповноважень, процедур і стандартів, у межах якої реалізуються превенція, виявлення та юридичні наслідки допінгових порушень. При цьому визначальною є його подвійна природа, а саме те, що з однієї сторони, це управлінсько-контрольна функція публічної

адміністрації, а з іншої - правозахисна сфера підвищеної юридичної чутливості, де будь-яке рішення має відповідати вимогам належної правової процедури, пропорційності та гарантіям права на захист.

Отже, можемо підсумувати, що державна політика із запобігання та протидії допінгу у спорті є складним, багаторівневим об'єктом адміністративно-правового дослідження, оскільки поєднує в собі нормативні приписи, інституційну систему, управлінські процедури, контрольні та превентивні заходи, а також міжнародно-правові зобов'язання України. Її адміністративно-правова природа проявляється в тому, що реалізація антидопінгових цілей забезпечується через організаційно-владні, регуляторні та сервісні функції держави й уповноважених нею інституцій.

1.2 Завдання, принципи та напрями антидопінгової діяльності у спорті

Сучасний етап розвитку спорту переконливо засвідчує, що антидопінгова діяльність вже давно вийшла за межі вузько спеціалізованого медико-біологічного чи суто спортивного питання і набула ознак комплексного міжгалузевого правового явища, у межах якого поєднуються міжнародно-правові, адміністративно-правові, організаційні, процедурні, дисциплінарні та інформаційні елементи. Її суспільна значущість зумовлена тим, що використання допінгу посягає одночасно на декілька базових цінностей: здоров'я спортсмена, чесність спортивної конкуренції, авторитет держави у сфері спорту, довіру суспільства до результатів змагань, а також легітимність самого спортивного порядку. Саме тому на міжнародному рівні метою Конвенції ЮНЕСКО визначено сприяння запобіганню допінгу та боротьбі з ним задля його усунення, тоді як Всесвітній антидопінговий кодекс виступає базовим документом, що гармонізує антидопінгові правила, політики та регуляторні підходи у спорті.

У цьому контексті дослідження завдань, принципів і напрямів антидопінгової діяльності набуває не лише теоретичного, а й безпосереднього прикладного значення для науки адміністративного права. Безпосередньо через категорії завдань розкривається функціональне призначення антидопінгової діяльності; через систему принципів - її нормативно-ціннісна основа та критерії правомірного здійснення; через напрями - конкретизуються форми реалізації, компетенційний розподіл, процедурна архітектоніка та інструменти досягнення поставленої мети. Інакше кажучи, без з'ясування цих елементів неможливо належним чином охарактеризувати адміністративно-правову природу антидопінгової діяльності, визначити межі владно-управлінського впливу у цій сфері, а також оцінити якість її нормативного та інституційного забезпечення.

Отже, постановка питання про завдання, принципи та напрями антидопінгової діяльності у спорті є методологічно необхідною для належного розуміння її сутності як об'єкта адміністративно-правового дослідження. Саме у межах цього підходу можливим стає виявлення внутрішньої логіки антидопінгового механізму від формування нормативної основи та визначення суб'єктів до реалізації контрольних процедур, освітніх програм, дозвільних механізмів і процедур відповідальності. Тому аналіз означених елементів дозволяє систематизувати чинне правове регулювання, а також закласти наукове підґрунтя для подальшого вдосконалення адміністративно-правового механізму запобігання та протидії допінгу у спорті в Україні з урахуванням міжнародних стандартів і національних потреб.

Доцільно відмітити, що О.А. Моргунов вважає, що адміністративно-правове регулювання публічного адміністрування у сфері фізичної культури і спорту має на меті організацію належного функціонування публічної адміністрації та охорону прав і законних інтересів людини, суспільства і держави. Його практичне значення виявляється через спеціальний механізм адміністративно-правового впливу, який забезпечує трансформацію нормативних приписів у

реальну правову поведінку учасників адміністративних правовідносин, зокрема у формах дотримання, виконання, застосування та використання адміністративно-правових норм [46, с. 134–135].

У доктрині чіткого переліку завдань антидопінгової діяльності у спорті в контексті адміністративного права не встановлено. Наприклад, у Законі України «Про фізичну культуру і спорт» завдання не визначаються як єдиний узагальнений перелік «завдань спорту» в цілому, а нормативно розподіляються між конкретними суб'єктами сфери фізичної культури і спорту, що свідчить про суб'єктно-функціональну модель правового регулювання. Так, стаття 19 покладає на фізкультурно-спортивні товариства завдання сприяти реалізації державної політики, організовувати фізкультурно-оздоровчу діяльність та забезпечувати розвиток визначених напрямів спорту. Стаття 20 закріплює окремий блок завдань за спортивними федераціями — від представництва інтересів членів і розвитку відповідного виду спорту до організації змагань, кадрового забезпечення та міжнародного співробітництва. Стаття 21 спеціально виокремлює завдання громадських об'єднань учнів та студентів, пов'язані із залученням молоді до спортивної діяльності, проведенням учнівських і студентських змагань та вдосконаленням фізичного виховання у закладах освіти. Далі законодавство ще більше деталізує цей підхід: статті 21-1 і 21-2 встановлюють додаткові повноваження відповідно для Спортивної студентської спілки України та Української федерації учнівського спорту, стаття 22 — для об'єднань ветеранів фізичної культури і спорту, стаття 23 — для Національного олімпійського комітету України як носія завдання розвитку олімпійського руху, стаття 24 — для суб'єктів паралімпійського і дефлімпійського руху, а стаття 25 — для Спортивного комітету України як суб'єкта розвитку неолімпійського спорту [47]. Отже, з позиції законодавчої техніки й змісту правового регулювання коректно стверджувати, що законодавство визначає не «завдання спорту» як абстрактної сфери, а завдання окремих уповноважених суб'єктів,

через діяльність яких і забезпечується функціонування та розвиток спорту в Україні. При цьому, загальна прив'язка саме до компетенції уповноважених органів державної влади, а не до абстрактної категорії спорту як такої чи, тим паче, в контексті антидопінгової діяльності.

Закон України «Про антидопінгову діяльність у спорті» так само не зводить завдання антидопінгової діяльності до абстрактної загальної формули, а розкладає їх за колом уповноважених суб'єктів: Національний антидопінговий центр забезпечує розроблення і впровадження антидопінгових правил, видачу дозволів на терапевтичне використання, координацію тестування, співпрацю з іншими антидопінговими організаціями та інформаційну взаємодію; центральний орган виконавчої влади у сфері спорту формує і реалізує державну політику у цій сфері; органи охорони здоров'я, освіти і науки, правоохоронні органи та Служба безпеки України виконують спеціалізовані профілактичні, освітні, контрольні та правоохоронні завдання; місцеві органи публічної влади інтегрують антидопінгові питання у регіональні програми; спортивні федерації, своєю чергою, зобов'язані визнавати повноваження Національного антидопінгового центру, виконувати його рішення, сприяти тестуванню, розслідуванням, реалізації освітніх програм і створювати умови для допінг-контролю під час змагань та навчально-тренувальних зборів [1]. Тому з наукового погляду коректно стверджувати, що завдання антидопінгової діяльності у спорті мають не абстрактно-галузевий, а суб'єктно-компетенційний характер: вони реалізуються через нормативно закріплену систему повноважень, обов'язків і процедур різних учасників антидопінгового механізму, а отже їх дослідження має здійснюватися не лише на рівні загальної мети протидії допінгу, а передусім через аналіз компетенції кожного із суб'єктів, уповноважених державою та спортивним правопорядком на виконання відповідних антидопінгових функцій.

Окремо у законодавстві, а саме в Державній цільовій соціальній програмі розвитку фізичної культури і спорту на період до 2030 року [48] встановлено перелік завдань із виконання цієї програми, куди в тому числі входять завдання по антидопінговій діяльності у спорті.

Як вірно відмічає М.С. Калина, з огляду на швидкоплинність суспільних змін і динаміку розвитку, що супроводжують глобалізаційні процеси, завдання державної політики у сфері фізичної культури та спорту мають систематично переглядатися й адаптуватися до реальних умов сьогодення [49, с. 91]. На думку Є.Б. Геллер, основним завданням адміністративно-правового забезпечення реалізації політики у сфері спортивного розвитку особистості є питання ефективного розподілу функцій в межах реалізації політики у сфері спортивного розвитку особистості між усіма видами та рівнями управління та взаємодія з громадянським суспільством. Зокрема, вчений відзначає, що окремим вагомим завданням адміністративно-правового забезпечення реалізації політики у сфері спортивного розвитку особистості є дослідження, адаптація та використання позитивного іноземного досвіду у відповідній сфері. Йдеться, зокрема, про підвищення ролі фізичної культури і спорту як інструментів розвитку місцевих громад, а також про створення ефективних правових і організаційних передумов для належного втілення політики у сфері спортивного розвитку особистості [50, с. 67-68].

Тож, можемо резюмувати, що завдання визначають публічну мету та межі компетенції суб'єктів антидопінгу і саме вони обґрунтовують, чому держава втручається у спортивні правовідносини, які управлінські функції є допустимими та які результати повинні бути досягнуті через процедури й рішення.

На нашу думку, види завдань антидопінгової діяльності у спорті доцільно розділяти на такі:

1) завдання охорони здоров'я, до яких відноситься мінімізація шкоди здоров'ю, профілактика ризикової поведінки, захист неповнолітніх та вразливих груп у спорті;

2) етико-ціннісні завдання, що включають забезпечення чесної конкуренції, недопущення штучної переваги, збереження довіри до результатів змагань;

3) управлінсько-регуляторні завдання, якими є побудова ефективної системи публічного адміністрування антидопінгу в контексті компетенції, стандартів та ресурсів;

4) контрольно-доказові завдання, що передбачають організацію тестування, збирання і збереження доказів, виявлення порушень антидопінгових правил, протидія фальсифікації та втручання;

5) юрисдикційно-гарантійні завдання, а саме справедливий розгляд справ і застосування наслідків за належною процедурою, забезпечення права на захист і пропорційності;

6) міжнародно-інтеграційні завдання, тобто виконання міжнародних зобов'язань, взаємосумісність процедур і рішень, репутаційна надійність держави у спорті.

Принципи права не можуть розглядатися як явище, притаманне виключно правовій системі окремої держави чи певному історичному етапу, оскільки їх витоки пов'язані із загальним розвитком правової цивілізації. Їх формування відбувалося поступово впродовж тривалої еволюції правової думки, а окремі з них беруть свій початок ще з римсько-правової традиції. Саме тому принципи права зберігають свою значущість у різних історичних умовах, відображаючи стійкі закономірності правового розвитку. Вони ґрунтуються не на будь-якій моделі суспільної організації, а саме на правопорядку, заснованому на ідеях демократії, гуманізму, справедливості та поваги до людської гідності [51, с. 24]. У сфері антидопінгової діяльності у спорті таке розуміння має особливе значення, оскільки відповідні принципи визначають загальну спрямованість

правового регулювання, а також межі допустимого втручання у права спортсмена під час реалізації контрольних, юрисдикційних та превентивних процедур. Через принципи забезпечується баланс між необхідністю ефективної протидії допінгу та обов'язком держави і спортивних інституцій дотримуватися стандартів правової визначеності, рівності, добросовісності й пропорційності. Крім того, принципи антидопінгової діяльності виконують інтегруючу функцію, оскільки поєднують міжнародні антидопінгові стандарти з національними правовими механізмами, формуючи єдину концептуальну основу для функціонування всієї системи забезпечення чесного спорту.

У юридичній енциклопедичній традиції поняття «принцип» тлумачиться як базові засади та провідні ідеї, яким властиві універсальний характер, загальна значущість і найвищий ступінь імперативності, що дають змогу відобразити ключові положення певної теорії, вчення, науки, а також системи національного і міжнародного права [52, с. 110]. У контексті антидопінгової діяльності у спорті принципи доцільно розглядати як загальнотеоретичні орієнтири та як нормативно-концептуальний фундамент побудови всієї системи адміністративно-правового регулювання відповідних відносин. Через систему принципів визначаються межі допустимого втручання держави та уповноважених антидопінгових інституцій у сферу професійної й особистої автономії спортсмена, забезпечується узгодження публічного інтересу в утвердженні чесного спорту з необхідністю належного гарантування прав людини, а також формується логіка правозастосування під час допінг-контролю, обробки результатів, дисциплінарного провадження та оскарження відповідних рішень. У цьому аспекті принципи антидопінгової діяльності мають виконувати подвійну функцію. З однієї сторони, вони забезпечують єдність і послідовність антидопінгової політики, а з іншої — виступають критерієм оцінки легітимності, пропорційності, справедливості та правової визначеності конкретних адміністративних процедур і рішень. Відтак значення принципів у цій сфері

полягає в тому, що вони надають антидопінговій діяльності організаційної впорядкованості, а також належної правової якості, без якої неможливо забезпечити ані ефективну протидію допінгу, ані довіру спортсменів, спортивних організацій і суспільства до механізму її реалізації.

На думку А. М. Колодія, принципи права слід розглядати як вихідні ідеї його існування, у яких відображаються найбільш суттєві закономірності та фундаментальні засади відповідного типу держави і права. Водночас вони є співмірними із сутністю самого права, концентрують у собі його ключові ознаки та характеризуються універсальним змістом, найвищою імперативністю і загальною значущістю [53, с. 19].

У цьому значенні принципи антидопінгової діяльності виконують роль своєрідних меж і критеріїв для законодавця, суб'єктів публічного адміністрування, спортивних федерацій та юрисдикційних органів, не допускаючи довільності у застосуванні санкцій, процедурної деформації антидопінгового контролю та підміни правової мети боротьби з допінгом формальним виконанням міжнародних вимог.

Принципи права утворюють фундамент як усієї правової системи, так і її окремих структурних елементів - галузей, підгалузей та правових інститутів. Залежно від масштабу дії їх доцільно поділяти на загальноправові, міжгалузеві, галузеві та інституційні. Загальноправові принципи визначають спрямованість усієї національної правової системи, міжгалузеві поширюються на кілька суміжних галузей, галузеві відображають специфіку конкретної галузі, а інституційні діють у межах окремого правового інституту. Інституційні принципи дають змогу найбільш предметно розкрити особливості регулювання однорідних суспільних відносин [54, с. 201]. У сфері антидопінгової діяльності така класифікація має прикладне значення, оскільки дозволяє виокремити спеціальні засади, що визначають порядок допінг-контролю, обробки результатів, притягнення до відповідальності та захисту прав спортсменів.

А.Я. Палюх вважає, що принципи правового регулювання сфери фізичної культури і спорту в Україні слід розуміти як основоположні ідеї та засадничі положення, у яких відображаються ключові закономірності формування правових норм, спрямованих на забезпечення розвитку фізичної культури, підвищення рухової активності населення, а також популяризацію і державну підтримку спорту в Україні [55, с. 240-241].

Тож, принципи своєю чергою виконують гарантійну та легітимізаційну функцію. Вони перетворюють антидопінгове адміністрування на правовий процес, підпорядкований законності, визначеності, пропорційності та праву на захист, забезпечуючи баланс між публічним інтересом і правами людини.

Таким чином, можемо констатувати, що принципами антидопінгової діяльності у спорті є наступні:

1) процедурні принципи - законність, правова визначеність, належна правова процедура, мотивованість рішень, доступ до оскарження;

2) принципи правозахисного балансу - пропорційність, рівність сторін, презумпції та стандарти доказування, конфіденційність і захист персональних та медичних даних;

3) принципи публічного інтересу та доброчесності - пріоритет здоров'я, забезпечення чесної конкуренції, нульова толерантність до сприяння, підбурювання та приховування;

4) принципи організаційної якості управління, якими є компетентність і професійність, неупередженість та запобігання конфлікту інтересів, а також прозорість у межах допустимого, координація суб'єктів;

5) принципи доказовості та надійності контролю - стандартизованість процедур, відтворюваність результатів, цілісність доказів, ризик-орієнтованість контролю.

Напрями антидопінгової діяльності у спорті в сучасних умовах доцільно визначати як нормативно окреслені та організаційно забезпечені вектори

публічної і спортивної діяльності, спрямовані на недопущення застосування й поширення допінгу, утвердження спорту, вільного від заборонених речовин і методів, а також на забезпечення доброчесності змагального процесу [56].

У правовій доктрині наявний підхід, згідно якого освітні програми виступають як першочерговий напрям боротьби з допінгом на національному рівні, до якого віднесено:

1) формування антидопінгової свідомості, а не тільки стримування через санкції. Освітні заходи сприяють виробленню внутрішнього переконання щодо необхідності дотримання принципів чесної гри, а така мотивація є значно стійкішою, ніж проста відмова від порушень через острах покарання. Передача базових знань про сутність і небезпеку допінгу через освітній компонент дає можливість закладати етичні орієнтири у спорті ще з раннього віку, коли лише формується світогляд майбутнього спортсмена;

2) економічна доцільність. Профілактичний підхід, заснований на антидопінговій освіті, є фінансово більш раціональним, ніж утримання складної та витратної системи тестувань, лабораторного контролю й розслідувань. Особливо відчутною така перевага є для держав, ресурсні можливості яких не дозволяють здійснювати широкомасштабний антидопінговий контроль;

3) подолання нерівності у доступі до антидопінгових інструментів. Освітні програми можуть запроваджуватися з урахуванням економічних і організаційних можливостей конкретної держави. Використання цифрових платформ та онлайн-ресурсів істотно розширює доступ до якісної антидопінгової інформації, зокрема в тих регіонах, де інфраструктурні умови залишаються недостатньо розвиненими;

4) скорочення випадків ненавмисного порушення антидопінгових правил. Чимала кількість допінгових порушень пов'язана не з умисним шахрайством, а з недостатньою поінформованістю спортсменів щодо складу препаратів, добавок чи способів їх застосування [57].

Згідно Деяких питань антидопінгової діяльності та антидопінгового контролю у спорті вбачається, що до таких напрямів належать, по-перше, науково-дослідний, який охоплює виконання програм досліджень і розробок для запобігання застосуванню допінгу, а також вивчення впливу лікарських засобів на організм спортсмена; по-друге, лабораторно-аналітичний, пов'язаний із дослідженням біоматеріалів спортсменів, а також окремих зразків дієтичних добавок і харчових продуктів на наявність заборонених речовин, їх метаболітів, маркерів і заборонених методів; по-третє, акредитаційно-стандартизаційний, змістом якого є здобуття та підтримка акредитації за міжнародними й національними стандартами, включаючи вимоги Всесвітнього антидопінгового агентства; по-четверте, методично-інноваційний, що полягає в удосконаленні методів хімічного аналізу, розробленні нових методик вимірювань і впровадженні сучасного обладнання; по-п'яте, міжнародно-коопераційний, який передбачає співпрацю з іноземними організаціями у сфері тестування та обміну досвідом; і, по-шосте, інформаційно-комунікаційний та організаційний, що реалізується через оприлюднення результатів досліджень, проведення конференцій, тренінгів, форумів, взаємодію з антидопінговими організаціями та іншими суб'єктами сфери фізичної культури і спорту [56]. У сукупності такі напрями свідчать, що антидопінгова діяльність у спорті в сучасному адміністративно-правовому вимірі охоплює не лише виявлення допінгових порушень, а й системну наукову, технологічну, стандартизаційну та координаційну роботу, спрямовану на забезпечення доброчесності спорту й відповідності національної антидопінгової системи міжнародним вимогам.

Напрями антидопінгової діяльності у спорті є інструментом структурування адміністративної діяльності, у зв'язку з чим вони розмежовують компетенції, задають логіку процедурних елементів, створюють основу для оцінювання ефективності публічного управління та для вдосконалення нормативного і організаційного забезпечення антидопінгу. Вони дозволяють розкласти

антидопінг на окремі блоки від нормотворчості та профілактики до тестування, розслідувань, юрисдикційних рішень і міжнародної кооперації, а отже вибудувати керовану, вимірювану та відповідальну систему.

На основі аналізу усього законодавства, пов'язаного зі сферою спорту та антидопінговою діяльністю у спорті варто визначити такі види напрямів антидопінгової діяльності у спорті:

1) нормативно-стандартизаційний напрям, що охоплює розвиток правил, протоколів, чек-листів, внутрішніх регламентів, гармонізацію з міжнародними стандартами;

2) превентивно-освітній напрям, до якого входить системна профілактика, навчання спортсменів і персоналу, формування культури доброчесності;

3) контрольньо-тестувальний напрям, тобто планування контролю, відбір проб, документування, управління доказами, лабораторна взаємодія;

4) розслідувально-аналітичний напрям, а саме перевірка інформації, аналітика ризиків, робота з повідомленнями, виявлення схем сприяння та розповсюдження;

5) юрисдикційно-реактивний напрям, складовими якого є розгляд справ, тимчасові заходи, рішення про наслідки, апеляційні механізми, виконання рішень;

6) міжнародно-коопераційний напрям, за яким стоїть обмін інформацією у дозволених межах, визнання рішень та процедур, участь у міжнародних механізмах доброчесності.

Отже, завдання антидопінгової діяльності у спорті доцільно розглядати як цілісну функціональну систему, спрямовану на забезпечення чесності спортивного суперництва, збереження здоров'я спортсменів, захист авторитету спорту та підтримання довіри суспільства до результатів змагань. Її зміст виявляється у поєднанні превентивної, контрольної, виховної, охоронної та юрисдикційної складових, кожна з яких має самостійне значення, однак реальну

ефективність набуває лише у взаємозв'язку з іншими. При цьому принципи антидопінгової діяльності становлять її внутрішню нормативну основу, оскільки саме вони визначають допустимі межі, способи та стандарти впливу уповноважених суб'єктів на відповідні суспільні відносини.

Йдеться передусім про принципи законності, справедливості, рівності учасників спортивного процесу, пріоритету охорони здоров'я, об'єктивності, пропорційності, конфіденційності, наукової обґрунтованості та узгодженості із міжнародними антидопінговими стандартами. У сукупності ці засади забезпечують як формальну впорядкованість антидопінгової сфери, так і її правову легітимність, оскільки антидопінгова діяльність не може ґрунтуватися виключно на фіскально-контрольній логіці та повинна розвиватися як правовий механізм захисту публічного інтересу у сфері спорту. Саме тому завдання і принципи у своїй єдності формують концептуальний каркас антидопінгової діяльності, без належного осмислення якого неможливо ані визначити її місце у системі адміністративно-правового регулювання, ані забезпечити належну якість правозастосування.

Водночас напрями антидопінгової діяльності у спорті відображають її практичну динаміку та конкретні форми зовнішнього вияву, через які реалізуються поставлені завдання і матеріалізуються відповідні принципи. У цьому аспекті антидопінгова діяльність охоплює нормотворчий, організаційно-управлінський, профілактично-освітній, контрольний, інформаційно-аналітичний, медико-процедурний та юрисдикційний напрями, що разом утворюють єдину систему впливу на сферу спорту з метою мінімізації допінгових ризиків та формування культури доброчесності.

Їх значення полягає у тому, що вони демонструють, що сучасна антидопінгова модель не зводиться до виявлення порушення і призначення санкції, а функціонує як безперервний публічно-правовий процес, у якому профілактика, інформування, контроль, правова оцінка та відповідальність

взаємно доповнюють одне одного. Саме через систему напрямів можна простежити реальний механізм дії антидопінгової політики, визначити роль держави, спеціалізованих установ, спортивних федерацій та інших учасників, а також оцінити рівень інституційної зрілості відповідної сфери. З огляду на це, завдання, принципи та напрями антидопінгової діяльності у спорті слід розглядати як взаємопов'язані елементи єдиного адміністративно-правового конструкта, що визначає поточний стан правового регулювання, а також перспективи його подальшого вдосконалення відповідно до потреб національного спорту та міжнародних вимог.

1.3 Нормативно-правовий масив про антидопінгову діяльність у спорті

Антидопінгова діяльність у спорті належить до найбільш чутливих сегментів публічного адміністрування, оскільки поєднує контрольну функцію держави, забезпечення доброчесності та справедливості спортивних змагань і водночас безпосередньо торкається фундаментальних прав і свобод людини [58, с. 5]. У цій сфері юридично значущими стають технічні дії з відбору та дослідження проб, а також цілісний адміністративно-правовий режим, у межах якого формуються управлінські рішення, визначається компетенція уповноважених інституцій, застосовуються процедури результат-менеджменту та забезпечується правозахисна складова щодо адресатів регулювання. Антидопінг є специфічною моделлю державного впливу, де адміністративно-правове регулювання має одночасно гарантувати ефективність запобігання допінгу, довіру до спортивних результатів і належну процедуру, що мінімізує ризики довільного втручання у професійну реалізацію спортсмена, його репутацію, приватність та доступ до ефективного засобу юридичного захисту. У зв'язку з вищенаведеним антидопінг дедалі більше постає як окрема підсистема адміністративного права спорту, в якій критичне значення мають принципи

законності, юридичної визначеності, неупередженості, підзвітності та пропорційності.

Актуальність дослідження переваг сучасного стану адміністративно-правового регулювання антидопінгової діяльності в Україні зумовлена глобалізованим характером антидопінгової системи, де національні моделі не можуть існувати ізольовано та мають бути сумісними з міжнародними зобов'язаннями і стандартами. Україна є учасницею Міжнародної конвенції про боротьбу з допінгом у спорті ЮНЕСКО [34] та Антидопінгової конвенції Ради Європи [59], які встановлюють орієнтири для державної політики, співробітництва, взаємного визнання процедур і організаційної спроможності антидопінгових механізмів. Національне право в цьому контексті має забезпечити дієве поєднання міжнародної уніфікації з конституційними стандартами прав людини і публічного управління, зокрема щодо законності втручання, належної процедури, прозорості та захисту персональних даних. Важливою віхою сучасної трансформації стала поява спеціального Закону України «Про антидопінгову діяльність у спорті» [1], який оновив концепцію антидопінгового адміністрування, закріпив статус національної антидопінгової організації, визначив ключові функції та нормативні зв'язки із міжнародними стандартами, а також посилив інституційні механізми незалежності й підзвітності через підзаконне врегулювання. Паралельно правові гарантії отримали додатковий імпульс унаслідок дії Закону України «Про адміністративну процедуру» [60] та можливостей судового контролю відповідно до Кодексу адміністративного судочинства України, що в сукупності сприяє процедуризації управлінських рішень, які здатні суттєво впливати на правовий статус спортсмена.

Саме переваги відображають ті елементи адміністративно-правового регулювання, які вже сьогодні забезпечують системність, керованість,

автономність, стандартність процедур, правозахисну спрямованість та інтегрованість України у міжнародний антидопінговий простір.

Тією чи іншою мірою проблематикою аналізом адміністративно-правового регулювання антидопінгової діяльності у спорті в Україні займалися різні вчені, серед яких, перш за все, варто виділити наступних: А.М. Апаров, А.В. Багрій, О.М. Балинська, О.В. Джафарова, І.В. Зозуля, З.П. Дубінська, В.О. Іванов, Н.В. Камінська, А.Я. Палюх, М.Б. Шевців та інші. Водночас, не применшуючи внеску зазначених науковців, слід констатувати, що наявні напрацювання здебільшого фрагментарно висвітлюють окремі аспекти антидопінгової політики, а саме організаційні, медико-біологічні, дисциплінарні чи міжнародно-правові, тоді як цілісна адміністративно-правова реконструкція антидопінгової діяльності як різновиду публічного адміністрування досі потребує поглиблення.

Значення спорту в умовах ХХІ століття вже не можна зводити безпосередньо до особистого вибору чи приватної активності окремої людини. Фактично спорт перетворився на суспільно вагомий феномен, який відчутно впливає на різні сфери життя та функціонування сучасної спільноти. Суспільні зв'язки, що виникають у сфері фізичної культури та спорту, відзначаються багатоманітністю й тісною взаємопов'язаністю з іншими сегментами суспільного життя. Водночас нормативне упорядкування цієї сфери сформувалося як сукупність численних, відносно самостійних регуляторних блоків [61, с.92].

У загальнотеоретичному контексті адміністративного права така суспільна масштабність спорту означає, що він стає об'єктом публічного адміністрування і сфери публічного інтересу. Держава та органи місцевого самоврядування вимушені реагувати на спортивні процеси як через фінансування чи організацію змагань, так і через забезпечення стандартів безпеки, охорони здоров'я, рівного доступу, захисту прав спортсменів, прозорості управлінських рішень і доброчесності спортивного середовища. Відповідно, формується потреба в чітких адміністративно-правових процедурах і контролі за їх дотриманням від

акредитації та нагляду за суб'єктами у сфері спорту до механізмів запобігання порушенням, які спотворюють чесну конкуренцію, зокрема в контексті використання допінгу, дискредитують інституцію спорту та створюють ризики для життя і здоров'я.

Сучасний стан адміністративно-правового регулювання антидопінгової діяльності в Україні характеризується тим, що законодавець вибудував ієрархічну та багаторівневу систему норм, у межах якої антидопінгові відносини врегульовуються одночасно на конституційному, законодавчому та міжнародно-правовому рівнях. Національна нормативно-правова база включає Конституцію України [62], вищезгаданому Законі України «Про антидопінгову діяльність у спорті», Законі України «Про фізичну культуру і спорт» [47]), а також міжнародні договори (зокрема акти ЮНЕСКО та Ради Європи щодо боротьби з допінгом, разом із додатковими інструментами). Важливим елементом цієї моделі є закріплення правила пріоритету міжнародного договору у разі колізії з положеннями спеціального закону, що забезпечує реальне включення міжнародних зобов'язань у внутрішній механізм публічного адміністрування.

Додатковою ознакою сформованості такої моделі є те, що національне законодавство не відокремлює антидопінгове регулювання від міжнародної системи контролю, а інтегрує її ключові поняття та інструменти шляхом відсилань до міжнародних стандартів. Йдеться, зокрема, про заборонений перелік, стандарти лабораторної діяльності, правила тестування та процедури терапевтичного використання. Унаслідок цього формується адміністративно-правовий режим стандартизованих процедур, у межах якого управлінські рішення такі як планування та проведення тестувань, відбір проб, оформлення дозволів, розгляд результатів і організація розслідувань здійснюються за процедурними алгоритмами, сумісними з загальновизнаною міжнародною практикою та спрямованими на забезпечення належного управління у сфері спорту.

Переходячи до аналізу переваг сучасного стану адміністративно-правового регулювання антидопінгової діяльності у спорті в Україні, доцільно відзначити наступне. Перша перевага полягає в нормативно закріпленій інтеграції міжнародних договорів у національну правову систему та в чіткій орієнтації на правило їх застосування у випадку нормативних розбіжностей. Така інтеграція впливає з конституційної моделі співвідношення національного й міжнародного права, зокрема, визнання чинних міжнародних договорів частиною адміністративного національного законодавства, а також деталізується в законодавстві про міжнародні договори й у спеціальному законі, що формує антидопінгову політику. У практичному адміністративно-правовому вимірі це означає, що антидопінг в Україні не будується як локальна автономна конструкція, а функціонує в режимі нормативної сумісності з універсальними та регіональними інструментами, що є критично важливим для взаємного визнання процедур і результатів, довіри до системи та безперервності міжнародної спортивної комунікації. Відповідна модель підсилює принцип правової визначеності в діяльності суб'єктів антидопінгової системи, адже уповноважені інституції діють у прогнозованому нормативному контурі, а адресати регулювання, якими є, насамперед, спортсмени отримують стабільні орієнтири щодо стандартів поведінки, процедур тестування, статусу терапевтичного використання та базових процесуальних гарантій.

Логічним продовженням цієї переваги є пряма нормативна орієнтація на Всесвітній антидопінговий кодекс [63] як системоутворюючий стандарт і водночас закріплення національного механізму його імплементації через антидопінгові правила, які розробляє і затверджує національна антидопінгова організація. Такий підхід, закріплений у Законі України «Про антидопінгову діяльність у спорті», формує інструмент динамічної гармонізації, коли національна система, не руйнуючи фундаментальних вимог законності, здатна адаптувати процедури до змін глобальної антидопінгової системи законодавства

(зміни переліків, стандартів тестування, лабораторних вимог, підходів до дозволів на терапевтичне використання). Адміністративно-правова цінність вказаної конструкції полягає в тому, що держава обирає нормативно керовану адаптивність, яка, за умови належного процедурного оформлення, зменшує розрив між міжнародними стандартами та національною практикою й тим самим підвищує ефективність управлінських рішень у сфері антидопінгу.

Наступною вагомою перевагою сучасної моделі є інституційна визначеність і компетенційна концентрація через закріплення статусу Національного антидопінгового центру [64; 65] як національної антидопінгової організації та визначення його ключових функцій. Така інституціоналізація означає перехід від фрагментарного розподілу повноважень до моделі єдиного центру відповідальності, де управлінські ланцюги вибудовуються послідовно і охоплюють планування та ризик-орієнтоване тестування, формування реєстраційних пулів, реалізація процедур контролю, результат-менеджмент, розслідування можливих порушень, організація слухань чи розгляду справ у межах передбачених процедур. У категоріях адміністративного права це суттєво знижує ризики компетенційних колізій, розмиття відповідальності та різноманітності стандартів на різних етапах, що є ключовим для легітимності втручання у сферу прав та інтересів спортсмена. Компетенційна визначеність також створює належне підґрунтя для контролю за діяльністю установи, включно з внутрішнім аудитом, зовнішнім наглядом і судовим контролем - у тій мірі, у якій рішення і дії набувають ознак владного впливу.

Водночас сучасна модель містить принципово важливу перевагу, пов'язану з нормативними гарантіями неупередженості та інституційної незалежності антидопінгової організації, які деталізуються на рівні спеціального закону, а й у підзаконному регулюванні, зокрема, постановами Кабінету Міністрів України щодо організаційних засад функціонування антидопінгових інституцій та наглядових механізмів. У цій частині перевага полягає у формалізації

запобіжників конфлікту інтересів, де обмежується участь у прийнятті операційних рішень осіб, залучених до управління або діяльності спортивних організацій та організаторів спортивних заходів, що мінімізує ризик відомчого або корпоративного впливу на процедурно чутливі рішення. Зазначене вище є відповіддю на системну проблему спортивного управління, де високі репутаційні й економічні ставки здатні створювати тиск на контрольні інституції. Незалежність у цій сфері виступає умовою матеріальної справедливості рішень і передумовою довіри до результатів тестувань як у національному, так і міжнародному середовищі.

Переваги сучасного стану регулювання розкриваються також через запровадження наглядових і конкурсних механізмів управління та підзвітності, зокрема через інститути наглядової ради, кадрові фільтри, процедури добору керівника, а також встановлення вимог несумісності та антикорупційних чи конфліктологічних обмежень. З погляду адміністративного права, це формує модель врядування через баланс, адже стратегічний контроль і забезпечення підзвітності поєднуються з операційною автономією антидопінгової інституції. Унаслідок цього зменшуються ризики політичної або корпоративної залежності, підвищується прозорість кадрових рішень і створюються внутрішні інструменти превенції управлінських помилок. Важливо й те, що нагляд у такій конструкції виступає механізмом адміністративної легітимації владного впливу в сфері спорту, оскільки суспільство отримує гарантію, що антидопінгова функція здійснюється професійно, добросовісно та в межах визначених процедур.

Окремий пласт переваг пов'язаний із тим, що адміністративно-правове регулювання закріплює розширену функціональну компетенцію антидопінгового центру, тобто можливість реалізовувати повний управлінський цикл антидопінгового адміністрування - від профілактики й планування до розслідування та взаємодії з іншими суб'єктами. У системному розумінні це створює замкнений контур публічного адміністрування. Компетенція не

розірвана між несумісними інституціями, що зменшує організаційні бар'єри, прискорює ухвалення управлінських рішень, уніфікує доказові стандарти та підвищує узгодженість між превентивними, контрольними та реактивними складовими антидопінгової політики. Для адресатів регулювання це означає більш передбачуване й процедурно впорядковане середовище, а для держави - керованість і можливість системної оцінки ефективності всієї політики.

Отже, можемо підсумувати, що сучасний стан адміністративно-правового регулювання антидопінгової діяльності у спорті в Україні засвідчує суттєве посилення нормативної та інституційної спроможності держави забезпечувати добросесність спорту при дотриманні правозахисних стандартів. Перевагою чинної моделі є її системність і багаторівневність. Так, антидопінгове адміністративно-правове регулювання сформовано як спеціалізований режим публічного адміністрування, що функціонує у взаємодії з міжнародно-правовими зобов'язаннями України, а отже забезпечує сумісність національних процедур із глобальним антидопінговим простором та підвищує довіру до результатів контролю. Важливим здобутком є компетенційна визначеність і інституційна структурованість, тобто закріплення статусу національної антидопінгової організації, наявність повного управлінського циклу антидопінгового адміністрування й концентрація ключових функцій у спеціалізованій установі створюють передумови для уніфікації стандартів, керованості процесів та прозорості відповідальності. Окрему цінність становить нормативна фіксація неупередженості та незалежності антидопінгового суб'єкта, підсилена механізмами запобігання конфлікту інтересів, що є принципово важливим для легітимності рішень у сфері, де наслідки можуть визначати професійну долю спортсмена та репутаційний статус держави у міжнародному спорті.

Сучасний стан адміністративно-правового регулювання антидопінгової діяльності у спорті демонструє і розвиток збалансованого врядування, а саме те,

що наглядові та конкурсні механізми формують внутрішні запобіжники проти управлінської довільності, забезпечують підзвітність без руйнування операційної автономії антидопінгової інституції, а відтак сприяють стабільності й передбачуваності адміністративної практики. Позитивною ознакою є також зростання інфраструктурної спроможності системи через нормативне оформлення лабораторного компоненту та створення умов для доказової стійкості антидопінгових процедур, що підсилює технологічну автономність і якість контролю. У сукупності ці переваги дозволяють кваліфікувати чинний стан адміністративно-правового регулювання антидопінгової діяльності як такий, що еволюціонує від фрагментарної моделі до більш зрілого процесного управління, зорієнтованого на запобігання ризикам, стандартизацію рішень і баланс між ефективністю контролю та гарантіями прав людини. Перспектива подальших наукових розвідок убачається у поглибленні доктрини адміністративно-правової природи антидопінгових рішень і розробленні методології оцінювання їх відповідності принципам належної адміністративної процедури, що дозволить зміцнити як правову визначеність антидопінгових механізмів, так і довіру до них у національному та міжнародному вимірах.

Конституційний принцип законності [62] вимагає, щоб органи публічної влади діяли лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені безпосередньо Конституцією України і Законами України, а також гарантує судовий захист та право оскарження рішень, дій чи бездіяльності публічної адміністрації [66, с. 44-45]. Водночас виключно законами мають визначатися права і свободи, гарантії їх реалізації, а також засади організації і діяльності органів виконавчої влади, що безпосередньо стосується конструкції антидопінгової моделі як сфери публічного управління. Спеціальним законом є Закон України «Про антидопінгову діяльність у спорті» [1], який закріплює статус Національного антидопінгового центру як державної установи - національної антидопінгової організації, бюджетну основу фінансування і

загальні засади незалежності, а також перелік основних повноважень, включно з організацією діяльності Наглядової ради, Дисциплінарної та Апеляційної антидопінгових комісій, плануванням тестувань, обробкою результатів тощо. Одночасно даний нормативно-правовий акт концептуально кваліфікує антидопінгові правила як спортивні правила, а питання допінг-контролю і відповідальності значною мірою відсилає до цих правил.

Підзаконний рівень представлено, зокрема, постановою Кабінету Міністрів України «Про утворення Національного антидопінгового центру» [65], а також постановами щодо Наглядової ради Національного антидопінгового центру [67] та Національної лабораторії антидопінгу [68]. Загальнопроцедурною основою для рішень публічної адміністрації виступає Закон України «Про адміністративну процедуру» [60], який поширюється на суб'єктів, уповноважених здійснювати функції публічної адміністрації, та закріплює принципи юридичної визначеності, безсторонності, відкритості, своєчасності й гарантування участі особи в адміністративному провадженні [69, с. 5-6].

На основі ретельного та системного аналізу основних положень вищевказаних нормативно-правових актів можемо виділити наступний перелік недоліків сучасного стану адміністративно-правового регулювання антидопінгової діяльності в Україні:

1) бланкетність і «спортизація» ключових процедур та санкцій (дефіцит юридичної визначеності) - системний недолік полягає у тому, що законодавець одночасно визнає антидопінгові правила «спортивними правилами» і покладає на них визначення змістовно критичних елементів допінг-контролю та відповідальності, а саме умови проведення, процедурні стадії, наслідки. У результаті значний масив правового регулювання, який фактично впливає на реалізацію прав і законних інтересів спортсмена, зокрема, щодо допуску до змагань, репутації, можливості здійснювати професійну діяльність, опиняється поза «жорсткою» законодавчою формою, що суперечить логіці конституційних

вимог про визначення гарантій прав виключно законами та про належний «спосіб» дій публічної адміністрації;

2) невизначеність процедурного статусу рішень антидопінгових комісій у системі публічної адміністрації. Національне адміністративне законодавство покладає на Національний антидопінговий центр організацію діяльності Наглядової ради та антидопінгових комісій, а також функції «обробки результатів» і розслідування можливих порушень. Водночас на рівні закону не сформульовано чіткої адміністративно-процедурної моделі прийняття рішень у «справах про порушення антидопінгових правил» (мінімальні стандарти повідомлення, участі, доступу до матеріалів, мотивування, строки та форма рішення). Вказане створює ризик випадіння таких рішень із загального режиму адміністративної процедури, хоча за своєю природою вони можуть відповідати ознакам адміністративного акта, а саме індивідуальне рішення, спрямоване на зміну/припинення прав чи обов'язків особи. Проблемність підсилюється конституційною вимогою забезпечення судового захисту та можливості оскарження рішень публічної влади - але без чіткої «дорожньої карти» адміністративного провадження зростає імовірність процесуальних дефектів і неоднакової практики;

3) колізійність і неповна актуалізація підзаконного масиву (порушення принципу законності) - показовим є те, що урядовий акт, який регламентує організаційні засади Національного антидопінгового центру, у преамбулі посилається на виконання Закону України «Про антидопінговий контроль у спорті». Водночас спеціальним законом 2022 року та його прикінцевими положеннями попередній законодавчий акт у цій сфері визнано таким, що втратив чинність. Така неузгодженість не є суто «редакційною», адже вона підриває формальну визначеність правової підстави підзаконного регулювання, ускладнює правозастосування та створює аргументи для оскарження управлінських рішень у частині належної компетенційної основи;

4) ризики інституційної залежності Національного антидопінгового центру попри декларовану незалежність - законодавство проголошує неупередженість і незалежність Національного антидопінгового центру попри декларовану незалежність у виконанні завдань, управлінні та ухваленні рішень. Однак організаційна конструкція, закріплена підзаконно, визначає Центр як державну установу у сфері управління Міністерства молоді та спорту, а на рівні закону передбачено призначення директора керівником відповідного центрального органу виконавчої влади за поданням Наглядової ради. У цій моделі потенційно закладено конфлікт між потребою операційної незалежності антидопінгової функції та управлінсько-бюджетною залежністю від органу виконавчої влади, який одночасно формує/реалізує політику у сфері спорту, де наявні інтереси результативності, міжнародного представництва, фінансування збірних тощо. Недолік проявляється не в самому факті державного статусу, а в недостатності «юридичних запобіжників» від адміністративного впливу на процедурно чутливі рішення.

Тож, можемо констатувати, що сучасне адміністративно-правове регулювання антидопінгової діяльності в Україні характеризується структурним дисбалансом. Так, публічно-управлінська природа інституцій, під якими маються на увазі державні установи, урядові положення та бюджетне фінансування співіснує з домінуванням спортивних правил як фактичного ядра процедур і санкцій. У сукупності вищевказане породжує дефіцит юридичної визначеності, ускладнює інтеграцію загальних гарантій адміністративної процедури, підвищує ризики колізійності підзаконних актів та створює вразливості у сфері обробки чутливих персональних даних.

1.4 Система суб'єктів здійснення антидопінгової діяльності у спорті

У межах сучасного адміністративно-правового осмислення антидопінгової діяльності особливого значення набуває визначення системи суб'єктів, через яких така діяльність фактично організовується, реалізується, контролюється та забезпечується. Суб'єктний вимір дозволяє виявити реальний механізм дії антидопінгового порядку, оскільки будь-яка антидопінгова модель не існує абстрактно, адже вона втілюється через мережу органів, установ, організацій, колегіальних формувань і зобов'язаних осіб, між якими розподілено нормотворчі, організаційні, контрольні, дозвільні, юрисдикційні, координаційні та допоміжні повноваження. У цьому сенсі система суб'єктів здійснення антидопінгової діяльності у спорті є не простим переліком учасників відповідних правовідносин, а структурно впорядкованою сукупністю носіїв компетенції, кожен з яких виконує власну функцію в єдиному механізмі запобігання застосуванню та поширенню допінгу.

Проблема системи суб'єктів антидопінгової діяльності є особливо важливою з огляду на те, що чинне законодавство закріплює досить розгалужену інституційну модель, у якій провідне місце посідає Національний антидопінговий центр як спеціалізована державна установа та національна антидопінгова організація України. Законодавство прямо визначає його незалежний і неупереджений статус, поширює його повноваження на спортсменів і допоміжний персонал спортсмена, а також наділяє його правом розробляти і затверджувати антидопінгові правила, організовувати тестування, проводити розслідування, здійснювати обробку результатів, реалізовувати освітні програми, взаємодіяти з органами державної влади, спортивними федераціями та іншими суб'єктами. Отже, вже на нормативному рівні простежується, що національна антидопінгова модель побудована не за принципом ізольованої діяльності одного органу, а за принципом

функціонального ядра, навколо якого формуються інші учасники антидопінгових правовідносин.

Разом із тим зведення всієї системи суб'єктів антидопінгової діяльності лише до Національного антидопінгового центру було б методологічно помилковим і концептуально звуженим. Антидопінгова діяльність за своєю природою є поліцентричною, оскільки охоплює як суб'єктів публічного адміністрування, так і суб'єктів спеціальної спортивної юрисдикції, а також осіб, які формально не здійснюють владних повноважень, але є носіями обов'язків, без належного виконання яких уся система втрачає дієвість. Ідеться, зокрема, про центральний орган виконавчої влади у сфері фізичної культури і спорту, органи державної влади у сфері охорони здоров'я та освіти, місцеві органи виконавчої влади й органи місцевого самоврядування, спортивні федерації, Національний олімпійський комітет, національні спортивні федерації осіб з інвалідністю, організаторів спортивних заходів, офіцерів допінг-контролю, спеціалізовані комітети та комісії, а також самих спортсменів і допоміжний персонал спортсмена. Законодавець фактично моделює багаторівневу систему, де частина суб'єктів формує політику, частина забезпечує її організаційне та процедурне втілення, частина здійснює контроль чи юрисдикційний розгляд, а частина виступає адресатами антидопінгових вимог та водночас активними носіями обов'язку дотримання антидопінгових правил.

Окремої уваги потребує та обставина, що в національному законодавстві суб'єктна структура антидопінгової діяльності має ще й функціонально-секторальний характер. Так, нормативна модель передбачає наявність Наглядової ради Національного антидопінгового центру, яка здійснює нагляд за його діяльністю, Номінаційного комітету, що забезпечує формування незалежних юрисдикційних ланок, Дисциплінарної антидопінгової комісії та Апеляційної антидопінгової комісії, створених для гарантування неупередженого розгляду справ, а також Комітету з терапевтичного

використання, який функціонує як спеціалізований експертний суб'єкт у сфері надання дозволів на терапевтичне використання заборонених речовин і методів. Зазначене свідчить, що антидопінгова система не зводиться до адміністративного апарату в класичному розумінні, а включає також квазіюрисдикційні та експертно-медичні суб'єкти, без яких неможливо забезпечити належну процедуру, баланс інтересів та відповідність міжнародним стандартам. Тому дослідження системи суб'єктів здійснення антидопінгової діяльності повинно спиратися як на традиційне для адміністративного права уявлення про орган як носія владної компетенції, так і на ширше розуміння суб'єкта як учасника спеціалізованого публічно-правового режиму.

Сучасна антидопінгова система дедалі виразніше набуває ознак змішаної публічно-приватної регуляторної моделі. З однієї сторони, її основу складають державні установи, органи виконавчої влади, нормативно визначені процедури та механізми фінансового, організаційного і кадрового забезпечення. З іншої сторони, важливими суб'єктами цієї діяльності залишаються спортивні федерації та інші самоврядні спортивні інституції, які визнають повноваження Національного антидопінгового центру, виконують його рішення, сприяють тестуванню, розслідуванню, реалізації освітніх програм і створенню умов для допінг-контролю під час проведення змагань та тренувальних заходів. Відповідна конструкція означає, що антидопінгова діяльність у спорті є сферою, де адміністративно-правові засоби інтегруються з автономними механізмами спортивного саморегулювання, а отже, система її суб'єктів повинна оцінюватися крізь призму координації, взаємодії, розподілу компетенції та гарантій незалежності. Саме в цій взаємодії державного, спеціалізовано-інституційного і спортивно-організаційного компонентів проявляється специфіка антидопінгової діяльності як особливого об'єкта адміністративно-правового дослідження.

Дослідження системи суб'єктів здійснення антидопінгової діяльності у спорті дає змогу встановити, хто саме формує антидопінгову політику, хто

реалізує її у повсякденній практиці, хто ухвалює рішення у справах про порушення антидопінгових правил, хто забезпечує медичний, інформаційний, наглядовий та лабораторний компоненти цієї діяльності, а хто, хоча й не наділений владними повноваженнями, становить обов'язковий елемент правореалізації у цій сфері.

У Директиві Європейського Парламенту і Ради (ЄС) 2022/2557 встановлено, що суб'єкт публічного адміністрування визначається як утворення, визнане таким у державі-члені відповідно до національного законодавства, за винятком судових органів, парламентів і центральних банків, яке водночас відповідає низці встановлених критеріїв. Ідеться, зокрема, про те, що такий суб'єкт має бути створений для задоволення потреб загального інтересу і не повинен мати промислового чи комерційного характеру; він повинен мати правосуб'єктність або бути юридично уповноваженим діяти від імені іншого суб'єкта, наділеного такою правосуб'єктністю; фінансуватися переважно за рахунок органів державної влади чи інших суб'єктів центрального рівня, що регулюються публічним правом, перебувати під їхнім управлінським наглядом або мати керівний чи наглядовий склад, більшість якого формується саме такими органами; крім того, він має бути наділений повноваженнями ухвалювати адміністративні чи регуляторні рішення щодо фізичних або юридичних осіб, які впливають на їхні права у сфері транскордонного руху осіб, товарів, послуг або капіталу. Таке розуміння закріплене в офіційному тексті директиви ЄС про стійкість критично важливих суб'єктів [70]. Статус суб'єкта публічного адміністрування у праві ЄС пов'язується з формою його утворення та передусім із виконанням завдань загального інтересу, характером інституційного контролю над ним та наявністю владно-регуляторного потенціалу. Європейський підхід орієнтований на матеріальне розуміння публічної адміністрації. Для дослідження антидопінгової діяльності у спорті такий підхід має особливе значення, оскільки дозволяє ширше осмислити коло суб'єктів, які фактично

здійснюють публічно значущі функції у сфері забезпечення доброчесності спорту.

Система суб'єктів антидопінгової діяльності має багаторівневу будову, де поєднані:

а) суб'єкти, що формують політику і правила (нормативний рівень);

б) суб'єкти, які операційно реалізують контроль і управління результатами (виконавчий рівень);

в) суб'єкти, що забезпечують юрисдикційне реагування і перегляд рішень (квазісудовий та апеляційний рівень). Саме ця триєдність робить антидопінг повноцінним режимом публічного управління.

Розглянемо детальніше суб'єктів на нормативному рівні. WADA у системі суб'єктів антидопінгової діяльності доцільно визначати як центральний наднаціональний нормоутворюючий суб'єкт, який задає єдину архітектуру всієї світової антидопінгової системи. Через Всесвітній антидопінговий кодекс і міжнародні стандарти ця інституція забезпечує гармонізацію антидопінгових політик, правил і процедур у спортивних організаціях різних держав та різних видів спорту. На відміну від національних органів, WADA не підміняє собою внутрішню адміністрацію держави, а формує обов'язкову рамку, в межах якої вже діють національні антидопінгові організації, федерації та юрисдикційні структури. Тому її слід відносити не до виконавчого, а передусім до нормативного рівня [63].

Водночас роль WADA не вичерпується лише кодифікацією правил. Офіційно до її ключових напрямів діяльності належать наукові та соціально-наукові дослідження, освіта, розвиток антидопінгової спроможності та моніторинг дотримання вимог Кодексу. Це означає, що WADA поєднує нормотворчу, методологічну, координаційну та наглядову функції, завдяки чому виступає не просто джерелом стандартів, а системною складовою антидопінгового режиму. У доктринальному сенсі саме WADA забезпечує той

рівень єдності правил, без якого неможливо говорити про глобально сумісний публічно-управлінський механізм протидії допінгу.

Конференція сторін ЮНЕСКО має розглядатися як міжурядовий публічно-правовий суб'єкт, який легітимує антидопінгову систему на рівні міжнародних зобов'язань держав. На відміну від WADA, що задає спортивно-нормативну рамку, Конференція сторін функціонує як суверенний керівний орган Конвенції і несе загальну відповідальність за її імплементацію. До її функцій належать просування цілей Конвенції, обговорення взаємодії з WADA, розгляд звітів держав-учасниць, моніторинг дотримання Конвенції та ухвалення змін до неї. У системі суб'єктів антидопінгової діяльності це надає їй статусу не операційного виконавця, а наднаціонального публічно-правового гаранта узгодженості державної політики з міжнародними антидопінговими орієнтирами [71]. У теоретичному аспекті важливо підкреслити, що саме через механізм ЮНЕСКО антидопінг виходить за межі внутрішньоспортивного регулювання і набуває ознак предмета міжнародної публічної відповідальності держав. Конвенція прямо виходить із того, що публічні органи влади та спортивні організації мають комплементарні обов'язки у сфері запобігання і протидії допінгу, а їхня взаємодія повинна будуватися на засадах незалежності та прозорості. Через це Конференція сторін є не просто форумом держав, а інституційною ланкою, яка переводить антидопінгові стандарти у площину міжнародно визнаного обов'язку публічної влади.

Наступним суб'єктом на нормативному рівні є Моніторингова група Ради Європи, яку доцільно визначати як спеціалізований міждержавний суб'єкт моніторингово-координаційного характеру. Її функціональне призначення полягає не у формуванні універсального кодексу, а у нагляді за застосуванням і виконанням Антидопінгової конвенції, зокрема через моніторингові візити, оцінювальні процедури та антидопінгові опитувальники щодо національного законодавства, інституційної рамки й політики держав [72]. Отже, даний суб'єкт

займає окреме місце на нормативному рівні: вона не виробляє глобальні правила на кшталт WADA, але забезпечує європейський механізм перевірки того, як держави реалізують узяті на себе зобов'язання. В контексті адміністративного права значення цього суб'єкта полягає у формуванні зовнішнього контрольного середовища для національних антидопінгових систем. Тому цей суб'єкт виконує функцію європейського дзеркала для національної системи. Він не замінює внутрішню компетенцію держави, але оцінює, наскільки її інституційна побудова відповідає конвенційним стандартам доброчесності, контролю та виконання.

У національній системі саме центральний орган виконавчої влади, що формує та реалізує державну політику у сфері фізичної культури і спорту повинен розглядатися як базовий державний політичний орган антидопінгової діяльності. Даний орган спільно із заінтересованими центральними органами виконавчої влади, іншими органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування забезпечує здійснення державної політики щодо запобігання застосуванню та поширенню допінгу у спорті. У Положенні про Міністерство молоді та спорту України чітко встановлено, що даний суб'єкт забезпечує розвиток спортивної медицини, провадить діяльність, пов'язану із запобіганням використанню допінгу у спорті [73]. Тобто його місце не у щоденному відборі проб і не в розгляді спорів, а у виробленні й забезпеченні реалізації публічної політики, яка охоплює координацію, міжнародну співпрацю, взаємодію різних ланок влади та загальну організаційну рамку функціонування антидопінгової системи. Особливість цього суб'єкта полягає в тому, що він не є монопольним центром антидопінгу, а виступає вузлом державної координації. Саме через нього поєднуються спортивний, медичний, правоохоронний, освітній та місцевий рівні управління. Тому, центральний орган у сфері спорту формує не самодостатню закриту підсистему, а державний координаційний контур антидопінгової політики, в якому поєднуються публічне адміністрування,

міжнародні зобов'язання та інституційна підтримка спеціалізованого антидопінгового центру.

Наглядова рада НАДЦ є окремим суб'єктом нормативно-стратегічного та інституційно-гарантійного характеру. Закон визначає її як дорадчий орган, що здійснює нагляд за діяльністю Центру, а її члени мають бути неупередженими, незалежними та не втручатися в операційну діяльність НАДЦ. Уже сама ця конструкція показує, що Наглядова рада покликана не дублювати виконавчі функції Центру, а забезпечувати його інституційну стабільність, незалежність і підзвітність [1]. У системі суб'єктів антидопінгової діяльності вона виконує роль внутрішнього механізму стримування, який запобігає змішанню політичного, спортивного та операційного впливу. Не менш важливим є і склад Наглядової ради. Законодавство і офіційна інформація НАДЦ показують, що до неї входять представники спортивного органу виконавчої влади, сфери охорони здоров'я, правоохоронного сектору, парламентського комітету, НОК України, спортивного комітету, паралімпійського/дефлімпійського сектору, Національної академії наук та атлетського середовища. Така композиція засвідчує, що Наглядова рада є міжсекторальним майданчиком інституційного балансу, а не технічним додатком до Центру. Саме через неї у внутрішній устрій антидопінгової системи вводиться публічно-правова логіка представництва та контролю.

Спортивні федерації займають у системі суб'єктів антидопінгової діяльності проміжне, але критично важливе місце між нормативним і виконавчим рівнями [1]. Законодавство прямо покладає на них обов'язок визнавати повноваження НАДЦ, дотримуватися його антидопінгових правил, виконувати рішення Дисциплінарної та Апеляційної антидопінгових комісій, співпрацювати щодо тестування, обробки результатів, розслідувань, контролю виконання санкцій, а також забезпечувати умови для проведення допінг-контролю під час змагань і зборів. Отже, спортивна федерація як суб'єкт є інституційним провідником

єдиної антидопінгової політики в межах конкретного виду спорту [74]. У доктринальному плані це означає, що федерації слід кваліфікувати як суб'єктів імплементації та галузевого «вбудовування» антидопінгових вимог. Саме через них глобальні й національні антидопінгові правила входять у повсякденну спортивну практику — через регламенти, освітню роботу, дисципліну членів, організацію змагань і виконання санкцій. Таким чином, федерації поєднують корпоративний спортивний статус із делегованою функцією практичного забезпечення публічно значущих антидопінгових вимог.

На виконавчому рівні, перш за все, варто відмітити Національний антидопінговий центр. НАДЦ є центральним суб'єктом виконавчого рівня і водночас ядром усієї національної антидопінгової системи [75, с. 33-34]. Законодавство визначає його як спеціалізовану державну установу та національну антидопінгову організацію в Україні. При цьому підкреслено, що Центр має бути неупередженим і незалежним від будь-яких третіх сторін у виконанні своїх завдань, управлінні та ухваленні рішень, а його повноваження поширюються на всіх спортсменів і допоміжний персонал спортсмена, які є громадянами України, перебувають на її території або беруть участь у заходах, що організуються чи уповноважуються організаторами спортивних заходів. Це означає, що НАДЦ є спеціалізованим центром владно-організаційного впливу на весь антидопінговий простір держави [1]. Функції НАДЦ охоплюють фактично повний цикл антидопінгової діяльності, а саме розроблення і затвердження антидопінгових правил, їх упровадження у спортивну діяльність, створення тестувальних пулів, планування тестування, залучення та навчання допінг-офіцерів, видачу дозволів на терапевтичне використання, обробку результатів, розслідування можливих порушень, інформаційно-освітню роботу, міжнародне співробітництво, а також організаційне забезпечення роботи Наглядової ради, Комітету з терапевтичного використання, Номінаційного комітету та інших елементів інфраструктури. Відповідна концентрація

компетенції дозволяє визначити НАДЦ як головного операційного адміністратора антидопінгового режиму в Україні.

Комітет з терапевтичного використання є спеціалізованим експертним суб'єктом виконавчого рівня, який забезпечує баланс між заборонаю допінгу та правом спортсмена на належне лікування. Закон передбачає, що НАДЦ утворює Комітет для опрацювання запитів і надання дозволів на терапевтичне використання заборонених речовин і методів, а офіційна інформація НАДЦ визначає КТВ як групу експертів, що вирішує, чи обґрунтованим є використання спортсменом речовини або методу із Забороненого списку у зв'язку з медичним станом. Отже, КТВ є інституційною формою спеціального антидопінгового дозволу. У науково-правовому вимірі КТВ виконує ключову функцію недопущення механічного, формального застосування заборон. Його існування демонструє, що антидопінговий режим не зводиться до абсолютної репресивності, а включає механізм індивідуалізації правового реагування з урахуванням стану здоров'я спортсмена. Через це КТВ слід розглядати як окремого спеціального суб'єкта виконавчого рівня, який працює на стику медицини, доказування, процедурної справедливості та антидопінгового контролю [1].

Персонал з відбору допінг-проб є спеціалізованим суб'єктом виконавчого рівня, який забезпечує безпосереднє матеріалізоване здійснення антидопінгового контролю. НАДЦ прямо визначає цей персонал як ключову ланку реалізації антидопінгової програми у частині тестування, а також як першу контактну особу для спортсменів, які проходять допінг-контроль [1]. Законодавство, у свою чергу, надає НАДЦ повноваження залучати таких офіцерів, встановлювати вимоги до їхньої компетентності, навчати їх, видавати посвідчення і уповноважувати на проведення тестувань. Це означає, що тестування в антидопінговій системі не є абстрактною функцією Центру, а здійснюється через окремий професіоналізований суб'єктний корпус. В

адміністративно-правовому контексті значення цього персоналу полягає в тому, що саме він забезпечує процесуальну валідність первинної стадії доказування. WADA вказує, що Міжнародний стандарт з тестування та розслідувань установлює обов'язкові стандарти для планування тестування, повідомлення спортсменів, підготовки та проведення відбору проб. Отже, персонал з відбору проб слід розглядати як носія не просто технічної, а процедурно значущої компетенції: від законності і коректності його дій залежить допустимість і надійність усієї подальшої антидопінгової процедури.

На квазісудовому та апеляційному рівні Номінаційний комітет посідає особливе місце у системі суб'єктів антидопінгової діяльності, оскільки не розглядає справ по суті, але забезпечує інституційне формування тих органів, які здійснюють юрисдикційне реагування. Закон встановлює, що саме для призначення членів Дисциплінарної антидопінгової комісії та Апеляційної антидопінгової комісії утворюється Номінаційний комітет, який складається з п'яти членів, а його персональний склад формується за участю представників державного спортивного органу, парламентського комітету, НОК України, Спортивного комітету України та паралімпійсько-дефлімпійського сектору. Тим самим Номінаційний комітет слід визнати суб'єктом інституційного забезпечення незалежного антидопінгового правосуддя [1]. Члени Номінаційного комітету мають бути незалежними від органів, які їх делегували, не можуть бути працівниками НАДЦ, членами ДАК чи ААК, консультантами або посадовими особами відповідних структур. Вказане перетворює Номінаційний комітет на своєрідний процесуальний «фільтр» інституційної неупередженості. Отже, в антидопінговій системі він виконує не допоміжну формальність, а фундаментальну гарантійну функцію: неупереджений склад юрисдикційних органів формується не випадково, а через спеціально сконструйований механізм добору.

Дисциплінарна антидопінгова комісія є національним первинним квазісудовим суб'єктом, який розглядає справи про порушення антидопінгових правил. Закон прямо передбачає, що ДАК утворюється Номінаційним комітетом для забезпечення права спортсмена або інших осіб на неупереджене слухання. Офіційна сторінка НАДЦ додатково визначає її як незалежний та неупереджений дисциплінарний орган, створений для безстороннього й всебічного розгляду справ спортсменів та інших осіб, які оспорюють рішення НАДЦ. Таким чином, ДАК у національній системі є саме тим суб'єктом, який переводить результати контролю і розслідування у площину юрисдикційного висновку [1]. Значення ДАК виходить далеко за межі накладення санкції. Законодавча модель вимагає, щоб у кожній колегії з розгляду справи була щонайменше одна особа з юридичною освітою, члени підписували декларацію про відсутність сумнівів у неупередженості, а слухання могли бути публічними на вимогу спортсмена чи іншої особи. Це демонструє, що ДАК є не каральним органом у вузькому сенсі, а спеціалізованою квазісудовою інстанцією. Емпіричні дослідження антидопінгових спорів також підтверджують, що саме якість національних трибуналів значною мірою визначає рівень процедурної справедливості всієї системи [76, р. 218-224].

Апеляційна антидопінгова комісія є другим національним юрисдикційним суб'єктом, який забезпечує внутрішній перегляд рішень ДАК. Офіційно вона визначається як незалежний та неупереджений дисциплінарний орган, утворений для розгляду справ спортсменів та інших осіб, які оспорюють рішення Дисциплінарної антидопінгової комісії [1]. Її наявність свідчить, що національна антидопінгова система не завершується первинним слуханням, а містить власний апеляційний контур. Отже, ААК виконує функцію виправлення можливих помилок, перевірки правозастосування та зміцнення довіри до результатів дисциплінарного провадження. У науковому плані ААК варто розглядати як суб'єкта, що забезпечує внутрішню процесуальну самокорекцію антидопінгової

системи. Якщо ДАК персоніфікує першу стадію юрисдикційного реагування, то ААК уособлює вимогу переглядовості як елементу справедливого адміністративно-юрисдикційного процесу.

Спортивний арбітражний суд (CAS) слід визначати як міжнародний спеціалізований апеляційний суб'єкт спортивної юрисдикції, який завершує антидопінговий механізм перегляду рішень на глобальному рівні. Офіційно CAS є незалежною організацією, що вирішує спортивні спори у всьому світі та здійснює це через спеціально розроблені арбітражні процедури. У антидопінговій системі саме CAS забезпечує наднаціональну уніфікацію тлумачення правил і виконує роль верхньої ланки апеляційного контролю, без якої гармонізованість глобального режиму була б суттєво ослаблена. Окремо слід відзначити, що в системі CAS існує й Anti-Doping Division, яка діє як перша інстанція на великих міжнародних спортивних заходах, а право на апеляцію до Appeals Arbitration Division гарантується окремо [77]. Це свідчить, що CAS у сучасному антидопінгу виконує не лише класичну апеляційну, а подекуди й первинну антидопінгову юрисдикцію у визначених міжнародних контекстах. Звідси випливає важливий висновок, що CAS є не зовнішнім щодо антидопінгу арбітражем, а безпосередньо структурно інтегрованим суб'єктом міжнародної системи перегляду рішень і забезпечення єдності правозастосування.

Важливо відзначити, що національна модель вбудована у міжнародну антидопінгову систему стандартів, де глобальні правила та методології задають рамки, а національні суб'єкти забезпечують імплементацію через компетенції, процедури, рішення і контроль виконання. У результаті виникає мережевий механізм, завдяки якому держава організовує і гарантує, а спортивні інституції забезпечують практичне впровадження у сфері спорту.

Окрему групу суб'єктів у цій системі становлять спортсмени та персонал спортсмена як безпосередні учасники антидопінгових процедур і адресати встановлених вимог. Вони одночасно є носіями прав, носіями обов'язків і

потенційними суб'єктами відповідальності у разі порушень. Саме тому антидопінгова система в адміністративному праві будується як поєднання дієвого контролю з обов'язковими процесуальними гарантіями, що не допускають свавільних рішень і забезпечують справедливість реагування.

Спортсмен у системі суб'єктів антидопінгової діяльності є не об'єктом, а повноцінним учасником правовідносин [78, с. 146]. Закон прямо встановлює, що спортсмени повинні прийняти антидопінгові правила як умову участі у змаганнях і зобов'язані їх дотримуватися; крім того, повноваження НАДЦ поширюються на всіх спортсменів, а ті, хто входить до тестувальних пулів, мають обов'язок надавати інформацію про місце перебування [1]. Взагалі, правове становище спортсменів є комплексом передбачених нормативно-правовими актами та забезпечених державою прав, свобод, обов'язків і заходів юридичної відповідальності, який відображає конституційно-правовий, галузевий і спеціальний статус особи, а також конкретизує правові зв'язки, що складаються між учасниками суспільних відносин у сфері спорту [79, с. 158]. У такий спосіб спортсмен виступає одночасно носієм обов'язків, адресатом контролю та центральною фігурою, навколо якої вибудовується уся антидопінгова процедура. Разом із тим спортсмен є і носієм процесуальних прав. Законодавство передбачає для нього право на неупереджене слухання, можливість ініціювати публічний розгляд справи, а сучасні емпіричні дослідження показують, що у сфері антидопінгових спорів питання своєчасності, доступу до юридичної допомоги та реальної процедурної справедливості мають визначальне значення.

Допоміжний персонал спортсмена є самостійним суб'єктом антидопінгової діяльності, а не похідною фігурою від спортсмена. Законодавство поширює на нього антидопінгові правила, обов'язок їх прийняти як умову участі у спортивній діяльності, а також можливість бути учасником тестування, розслідування і дисциплінарного провадження [1]. Отже, тренери, лікарі, менеджери, інші

фахівці супроводу мають у системі подвійний статус, адже вони є і провідниками належної антидопінгової поведінки, і потенційними суб'єктами порушення чи відповідальності. Наукові дослідження підтверджують, що роль допоміжного персоналу спортсмена у допінгу та антидопінгу є принципово важливою. Етична позиція та практичні установки такого персоналу безпосередньо впливають на антидопінгову культуру, а сучасні роботи окремо наголошують на значенні цієї групи у профілактиці допінгу [80, р. 71-74]. У зв'язку з цим допоміжний персонал спортсмена доцільно визначати як окрему функціонально відповідальну групу суб'єктів, без якої антидопінгова система не здатна ефективно працювати ні в профілактичному, ні в дисциплінарному аспекті.

Рада атлетів НАДЦ є консультативно-дорадчим суб'єктом, який представляє інтереси спортсменів у питаннях антидопінгової діяльності та підтримує постійний діалог між Центром і спортивною спільнотою. Офіційно вона створена саме для представлення й захисту інтересів спортсменів, сприяння формуванню культури чистого спорту, розвитку антидопінгової освіти та посиленню довіри між спортсменами і НАДЦ [64]. У доктринальному сенсі Рада атлетів важлива тим, що вводить у систему антидопінгового адміністрування не лише вертикаль владного регулювання, а й горизонтальний канал репрезентації. Через неї спортсмени перестають бути лише «об'єктом нормування» і набувають інституційного голосу в системі. Це посилює легітимність антидопінгових рішень, бо сучасне публічне управління у спорті дедалі більше потребує не тільки санкціонування, а й процедурної довіри з боку тих, на кого спрямовані правила.

Антидопінговий омбудсмен є гарантійним суб'єктом захисту прав спортсменів у межах антидопінгової системи. НАДЦ визначає його як незалежного захисника прав спортсменів, чия місія полягає у підтримці спортсмена в питаннях допінгу, прав та чесної гри. До основних функцій омбудсмена офіційно віднесено захист прав спортсменів під час допінг-

контролю, незалежний і неупереджений розгляд звернень, консультаційну підтримку, моніторинг дотримання правил, розслідування конфліктів та освітню діяльність [64]. Це означає, що омбудсмен є не символічною, а функціонально значущою процесуально-гарантійною ланкою. У системному вимірі поява такого суб'єкта демонструє еволюцію антидопінгової моделі від суто контрольної до гарантійно-збалансованої. Якщо ДАК, ААК і CAS забезпечують юрисдикційне виправлення можливих помилок, то омбудсмен діє превентивніше й ближче до спортсмена - як інституція раннього захисту, консультування і представлення інтересів [81, с. 260].

Отже, система суб'єктів здійснення антидопінгової діяльності у спорті являє собою складну, багаторівневу та функціонально диференційовану сукупність носіїв прав і обов'язків, компетенції та спеціалізованих повноважень, об'єднаних спільною метою забезпечення спорту, вільного від допінгу. Її не можна розуміти як механічний перелік органів та організацій, оскільки вона є впорядкованим адміністративно-правовим комплексом, у межах якого кожен суб'єкт займає власне місце відповідно до характеру здійснюваних функцій, а саме нормотворчих, організаційно-управлінських, контрольних, розслідувальних, освітніх, експертно-медичних, юрисдикційних, наглядових чи допоміжних. У цьому аспекті центральним елементом національної антидопінгової системи обґрунтовано виступає Національний антидопінговий центр як спеціалізована державна установа та національна антидопінгова організація, однак його домінуюча роль не виключає, а навпаки, передбачає існування широкого кола інших суб'єктів, без яких неможливе повноцінне функціонування всієї антидопінгової інфраструктури. Саме тому з наукового погляду доцільно говорити про цілісну систему суб'єктів, побудовану за принципом розподілу компетенції та взаємодії у межах єдиного нормативного режиму.

Принципово важливим висновком є те, що правова природа системи суб'єктів антидопінгової діяльності має змішаний характер. Вона поєднує

суб'єктів публічної адміністрації, спеціалізовані державні установи, колегіальні незалежні формування, суб'єктів спортивного самоврядування та приватних осіб, на яких покладаються імперативні обов'язки антидопінгового характеру. Така модель демонструє, що антидопінгова діяльність у спорті належить до тих сфер, де класичні адміністративно-правові інструменти доповнюються елементами автономного спортивного регулювання та спеціальної міжнародної стандартизації. Звідси випливає, що ефективність цієї системи залежить не лише від формального визначення компетенції окремих суб'єктів, а й від належного узгодження їх дій, інституційної незалежності, уникнення конфлікту інтересів, процедурної чіткості та функціональної збалансованості. Особливо це стосується тих суб'єктів, що діють на стику управлінської та юрисдикційної функцій, оскільки саме там виникають найбільші ризики порушення принципів неупередженості, професійної автономії та належної процедури.

Водночас слід констатувати, що системоутворюючою ознакою досліджуваної моделі є не лише наявність великої кількості суб'єктів, а передусім їхня координаційна єдність. Міжнародні стандарти орієнтують держави на внутрішню координацію із залученням антидопінгових організацій, спортивних органів та інших заінтересованих структур, а національне законодавство прямо відображає цю вимогу через покладення на різних суб'єктів взаємопов'язаних обов'язків щодо формування політики, реалізації антидопінгових правил, припинення фінансової підтримки порушників, інформування про правопорушення, проведення тестування, створення умов для контролю, освітньої роботи та визнання рішень антидопінгових юрисдикцій. Отже, ключовою умовою результативності антидопінгової діяльності є не сам факт існування окремих уповноважених суб'єктів, а їх включеність у спільний функціональний простір, де кожен елемент виконує визначену законом роль у межах єдиного адміністративно-правового механізму.

Таким чином, система суб'єктів здійснення антидопінгової діяльності у спорті повинна розглядатися як інституційна основа всього антидопінгового механізму в Україні. Через неї конкретизуються повноваження держави у сфері забезпечення чесного спорту, виявляються форми участі спортивного самоврядування у виконанні антидопінгових вимог, встановлюються межі автономії спеціалізованих антидопінгових органів, а також окреслюється місце спортсмена і допоміжного персоналу у правовідносинах, де поєднуються контроль, профілактика, освіта, юрисдикційний розгляд і відповідальність. Це дає підстави стверджувати, що подальше вдосконалення адміністративно-правового регулювання антидопінгової діяльності має бути пов'язане як із уточненням повноважень окремих суб'єктів, так і з посиленням міжсуб'єктної координації, гарантій незалежності, процедурної визначеності та належного нормативного розмежування функцій між учасниками антидопінгової системи. Вказане забезпечує можливість розглядати антидопінгову діяльність як цілісну організаційно-правову систему, здатну ефективно протидіяти допінгу відповідно до міжнародних стандартів і потреб національного спортивного середовища.

Висновки до Розділу 1

1. Сутність державної політики із запобігання та протидії використанню допінгу у спорті полягає у формуванні спеціального публічно-правового режиму доброчесності та безпеки спортивної діяльності, спрямованого на одночасний захист здоров'я спортсменів, забезпечення справедливості змагальної конкуренції та збереження суспільної довіри до спорту як соціального інституту. Це цілісна державна модель управління ризиками допінгу, що має власну нормативну логіку, інституційну архітектуру та публічну мету. В адміністративно-правовому вимірі дане явище постає як організована державою система уповноважень, процедур і стандартів, у межах якої реалізуються превенція, виявлення та юридичні наслідки допінгових порушень. При цьому визначальною є його подвійна природа, а саме те, що з однієї сторони, це управлінсько-контрольна функція публічної адміністрації, а з іншої - правозахисна сфера підвищеної юридичної чутливості, де будь-яке рішення має відповідати вимогам належної правової процедури, пропорційності та гарантіям права на захист. Тож, резюмовано, що державна політика із запобігання та протидії допінгу у спорті є складним, багаторівневим об'єктом адміністративно-правового дослідження, оскільки поєднує в собі нормативні приписи, інституційну систему, управлінські процедури, контрольні та превентивні заходи, а також міжнародно-правові зобов'язання України. Її адміністративно-правова природа проявляється в тому, що реалізація антидопінгових цілей забезпечується через організаційно-владні, регуляторні та сервісні функції держави й уповноважених нею інституцій.

2. Принципи своєю чергою виконують гарантійну та легітимаційну функцію. Вони перетворюють антидопінгове адміністрування на правовий процес, підпорядкований законності, визначеності, пропорційності та праву на захист, забезпечуючи баланс між публічним інтересом і правами людини.

3. Напрями антидопінгової діяльності у спорті є інструментом структурування адміністративної діяльності, у зв'язку з чим вони розмежовують компетенції, задають логіку процедурних елементів, створюють основу для оцінювання ефективності публічного управління та для вдосконалення нормативного і організаційного забезпечення антидопінгу. Вони дозволяють розкласти антидопінг на окремі блоки від нормотворчості та профілактики до тестування, розслідувань, юрисдикційних рішень і міжнародної кооперації, а отже вибудувати керовану, вимірювану та відповідальну систему.

4. Конституційний принцип законності вимагає, щоб органи публічної влади діяли лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені безпосередньо Конституцією України і Законами України, а також гарантує судовий захист та право оскарження рішень, дій чи бездіяльності публічної адміністрації. Водночас виключно законами мають визначатися права і свободи, гарантії їх реалізації, а також засади організації і діяльності органів виконавчої влади, що безпосередньо стосується конструкції антидопінгової моделі як сфери публічного управління. Спеціальним законом є Закон України «Про антидопінгову діяльність у спорті», який закріплює статус Національного антидопінгового центру як державної установи - національної антидопінгової організації, бюджетну основу фінансування і загальні засади незалежності, а також перелік основних повноважень, включно з організацією діяльності Наглядової ради, Дисциплінарної та Апеляційної антидопінгових комісій, плануванням тестувань, обробкою результатів тощо. Одночасно даний нормативно-правовий акт концептуально кваліфікує антидопінгові правила як спортивні правила, а питання допінг-контролю і відповідальності значною мірою відсилає до цих правил.

5. Підзаконний рівень представлено, зокрема, постановою Кабінету Міністрів України «Про утворення Національного антидопінгового центру», а також постановами щодо Наглядової ради Національного антидопінгового центру та

Національної лабораторії антидопінгу. Загальнопроцедурною основою для рішень публічної адміністрації виступає Закон України «Про адміністративну процедуру», який поширюється на суб'єктів, уповноважених здійснювати функції публічної адміністрації, та закріплює принципи юридичної визначеності, безсторонності, відкритості, своєчасності й гарантування участі особи в адміністративному провадженні.

6. Сучасне адміністративно-правове регулювання антидопінгової діяльності в Україні характеризується структурним дисбалансом. Так, публічно-управлінська природа інституцій, під якими маються на увазі державні установи, урядові положення та бюджетне фінансування співіснує з домінуванням спортивних правил як фактичного ядра процедур і санкцій. У сукупності вищевказане породжує дефіцит юридичної визначеності, ускладнює інтеграцію загальних гарантій адміністративної процедури, підвищує ризики колізійності підзаконних актів та створює вразливості у сфері обробки чутливих персональних даних.

7. Система суб'єктів антидопінгової діяльності має багаторівневу будову, де поєднані:

- а) суб'єкти, що формують політику і правила (нормативний рівень);
- б) суб'єкти, які операційно реалізують контроль і управління результатами (виконавчий рівень);
- в) суб'єкти, що забезпечують юрисдикційне реагування і перегляд рішень (квазісудовий та апеляційний рівень). Саме ця триєдність робить антидопінг повноцінним режимом публічного управління.

Важливо відзначити, що національна модель вбудована у міжнародну антидопінгову систему стандартів, де глобальні правила та методології задають рамки, а національні суб'єкти забезпечують імплементацію через компетенції, процедури, рішення і контроль виконання. У результаті виникає мережевий

механізм, завдяки якому держава організовує і гарантує, а спортивні інституції забезпечують практичне впровадження у сфері спорту.

Окрему групу суб'єктів у цій системі становлять спортсмени та персонал спортсмена як безпосередні учасники антидопінгових процедур і адресати встановлених вимог. Вони одночасно є носіями прав, носіями обов'язків і потенційними суб'єктами відповідальності у разі порушень. Саме тому антидопінгова система в адміністративному праві будується як поєднання дієвого контролю з обов'язковими процесуальними гарантіями, що не допускають свавільних рішень і забезпечують справедливість реагування.

РОЗДІЛ 2.

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО МЕХАНІЗМУ АНТИДОПІНГОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У СПОРТІ

2.1 Поняття, зміст та особливості адміністративно-правового механізму реалізації антидопінгової діяльності у спорті

Формування сучасної моделі публічного адміністрування у сфері спорту об'єктивно супроводжується ускладненням адміністративно-правового регулювання відносин, що виникають із приводу забезпечення чесної спортивної конкуренції, захисту здоров'я спортсменів та гарантування суспільної довіри до результатів спортивних змагань [82, с. 197]. За таких обставин антидопінгова діяльність уже не може розглядатися виключно як вузькоспеціалізований засіб виявлення фактів використання заборонених речовин. Натомість вона набуває ознак багатовимірного соціально-правового феномена, зміст якого охоплює не лише тестувальні заходи, а й превентивну роботу, освітньо-інформаційні програми, систему управління ризиками, дисциплінарні та процедурні механізми реагування, міжвідомчу й міжінституційну взаємодію, міжнародне співробітництво, а також упровадження стандартів доброчесності у сфері спорту. У цьому контексті особливої актуальності набуває загальнотеоретичне дослідження адміністративно-правового механізму реалізації антидопінгової діяльності як цілісного юридичного засобу, спроможного забезпечити, з одного боку, належну результативність державної політики у сфері запобігання та протидії допінгу, а з іншого - належний рівень правового захисту учасників відповідних правовідносин.

Антидопінгова діяльність становить специфічну сферу правового регулювання, у межах якої значний рівень конфліктності та ймовірність істотних

репутаційних втрат для спортсмена поєднуються з підвищеними вимогами до якості та переконливості доказової бази, дотримання принципів процедурної справедливості, а також забезпечення реальної інституційної незалежності суб'єктів, наділених контрольними та юрисдикційними повноваженнями [1].

Ураховуючи наведене, сутність адміністративно-правового механізму реалізації антидопінгової діяльності доцільно розкривати через його функціональне призначення, яке полягає у забезпеченні безперервного, внутрішньо узгодженого та процедурно врегульованого публічного впливу на суспільні відносини у сфері спорту. У межах такого впливу держава, діючи через систему уповноважених суб'єктів, установлює обов'язкові правила поведінки, визначає обсяг компетенції та допустимі межі владного втручання, гарантує належне здійснення доказових процедур, приймає юридично значущі рішення, а також формує комплекс превентивних, контрольних і відновлювальних заходів.

Виходячи з цього, загальнотеоретичне поняття адміністративно-правового механізму наповнюється конкретним прикладним змістом, оскільки в площині антидопінгової діяльності воно постає як інституційно та нормативно організована конструкція, зорієнтована на впорядкування відповідних процесів у системі публічного управління. Його особливість зумовлена тим, що антидопінгова діяльність інтегрує у своїй структурі контрольний, сервісний, регулятивний і квазісудовий складники, які функціонують не ізольовано, а в тісному взаємозв'язку.

Певні аспекти проблематики адміністративно-правового механізму реалізації антидопінгової діяльності у спорті вже ставали предметом наукової уваги. У цьому зв'язку варто виокремити праці тих учених, які тією чи іншою мірою досліджували відповідну проблематику, зокрема: С.М. Алфьоров [83], А.М. Апаров [84], В.Д. Бакуменко [85], Ж.В. Беленюк [86], О.В. Боровська [87], О.З. Босак [88], М.Д. Василенко [89], Н.Ф. Власова [90], Л.Д. Вострокнутов [91], О.В. Горбенко [92], О.В. Джафарова [93], О.М. Джужа [94], Г.О. Дубов [95], М.В.

Дутчак [96], Г.О. Гаро [97], І.Л. Гасюк [98], О.М. Гацуля [99], А.О. Дегтяр [100], Ю.І. Довгенько [101], Т.І. Дорофєєва [102], М.В. Дутчак [103], В.Г. Кононович [104], А.В. Коструба [105], І.П. Куроченко [106], В.І. Лукашук [107], О.А. Моргунов [108], С.В. Нікітенко [109], Д.М. Павлов [110], І.Р. Процик [111], С.Г. Решетило [112] та ін. Попри наявність нормативної бази, в національній адміністративно-правовій доктрині залишається дискусійним питання про сутність і понятійно-категоріальний апарат адміністративно-правового механізму реалізації антидопінгової діяльності у спорті, його складові елементи, функціональну сутність та правову гарантійність.

Загалом категорія «механізм» як високорівнева теоретична абстракція характеризується універсальністю та широкою сферою застосування. Набувши сталого методологічного значення у науковому дискурсі, вона фактично перетворилася на базову пояснювальну модель, що дає змогу структуровано описувати, інтерпретувати та відтворювати логіку функціонування значної кількості соціальних і правових явищ [113, с. 64]. У межах загальнонаукового підходу механізм тлумачиться як впорядкована взаємодія складових цілісної системи, а також як комплекс процедур, інструментів і способів, спрямованих на забезпечення реалізації мети її функціонування як єдиного організованого утворення [114, с. 72].

Поняття «механізм» первісно використовувалося для характеристики процесів, властивих технічним системам. У технічній площині цим терміном зазвичай позначають сукупність динамічно взаємопов'язаних елементів, які під впливом прикладених сил забезпечують здійснення визначеного руху [115, с. 93–94]. З позиції Ю. М. Тодики, звернення до поняття «механізм» зумовлює необхідність розуміння того, що сама по собі наявність матеріальних правових норм і навіть розвиненої системи законодавства ще не гарантує їх реальної дієвості. Вирішального значення набуває існування належно сформованих механізмів упровадження відповідних приписів у практику суспільних відносин.

Зазначене повною мірою стосується і адміністративно-правової сфери, де ефективність правового регулювання безпосередньо залежить від якості процедур, інституцій та засобів практичної реалізації нормативних положень [116, с. 337]. Правовий механізм, виступаючи однією з базових категорій юридичної науки, слід розуміти як нормативно зумовлену та функціонально спрямовану конструкцію, що забезпечує реалізацію юридично значущого результату через узгоджену дію системи послідовно впорядкованих правових засобів у межах визначеної процедури. Внутрішня побудова такого механізму має ланковий характер, де кожен його елемент становить відносно автономний комплекс юридичних інструментів (норм, процедур, гарантій, повноважень і форм контролю), який виконує власну роль у досягненні загальної правової мети та забезпечує цілісність і ефективність регулятивного впливу [117, с. 13]. У теорії адміністративного права категорія «механізм реалізації» традиційно пов'язується з описом цілісної системи правових засобів і управлінських інструментів, завдяки яким норми права перетворюються на реальну управлінську практику. На думку І.П. Голосніченка, механізм адміністративно-правового регулювання слід розуміти як системно організовану сукупність адміністративно-правових засобів, через які здійснюється владно-упорядковувальний вплив на суспільні відносини, що виникають у сфері виконавчо-розпорядчої діяльності держави [118, с. 231]. Наведене розуміння є концептуально важливим, оскільки відображає не статичну, а динамічну природу адміністративно-правового регулювання, яке реалізується через взаємодію норм, процедур, компетенцій та актів застосування права. Звідси випливає, що механізм адміністративно-правового регулювання слід сприймати як юридично оформлену систему практичного впливу держави на керовані суспільні процеси. Саме тому його дослідження потребує уваги не лише до формального змісту правових приписів, а й до того, наскільки узгоджено та результативно вони функціонують у реальному управлінському середовищі.

Т. А. Шумейко обґрунтовує позицію, відповідно до якої розуміння адміністративно-правового механізму як своєрідного «генератора» владних повноважень має бути методологічно доповнене вказівкою на його супровідну регулятивну функцію. Ідеться про те, що такий механізм формує компетенцію уповноваженого суб'єкта, а також одночасно конструює систему взаємопов'язаних прав і обов'язків. З однієї сторони - для носія публічно-владних повноважень, а з іншої - для осіб і організацій, на яких може поширюватися його управлінський вплив та правозастосовні рішення [119, с. 171–172].

Адміністративно-правовий механізм охоплює нормативну складову, до якої відносять джерела права, принципи, правила, інституційну складову, до якої належать суб'єкти, компетенції, організаційні форми, процедурно-процесуальну складову, що охоплює адміністративні процедури, стандарти доказування, строки, способи повідомлення, контрольну складову, що включає нагляд, аудит, відповідальність та інформаційну складову, яка охоплює реєстри, обмін даними, цифрові інструменти.

Адміністративно-правовий механізм доцільно інтерпретувати як елемент організаційно-управлінського забезпечення відповідної сфери публічного адміністрування, функціонування якого ґрунтується на інституційно оформлених процедурах державного нагляду та контролю. Зазначені контрольні інструменти реалізуються з метою встановлення належного рівня виконання визначених вимог, а також оцінювання повноти, результативності й якості здійснюваних заходів у межах відповідної діяльності [120, с. 437], у нашому дослідженні відповідно - антидопінгової діяльності у спорті. Відтак адміністративно-правовий механізм реалізації антидопінгової діяльності доцільно розуміти як таку конструкцію публічного управління, у межах якої поєднуються регулятивний вплив, процедурні гарантії, виявлення порушень і застосування правових засобів реагування.

О.А. Моргунов зазначає, що механізм адміністративно-правового регулювання в контексті спорту, поєднуючи структурно-організаційний та функціонально-динамічний виміри, забезпечує перетворення приписів адміністративного права на реальну, юридично значущу поведінку учасників адміністративних правовідносин. До його структурної органічної складової належать норми адміністративного права, акти їх реалізації, форми й методи управлінського впливу, а також адміністративні правовідносини як середовище опосередкування владно-публічних взаємодій. Функціональна складова охоплює юридичні факти як підстави виникнення, зміни чи припинення правовідносин, правову свідомість як умову сприйняття та прийняття правових приписів, акти тлумачення й акти застосування норм, що конкретизують зміст прав і обов'язків у кожній ситуації [46, с. 277; 47]. У сукупності ці елементи формують такий регулятивний контур, за якого адміністративно-правові норми відображаються у соціально значущій діяльності через додержання, виконання та застосування відповідних приписів, забезпечуючи упорядкування публічно-управлінських процесів і досягнення цілей адміністративного регулювання.

А.М. Колодій та А.Ю. Олійник підкреслюють, що реалізацію прав і свобод слід розуміти як процес перетворення соціальних благ, закріплених у чинному законодавстві, на стан їх можливого та фактичного використання особою задля забезпечення власних потреб та інтересів [121, с. 218]. Реалізація антидопінгової діяльності повинна оцінюватися не лише через формальну наявність нормативних приписів, а й через реальну можливість спортсмена, тренера, спортивної організації та уповноваженого органу діяти в межах чітко визначених процедур і юридичних гарантій. Більше того, у цій сфері процес реалізації прав і законних інтересів безпосередньо пов'язаний із рівнем довіри до антидопінгової системи загалом, адже лише за наявності зрозумілих, доступних і справедливих процедур антидопінговий контроль сприймається як легітимний інструмент забезпечення доброчесності спорту, а не виключно як репресивний механізм. У

зв'язку з цим реалізація антидопінгової діяльності у спорті повинна поєднувати контрольний, гарантійний і правозахисний компоненти, забезпечуючи одночасно охорону публічного інтересу у сфері чесного спорту та належний захист прав учасників відповідних правовідносин.

На думку В. М. Васильєва, адміністративно-правовий механізм охоплює об'єкт, суб'єктний склад, зміст протидії та процедурний порядок її практичної реалізації [122, с. 7]. Зазначений підхід дає змогу розглядати антидопінгову діяльність у спорті не як сукупність ізольованих контрольних дій, а як цілісно організовану систему публічно-правового впливу. У цій площині об'єктом виступають суспільні відносини, пов'язані із забезпеченням чесності спортивної конкуренції, охороною здоров'я спортсменів та дотриманням стандартів спортивної доброчесності. Суб'єктний склад такого механізму є багаторівневим, адже охоплює спеціально уповноважені антидопінгові органи, а також спортсменів, тренерів, спортивні федерації, лабораторії, дисциплінарні інстанції та інші учасники відповідних правовідносин. Зміст протидії допінгу не обмежується виявленням порушень, а включає превентивні, освітні, контрольні, юрисдикційні та відновлювальні заходи, що у своїй єдності забезпечують функціонування антидопінгової системи. Особливого значення набуває процедурний порядок реалізації такого механізму, оскільки саме чіткість, послідовність і юридична визначеність процедур створюють підстави для легітимності ухвалених рішень та довіри до антидопінгових інституцій.

Отже, можемо підсумувати, що адміністративно-правовий механізм реалізації антидопінгової діяльності у спорті - це інтегрована, ієрархічно впорядкована та юридично формалізована система норм, інституцій, процедур і владно-управлінських інструментів, за допомогою яких суб'єкти публічної адміністрації та національна антидопінгова організація, у координації зі структурами Всесвітньої антидопінгової програми та спортивними організаціями, організують і забезпечують повний цикл антидопінгового

врядування, до якого відноситься стратегічне планування й превенцію, проведення допінг-контролю, управління результатами, дисциплінарно-процесуальний розгляд справ, застосування заходів юридичної відповідальності, а також освітньо-інформаційні та моніторингові заходи.

Сутність даного адміністративно-правового механізму та його функціональне призначення полягає у запобіганні та припиненні допінгових практик, гарантуванні доброчесності й рівності умов спортивного суперництва, захисті здоров'я спортсменів та забезпеченні належного процесуального режиму для всіх осіб, залучених до антидопінгових процедур, шляхом неухильного дотримання принципів правової визначеності, пропорційності, належного врядування, безсторонності та справедливого розгляду.

Т.О. Коломоєць у структурі механізму адміністративно-правового регулювання виокремлює дві групи складників - органічні та функціональні. До органічних елементів вона відносить норми права, акти реалізації правових норм і правовідносини, тоді як до функціональних - юридичні факти, правосвідомість суб'єктів адміністративно-правового регулювання, законність, акти тлумачення норм права та акти їх застосування [123, с. 32–33]. У сфері протидії допінгу особливого значення набуває правосвідомість суб'єктів, оскільки саме вона значною мірою впливає на добровільне дотримання антидопінгових правил, сприйняття принципів чесної спортивної конкуренції та легітимність відповідних процедур. Водночас стан законності у цій сфері є необхідною передумовою довіри до антидопінгових інституцій, їх рішень і всієї системи спортивної доброчесності.

І. М. Коросташова зазначає, що механізм адміністративно-правового регулювання характеризується насамперед як сукупність правових засобів, за допомогою яких здійснюється вплив на суспільні відносини, що виникають у сфері державного управління та безпосередньо пов'язані з діяльністю органів публічного адміністрування. До його іманентних ознак дослідниця відносить

системність, динамічний характер, комплексність впливу на правовідносини, орієнтованість на реальне забезпечення потреб учасників відповідних суспільних відносин - як фізичних, так і юридичних осіб, а також здатність забезпечувати практичну реалізацію функцій права [124, с. 55].

До особливостей адміністративно-правового механізму реалізації антидопінгової діяльності у спорті належать такі:

1) інтегративно-багаторівнева правова природа механізму - антидопінгове врядування вибудовується на стику національного адміністративного законодавства, міжнародних антидопінгових стандартів та регламентів спортивних організацій, які мають бути узгоджені в єдиній процедурній логіці. Така багаторівневність зумовлює потребу в нормативній синхронізації та усуненні колізій, інакше втрачається передбачуваність рішень і взаємне визнання результатів у глобальному спорті;

2) полісуб'єктність і мережевий характер публічного адміністрування - механізм функціонує як система взаємодії суб'єктів публічної адміністрації, національної антидопінгової організації, спортивних федерацій та структур Всесвітньої антидопінгової програми. Його ефективність залежить від чітко визначеної компетенції кожного учасника, процедур координації, обміну інформацією та розмежування повноважень, що мінімізує дублювання, конфлікти юрисдикції й розмиття відповідальності;

3) процедуроцентричність і гарантійний правозахисний вектор механізму - ключова особливість полягає в тому, що результативність протидії допінгу визначається передусім якістю адміністративних процедур та гарантій прав особи. Механізм має забезпечувати своєчасне повідомлення, доступ до матеріалів, можливість надати пояснення й заперечення, правничу допомогу, мотивованість рішень та ефективне оскарження, оскільки антидопінгові рішення істотно впливають на професійний статус і репутацію спортсмена;

4) поєднання контрольних, сервісних, регулятивних і квазісудових елементів - антидопінгова діяльність у межах цього механізму одночасно охоплює контроль, сервіс, регулювання та квазісудовий сегмент, що охоплює провадження у справах, оцінка доказів, рішення та санкції. Така композитність потребує чітких процесуальних рамок, щоб юрисдикційні повноваження не перетворювалися на дискрецію без належного процедурного контролю;

5) доказово-стандартизований та техніко-юридичний контур процедур - адміністративно-правовий механізм має ґрунтуватися на підвищених вимогах до достовірності доказової бази, а саме на стандартах фіксації, строках, способах повідомлення, належному документуванні та контролі процесуальних дій. Особливе значення має процедурна модель, що мінімізує ризики свавілля й вибірковості через уніфікацію доказових правил та управління результатами від моменту відбору проби до ухвалення рішення;

б) цифрово-інформаційна залежність механізму та підвищені вимоги до приватності - важливою особливістю є те, що антидопінгове врядування неможливе без інформаційних потоків, реєстрів, обміну даними та цифрових інструментів, які обслуговують тестування, управління результатами, моніторинг і взаємодію суб'єктів. Водночас вищевказане підвищує значення гарантій приватності та захисту персональних даних, адже оброблюються особисті відомості, а порушення інформаційної безпеки здатні завдати непропорційної шкоди правам і репутації спортсмена.

Таким чином, адміністративно-правовий механізм реалізації антидопінгової діяльності у спорті є динамічною системою, яка одночасно запобігає допінгу через освіту і профілактику, виявляє порушення через тестування та розслідування, відновлює справедливість змагального процесу через управління результатами і санкції, та гарантує права осіб у процедурах, що можуть обмежувати їх професійний статус і репутацію. У цьому контексті антидопінгова діяльність є публічно-правовим інструментом забезпечення «спортивної

безпеки», яка охоплює фізичну безпеку, під якою мається на увазі запобігання шкоді здоров'ю, а також інституційну та репутаційну безпеку спорту як соціального інституту. Водночас механізм не може бути ефективним без здатності застосовувати наслідки порушення правил, що зумовлює необхідність належного правового врегулювання процедур розгляду справ і апеляційного контролю.

Гарантійний потенціал адміністративно-правового механізму проявляється у забезпеченні стандартів належної адміністративної процедури [60]. Відповідно це включає своєчасне та зрозуміле повідомлення особи про процесуальні дії, доступ до доказів, можливість надати пояснення та заперечення, право на правову допомогу, фіксацію та мотивованість рішень, можливість ефективного оскарження. Наявність таких гарантій має системоутворюючий характер, оскільки антидопінгові рішення істотно впливають на професійну кар'єру спортсмена, доступ до змагань і джерел фінансування.

Узагальнюючи загальнотеоретичний аналіз поняття та сутності адміністративно-правового механізму реалізації антидопінгової діяльності у спорті, можемо констатувати, що його визначення має виходити із системного розуміння антидопінгової політики як елементу публічного управління, спрямованого на захист здоров'я спортсменів, забезпечення доброчесності змагань та гарантування соціальної легітимності спортивних результатів. Головною умовою правової ефективності антидопінгової політики виступає досягнення балансу між суворістю протидії порушенням та якістю адміністративних процедур, що забезпечують легітимність і суспільну прийнятність відповідних рішень.

У загальнотеоретичній перспективі адміністративно-правовий механізм реалізації антидопінгової діяльності у спорті має інтегративну природу, оскільки об'єднує в єдину конструкцію різнорівневі правові режими - національне адміністративне законодавство, міжнародні антидопінгові стандарти та

нормативні правила спортивних організацій, що зумовлює потребу у його концептуальній узгодженості. У цьому контексті якість механізму визначається здатністю забезпечувати нормативну синхронізацію, інституційну незалежність, доказову надійність процедур, цифрову та інформаційну безпеку, а також сталість і одноманітність правозастосування. Відповідно, перспективним напрямом його розвитку виступає процедурна кодифікація антидопінгового провадження, посилення гарантій прав учасників, удосконалення механізмів розслідувань, стандартизація управління результатами та розвиток превентивної моделі через нормативно закріплені програми освіти.

2.2 Адміністративно-правовий інструментарій здійснення антидопінгової діяльності у спорті

У структурі сучасного адміністративно-правового дослідження антидопінгової діяльності у спорті одне з ключових місць закономірно посідає питання її інструментального забезпечення, оскільки саме через адміністративно-правовий інструментарій публічні цілі у сфері боротьби з допінгом набувають реального регулятивного змісту, процедурної визначеності та практичної здатності впливати на поведінку учасників спортивних правовідносин. Закон України «Про антидопінгову діяльність у спорті» прямо визначає, що антидопінгова діяльність охоплює заходи, спрямовані на запобігання та протидію використанню допінгу у спорті, включаючи допінг-контроль, запобігання застосуванню та поширенню допінгу, а також встановлення відповідальності за порушення антидопінгових правил.

Водночас на міжнародному рівні Конвенція ЮНЕСКО виходить із того, що усунення допінгу залежить від гармонізації антидопінгових стандартів і практик та від співпраці на національному і глобальному рівнях, а Всесвітній

антидопінговий кодекс визначається як основний документ, який гармонізує антидопінгові політики, правила і регламенти у спортивних організаціях. Звідси випливає, що антидопінгова діяльність не може бути ефективною без належно побудованої системи юридичних засобів, за допомогою яких забезпечуються нормативне регулювання, організація контролю, індивідуалізація рішень, процесуальне супроводження виявлених порушень та реалізація превентивної функції держави у сфері спорту.

Тому категорія адміністративно-правового інструментарію здійснення антидопінгової діяльності у спорті має розглядатися не у вузькому технічному, а у комплексному адміністративно-правовому значенні. У межах цього підходу йдеться про систему нормативних, організаційних, процедурних, дозвільних, контрольних, юрисдикційних та інформаційно-комунікативних засобів, за допомогою яких уповноважені суб'єкти забезпечують реалізацію антидопінгової політики, виконання міжнародних зобов'язань держави та дотримання антидопінгових правил усіма учасниками спортивного процесу.

Окрема цінність дослідження адміністративно-правового інструментарію полягає в тому, що через нього розкривається зовнішній механізм реалізації антидопінгової політики, а також внутрішня логіка адміністративно-правового впливу у цій сфері. Допінг-контроль у сучасному розумінні не обмежується самим відбором проб, адже у документах НАДЦ він визначається як сукупність усіх етапів і процесів, починаючи з планування тестування і завершуючи остаточним розглядом апеляції та забезпеченням наслідків, включаючи тестування, розслідування, дозволи на терапевтичне використання, лабораторний аналіз, обробку результатів, слухання та апеляції.

Законодавство також встановлює, що тестування і розслідування проводяться виключно з метою протидії допінгу та отримання доказів щодо дотримання або недотримання антидопінгового законодавства і правил, усі спортсмени підлягають тестуванню незалежно від віку, рівня майстерності,

національності та місця перебування, а аналіз проб має здійснюватися лабораторіями, акредитованими або іншим чином затвердженими WADA. В адміністративно-правовому вимірі інструментарій антидопінгової діяльності є передусім процедурно організованою системою засобів, спрямованих як на виявлення порушення, так і на забезпечення доказовості, об'єктивності, неупередженості, конфіденційності та правової визначеності всіх етапів антидопінгового процесу. Тому дослідження цього інструментарію має базове значення для розуміння того, якими юридичними механізмами держава та уповноважені антидопінгові суб'єкти досягають балансу між захистом чесного спорту, охороною здоров'я спортсменів та дотриманням прав учасників антидопінгових процедур.

Як відзначає В.В. Люх, концепція права як інструментального засобу впливу не є новітньою для юридичної науки. Без належного врахування інструментів у структурі правового механізму неможливо ані впорядкувати суспільні відносини в межах конкретної галузі права з урахуванням їх інституційної специфіки, ані сформувати належне підґрунтя для ефективного, справедливого та функціонально узгодженого забезпечення реалізації відповідного правового механізму [125, с. 238]. Вказане дозволяє розглядати право як сукупність нормативних приписів і як дієву систему юридичних засобів, спрямованих на досягнення конкретного регулятивного результату. У цьому аспекті саме інструменти надають правовому механізму прикладної визначеності, перетворюючи абстрактні нормативні положення на реальні способи організації, координації, охорони та захисту суспільних відносин. Відтак ефективність будь-якого правового механізму залежить не тільки від змісту правових норм, а й від того, наскільки вдало сформовано систему інструментів їх практичної реалізації.

Адміністративно-правовий механізм функціонує саме через поєднання різних інструментів — нормативних, процедурних, контрольних, інформаційних, координаційних та юрисдикційних. Вони забезпечують перехід

від загального припису про недопустимість допінгу до конкретних процедур тестування, управління результатами, дисциплінарного реагування, інформаційно-освітньої роботи та захисту прав спортсмена.

Адміністративно-правовий інструментарій як основа досліджуваної категорії складається з інструментів. Як наголошує І.В. Патерило, з огляду на потребу адаптації національного законодавства до права Європейського Союзу, доцільним є використання саме категорії «інструменти» у контексті діяльності публічної адміністрації [126, с. 99]. У контексті антидопінгової діяльності у спорті це особливо важливо, адже дозволяє розглядати тестування, моніторинг, освітні заходи, управління результатами, дисциплінарні процедури та інформаційно-комунікаційні засоби як взаємопов'язані інструменти єдиної системи публічного адміністрування. Відповідна позиція забезпечує більш точне теоретичне осмислення антидопінгової діяльності як комплексного напряму публічно-владного впливу, що поєднує регулятивну, превентивну, сервісну та юрисдикційну складові.

На думку О. С. Нижник, категорію «інструменти» доцільно розуміти у широкому значенні, оскільки вона охоплює засоби як зовнішні форми здійснення діяльності, а також прийоми, через які виявляються відповідні методи її практичної реалізації [127, с. 9]. Вищевказане дозволяє розглядати інструменти як функціонально поєднану систему засобів і прийомів владного впливу. Завдяки цьому більш повно розкривається прикладна природа публічного адміністрування, у межах якого значення має не лише зовнішня форма дії, а й спосіб її практичного здійснення. У контексті антидопінгової діяльності у спорті це дає підстави включати до системи інструментів не тільки нормативні акти, рішення, приписи чи процедури контролю, а й методи превентивної роботи, інформаційного супроводу, оцінювання ризиків та організації взаємодії між уповноваженими суб'єктами. Широке тлумачення категорії «інструменти» є більш придатним для дослідження антидопінгової сфери, оскільки вона поєднує

регулятивні, організаційні, контрольні, комунікаційні та процедурні компоненти в межах єдиного адміністративно-правового впливу.

Додатково слід зауважити, що таке розуміння інструментів дозволяє точніше визначити межі компетенції суб'єктів публічного адміністрування та оцінити ефективність обраних ними способів реалізації покладених завдань. Це особливо важливо для антидопінгової діяльності, де досягнення правомірного результату залежить не лише від формального існування повноважень, а й від належного вибору способу їх реалізації. У підсумку широке трактування категорії «інструменти» сприяє більш цілісному осмисленню адміністративно-правового механізму антидопінгової діяльності як системи, орієнтованої одночасно на ефективність управління та дотримання правових гарантій.

Інструмент публічного адміністрування слід визначати як зовнішньо об'єктивований прояв однорідних за характером і правовою природою груп адміністративних дій суб'єктів публічної адміністрації, які реалізуються у суворих межах законодавчо встановленої компетенції та спрямовуються на досягнення результату, що відповідає цілям публічного адміністрування [128, с. 144]. Наведене дозволяє розглядати інструмент публічного адміністрування не як абстрактний засіб владного впливу, а як юридично оформлену форму реалізації компетенції суб'єкта публічної адміністрації. У такому розумінні інструмент набуває значення своєрідного функціонального містка між нормативно визначеними повноваженнями органу та практичним досягненням управлінського результату. Через інструменти публічного адміністрування компетенція перестає бути формально закріпленою можливістю діяти і перетворюється на реальний механізм упорядкування відповідних суспільних відносин. Отже, юридична природа інструментів полягає не лише у зовнішньому вираженні адміністративної діяльності, а й у забезпеченні правомірності, передбачуваності та цільової спрямованості владних рішень і дій. Крім того, акцент на законодавчо встановлених межах компетенції дає підстави

стверджувати, що інструмент публічного адміністрування одночасно виконує і регулятивну, і гарантійну функції. З однієї сторони, він забезпечує досягнення цілей публічного адміністрування, а з іншої — обмежує суб'єкта владних повноважень вимогами законності, недопущення свавілля та обов'язком діяти у спосіб, прямо передбачений правом. Тому оцінка будь-якого інструмента повинна здійснюватися не тільки за критерієм його ефективності, а й крізь призму його відповідності принципам адміністративного права, зокрема принципам пропорційності, правової визначеності та належного врядування. У цьому аспекті інструменти публічного адміністрування постають як один із ключових елементів правового забезпечення балансу між публічним інтересом і необхідністю поваги до прав та законних інтересів приватних осіб.

Вибір адміністративно-правових інструментів визначається передусім метою превентивної діяльності, яка орієнтує уповноважених суб'єктів на застосування випереджувальних заходів, а не лише на реагування після вчинення правопорушення. Саме за допомогою адміністративно-правових засобів забезпечується виконання встановлених завдань у відповідній сфері публічного управління. Водночас такі інструменти можуть використовуватися виключно в межах компетенції, наданої державним органам законом. Крім того, обрання конкретного інструмента зумовлюється поставленою метою та змістом тих завдань, які підлягають реалізації у конкретній управлінській ситуації. Важливо й те, що адміністративно-правові інструменти мають чітке нормативне закріплення та спричиняють юридично значущі наслідки [129, с. 152]. Виходячи з цього, ефективність антидопінгової системи залежить не тільки від суворості санкцій, а й від своєчасності, правомірності та доцільності обраних адміністративно-правових засобів.

І. С. Гриценко до системи інструментів діяльності публічної адміністрації відносить адміністративні акти, адміністративні договори, акти-дії, плани, інструменти приватноправового характеру, нормативні акти, адміністративний

розсуд, а також електронне урядування [130, с. 559–564]. Вказане відображає широке розуміння інструментального забезпечення публічного адміністрування, у межах якого діяльність адміністрації реалізується не через один універсальний засіб, а через сукупність різнорідних правових і організаційних форм впливу. Зазначене дає підстави розглядати інструменти діяльності публічної адміністрації як багатокomпонентну систему, здатну адаптуватися до змісту конкретних управлінських завдань, характеру правовідносин та особливостей об'єкта правового регулювання.

У контексті адміністративно-правових інструментів здійснення антидопінгової діяльності у спорті програми доцільно розглядати не як допоміжний, а як самостійний інструмент публічного адміністрування, через який забезпечується планомірне, ресурсно підкріплене та організаційно скоординоване впровадження антидопінгової політики [131]. Якщо у сфері вищої освіти прикладом такої програмної форми виступає «Еразмус+», то в антидопінговій сфері її функціональним аналогом є сукупність міжнародних, національних, освітніх і дослідницьких програм, спрямованих на формування добросчесного спортивного середовища, профілактику допінгу, підготовку кадрів, координацію суб'єктів антидопінгової системи та імплементацію міжнародних стандартів у внутрішнє правове поле [132]. Тому програмний інструментарій в антидопінговій діяльності має змішану природу, адже він одночасно поєднує нормативно-орієнтуючу, організаційну, освітню, превентивну та комунікаційну складові.

Тож, підсумовуючи вищезазначене, комплекс адміністративно-правових інструментів здійснення антидопінгової діяльності у спорті складається з наступних:

- 1) нормативно-регуляторні інструменти, а саме закони, підзаконні акти, обов'язкові правила та стандарти, відсилочні норми до міжнародних антидопінгових вимог, локальні регламенти уповноважених органів;

2) інституційно-компетенційні інструменти: визначення суб'єктів і їх повноважень, юрисдикційні межі, координація та взаємодія (державні органи, національний антидопінговий орган, федерації, лабораторії, дисциплінарні органи);

3) адміністративно-процедурні інструменти, до яких відносяться процедури тестування (змагального і позазмагального), повідомлення, відбір проб, фіксація даних, збереження доказів, строки, порядок розгляду матеріалів, стандарти доказування та прийняття рішень;

4) контрольно-наглядові інструменти, тобто планування і відбір для контролю, аудит і перевірки, моніторинг виконання правил, інспектування, контроль ризиків, реагування на спроби втручання чи фальсифікації;

5) розслідувально-аналітичні інструменти: збір та верифікація інформації, адміністративне розслідування, аналіз профілів і патернів, робота з повідомленнями про порушення, міжвідомчий обмін даними в межах повноважень;

6) юрисдикційно-квасидисциплінарні інструменти - провадження щодо порушення антидопінгових правил, тимчасові заходи, рішення про наслідки, виконання санкцій, апеляційні і переглядові процедури;

7) гарантійно-правозахисні інструменти, а саме забезпечення права на захист, доступ до матеріалів, участь представника й перекладача, мотивування рішень, пропорційність, презумпції та стандарти доведення, запобігання конфлікту інтересів;

8) превентивно-сервісні інструменти, якими слугують освіта й інформування, програми, консультації, профілактика ризикової поведінки, стандарти належної доброчесності у федераціях та клубах;

9) інформаційно-цифрові інструменти, а конкретніше реєстри та бази даних, електронний документообіг, системи подання даних про місцеперебування, цифрові протоколи й логування дій, кібербезпека та захист персональних даних;

10) міжнародно-коопераційні інструменти, що охоплюють імплементацію міжнародних правил, взаємодію з іноземними органами та структурами, взаємне визнання процедур і рішень у межах установлених механізмів, обмін інформацією та правову допомогу у дозволених формах.

Отже, адміністративно-правовий інструментарій здійснення антидопінгової діяльності у спорті являє собою не сукупність ізольованих засобів організаційного чи процедурного впливу, а цілісну, внутрішньо впорядковану, функціонально диференційовану та нормативно обумовлену систему юридичних механізмів, за допомогою яких забезпечуються запобігання допінгу, виявлення відповідних порушень, їх належна правова оцінка, прийняття обов'язкових рішень, застосування наслідків та водночас гарантування прав осіб, залучених до антидопінгових процедур.

У такому розумінні адміністративно-правовий інструментарій не може тлумачитися вузько - лише як сукупність приписів чи процесуальних дій, оскільки його сутність виявляється саме у здатності поєднувати нормативне регулювання, організаційне забезпечення, процедурну впорядкованість, контроль, аналітичну діяльність, юрисдикційне реагування, правозахисні гарантії, профілактичну роботу, цифрову підтримку та міжнародну кооперацію в єдиному правореалізаційному комплексі. У такій багатовимірності й полягає його специфіка як особливого інституту адміністративного права, що функціонує на стику публічного адміністрування, спортивного саморегулювання, міжнародних зобов'язань держави та спеціальних процедур захисту доброчесності у спорті.

Загальнотеоретично важливим є висновок про те, що основу цього інструментарію становлять нормативно-регуляторні засоби, адже без належного юридичного оформлення антидопінгова діяльність не може набути ані обов'язковості, ані процедурної передбачуваності, ані системності. Саме закони, підзаконні нормативні акти, обов'язкові правила, стандарти, локальні

регламенти та відсилочні норми до міжнародних антидопінгових вимог формують той регулятивний каркас, у межах якого відбувається функціонування всіх інших інструментів. Проте нормативний компонент, хоча і є базовим, сам собою не вичерпує змісту адміністративно-правового інструментарію.

Його реальна дієвість забезпечується безпосередньо за умови належної інституційної побудови антидопінгової системи, що зумовлює необхідність виокремлення інституційно-компетенційних інструментів. У цьому контексті визначення кола уповноважених суб'єктів, обсягу їхніх повноважень, меж юрисдикції, процедур координації та взаємодії між державними органами, національним антидопінговим органом, спортивними федераціями, лабораторіями, дисциплінарними та апеляційними структурами слід розглядати не як організаційну техніку, а як самостійну форму адміністративно-правового впливу. Без чіткого розмежування компетенції, без закріплення відповідальності за конкретні функціональні ділянки та без правового визначення суб'єктної архітекτονіки будь-яка антидопінгова модель неминуче втрачає керованість, прозорість і належну процедурну легітимність.

Вирішальне місце у структурі досліджуваного інструментарію належить адміністративно-процедурним засобам, оскільки саме через процедуру антидопінгова діяльність набуває ознак юридично значущого процесу, а не сукупності фактичних дій. Процедури тестування, незалежно від того, йдеться про змагальний чи позазмагальний контроль, повідомлення особи, відбір проб, фіксацію результатів, забезпечення належного збереження доказів, дотримання строків, порядок розгляду матеріалів, стандарти доказування та прийняття рішень, утворюють особливий режим процесуальної формалізації, в межах якого держава та уповноважені суб'єкти реалізують свої владні й спеціальні повноваження.

Процедура у сфері антидопінгової діяльності виконує гарантійну функцію, оскільки вона спрямована на забезпечення об'єктивності, достовірності,

неупередженості та перевірюваності результатів. У цьому сенсі антидопінгова сфера є яскравим прикладом того, як адміністративне право поступово трансформується від переважно управлінської логіки до логіки процедурно впорядкованого, доказово забезпеченого та правогарантійного врегулювання спеціальних суспільних відносин. Тому адміністративно-процедурні інструменти доцільно розглядати як стрижневий елемент усього комплексу, через який реалізуються як регулятивні приписи, так і контрольні, юрисдикційні, правозахисні та сервісні функції антидопінгового механізму.

Таким чином, комплекс адміністративно-правових інструментів здійснення антидопінгової діяльності у спорті має розглядатися як багаторівнева правова система, в якій кожна група інструментів виконує відносно самостійну, але водночас взаємопов'язану функцію. У підсумку слід визнати, що запропонована класифікація комплексу адміністративно-правових інструментів має доктринально-методологічне значення. Вона дозволяє перейти від фрагментарного сприйняття антидопінгової діяльності як набору окремих тестувальних, дисциплінарних чи освітніх заходів до її розуміння як цілісної системи публічно-правового впливу, де юридична норма, процедура, інституція, цифровий ресурс, аналітичний механізм і гарантія прав особи функціонують у режимі структурної взаємозалежності.

Вищезазначене створює належне теоретичне підґрунтя для подальшого вдосконалення антидопінгового законодавства, уточнення компетенції уповноважених суб'єктів, розвитку адміністративних процедур, посилення процесуальних гарантій, модернізації цифрових рішень і гармонізації національної моделі з міжнародними стандартами. Отже, у сучасних умовах адміністративно-правовий інструментарій антидопінгової діяльності у спорті має сприйматися як складна правова конструкція, що відображає еволюцію адміністративного права у бік більшої системності, процедурності,

міжінституційної координації, цифрової зрілості та орієнтації на баланс між публічним інтересом і правами людини.

2.3 Адміністративні процедури здійснення антидопінгової діяльності у спорті

Дослідження адміністративних процедур здійснення антидопінгової діяльності у спорті має принципове методологічне значення для науки адміністративного права, оскільки у загальнотеоретичному сенсі процедура є формою впорядкування владної діяльності, яка водночас забезпечує і досягнення публічної мети, і юридичну допустимість втручання у сферу прав та інтересів приватних осіб. У сфері антидопінгу цей аспект набуває особливої ролі, адже процедурна діяльність уповноважених суб'єктів безпосередньо стосується фізичної недоторканності особи під час відбору проб, обробки чутливої медичної інформації, формування доказової бази, застосування тимчасових обмежень, ухвалення рішень щодо можливої дискваліфікації та подальшого апеляційного перегляду. Через це антидопінгова процедура має ознаки спеціального адміністративного провадження підвищеної юридичної чутливості, в межах якого поєднуються контрольні, доказові, юрисдикційні та правозахисні компоненти. Саме ця комплексність відрізняє антидопінгові процедури від багатьох інших процедурних форм у сфері публічного адміністрування.

Особливість антидопінгових процедур полягає в тому, що вони функціонують на стику двох взаємопов'язаних, але не тотожних логік. З однієї сторони, йдеться про контрольню-наглядову діяльність, спрямовану на виявлення допінгових ризиків, забезпечення чистоти спортивного середовища, отримання аналітичних та неаналітичних доказів порушення антидопінгових правил, належне документування фактів і своєчасне реагування на них. Національні антидопінгові правила прямо передбачають, що тестування та

розслідування можуть проводитися з будь-якою антидопінговою метою, а Міжнародний стандарт з тестування та розслідувань є обов'язковим для спортсменів та інших осіб. Міжнародні стандарти WADA, своєю чергою, визначають обов'язкові правила планування розподілу тестувань, використання даних про місцеперебування, повідомлення спортсменів, підготовки та проведення збору проб, а стандарт з управління результатами — основні обов'язки антидопінгових організацій щодо всіх фаз розгляду можливого порушення. З іншої сторони, антидопінгові процедури мають виразний правогарантійний вимір, оскільки будь-яка помилка, непрозорість чи процесуальна недбалість у цій сфері може мати для спортсмена наслідки, що виходять далеко за межі разового адміністративного акту і прямо зачіпають кар'єру, спортивний статус, ділову репутацію та сферу приватності.

У зв'язку з цим адміністративні процедури у сфері антидопінгової діяльності повинні оцінюватися як за критерієм їх ефективності, так і за критерієм їхньої легітимності. Процедурна жорсткість у даному контексті слугує необхідною передумовою правомірності втручання. Чітке дотримання правил повідомлення, фіксації процесуальних дій, доступу до матеріалів, можливості надання пояснень, використання належних стандартів доказування, мотивування рішень та забезпечення реального механізму перегляду перетворює антидопінгову діяльність із адміністративного контролю на правову процедуру в повному розумінні цього слова. Невипадково система допінг-контролю в документах НАДЦ трактується широко як усі етапи і процеси, починаючи з планування тестування і завершуючи остаточним розглядом апеляції та забезпеченням наслідків, включаючи тестування, розслідування, дозволи на терапевтичне використання, лабораторний аналіз, обробку результатів, слухання та апеляції. Відповідна конструкція переконливо демонструє, що процедурний елемент в антидопінговій сфері охоплює весь життєвий цикл реагування на допінговий ризик або можливе порушення, а не тільки окрему фазу відбору проб.

Окремої уваги потребує те, що антидопінгові процедури поєднують у собі різні типи адміністративної діяльності, які у класичному вигляді нерідко розглядаються відокремлено. У межах однієї антидопінгової процедури можуть послідовно реалізовуватися елементи планування й розподілу контролю, дозвільної діяльності, інформаційного адміністрування, розслідування, оцінки доказів, дисциплінарного провадження та апеляційного перегляду. До цього додається ще й процедура терапевтичного використання, яка має сервісно-дозвільну природу, проте також безпосередньо пов'язана із забезпеченням справедливості антидопінгового режиму. НАДЦ наголошує, що у разі медичної потреби використання забороненої речовини або методу спортсмен повинен подати заявку на дозвіл на терапевтичне використання до прийому ліків, аби поєднати лікування з дотриманням антидопінгових правил [133]. Отже, адміністративні процедури у сфері антидопінгу не зводяться до репресивного алгоритму, а становлять складний режим правового супроводу спортивної діяльності, який одночасно має забезпечити контроль, медичну обґрунтованість, процесуальну справедливість і функціональну узгодженість рішень.

В узагальненому значенні процедура розглядається як упорядкована сукупність дій або операцій, за допомогою яких забезпечується реалізація певного процесу, його окремого етапу чи стадії, що відображає зміст відповідної технології [134, с. 166]. Процедура виконує функцію організаційної моделі, яка задає послідовність, межі та логіку руху від початкової дії до правового результату. Тому у правовій сфері процедура має значення не стільки як формальний опис етапів, скільки як інструмент упорядкування владної та невідної діяльності, що забезпечує керованість, послідовність і контрольованість усього процесу.

Категорія «адміністративна процедура», як і суміжні з нею поняття, досі не набула уніфікованого тлумачення в адміністративно-правовій доктрині та по-різному інтерпретується представниками науки адміністративного права.

Відсутність єдиного підходу до визначення змісту цього поняття значною мірою зумовлена як недостатньою визначеністю правового статусу органів публічної влади, так і неналежним дотриманням законодавчо встановлених вимог щодо здійснення управлінських дій та ухвалення владних рішень. Неврегульованість зазначених питань на нормативному рівні, своєю чергою, негативно позначається на здатності органів виконавчої влади забезпечувати належну взаємодію з громадянами та їх об'єднаннями [135, с. 66].

Відсутність усталеного підходу до змісту адміністративної процедури в антидопінговій сфері здатна посилювати дисбаланс між владним ресурсом уповноважених суб'єктів і процесуальними можливостями спортсмена. Тому її нормативне та доктринальне уточнення слід розглядати як один із напрямів зміцнення гарантій верховенства права у спорті. У більш широкому значенні маємо на увазі необхідність формування такої моделі антидопінгового адміністрування, у якій процедура виконує не підпорядковану, а системоутворюючу функцію, забезпечуючи узгодженість між публічним інтересом у протидії допінгу та обов'язком держави й уповноважених інституцій діяти правомірно, послідовно та справедливо.

Л. Л. Савранчук розглядає адміністративну процедуру як врегульований нормами законодавства порядок процесуальної діяльності суб'єктів публічної адміністрації, спрямований на розгляд і вирішення індивідуальних адміністративних справ з метою забезпечення захисту прав, а також публічних і законних інтересів окремих осіб та суспільства [136, с. 79].

Адміністративна процедура виступає юридичною формою, в межах якої реалізується публічно-владний вплив на конкретну особу. Йдеться про формальний порядок розгляду справи, а також про систему процесуальних гарантій, що забезпечують об'єктивність встановлення фактичних обставин, належність оцінки доказів та справедливості ухваленого рішення. У межах антидопінгових правовідносин процедура має особливу цінність ще й тому, що

її якість безпосередньо впливає на легітимність застосованих заходів, рівень довіри до антидопінгових інституцій та сприйняття всієї системи як такої, що відповідає принципам правової держави.

І. В. Юрійчук розглядає адміністративну процедуру як нормативно закріплений алгоритм, тобто визначений порядок дій, відповідно до якого органи публічної влади здійснюють розгляд і вирішення індивідуальних адміністративних справ. При цьому така процедура спрямована на забезпечення реалізації, охорони та захисту прав, свобод і законних інтересів фізичних та юридичних осіб, а також на утвердження принципу верховенства права в суспільстві [137, с. 154]. Адміністративна процедура виконує роль юридичного алгоритму, який переводить публічну владу зі стану загальної компетенції у стан конкретного, контрольованого і правомірного здійснення повноважень. Завдяки цьому забезпечується структуроване вирішення індивідуальної справи, де кожна дія органу влади має бути пов'язана із визначеною правовою підставою, процедурною послідовністю та очікуваним юридичним результатом.

У контексті антидопінгової діяльності у спорті вказане дозволяє глибше зрозуміти, що процедура є не другорядною оболонкою контролю, а основним способом юридичної легітимації рішень, які можуть мати істотні наслідки для спортсмена. Через адміністративну процедуру антидопінгова діяльність набуває ознак правового порядку, а не лише інституційної практики спортивного адміністрування. Інакше кажучи, значення процедури тут полягає в тому, що вона встановлює межі допустимого втручання у сферу прав, свобод та законних інтересів особи.

Р. О. Куйбіда та В. І. Шишкін визначають адміністративну процедуру як нормативно встановлений порядок, відповідно до якого адміністративні органи здійснюють розгляд і вирішення індивідуальних адміністративних справ. При цьому, з огляду на те, що така діяльність реалізується суб'єктами публічної адміністрації із застосуванням владних повноважень та з урахуванням

публічного інтересу, її характерними рисами виступають публічність і персоніфікованість, оскільки прийняте рішення завжди адресоване конкретній фізичній або юридичній особі [138, с. 174].

Через процедуру загальний управлінський мандат держави трансформується у конкретне рішення, здатне вплинути на права, обов'язки та законні інтереси окремого суб'єкта. У цьому сенсі адміністративна процедура виконує функцію юридичного посередника між абстрактною нормою права та індивідуальною управлінською ситуацією, у межах якої публічний інтерес повинен бути реалізований без втрати поваги до правової автономії особи. Публічність адміністративної процедури в антидопінговій сфері має розумітися як належність відповідної діяльності до публічного адміністрування, а також як підвищений стандарт відповідальності уповноважених суб'єктів за обґрунтованість, неупередженість та передбачуваність їхніх дій. Індивідуальний характер таких справ, своєю чергою, вимагає особливої чутливості до процесуальних гарантій, оскільки кожне рішення зачіпає не абстрактного адресата, а конкретну особу з визначеним спортивним статусом, репутацією та кар'єрними перспективами. Тому в антидопінговій діяльності адміністративна процедура повинна оцінюватися не тільки як спосіб реалізації контрольних повноважень, а і як правовий механізм персоналізованого захисту від непропорційного або свавільного втручання.

Таким чином, адміністративні процедури у сфері антидопінгової діяльності в спорті - це послідовно врегульовані алгоритми дій публічної адміністрації та уповноважених суб'єктів, які перетворюють загальну антидопінгову політику на практичне публічне адміністрування від планування контролю і відбору проб до юридичної оцінки, розслідування, ухвалення рішення та забезпечення його виконання. Їхня ключова роль полягає в тому, що саме процедури забезпечують доказовість, передбачуваність, координацію і легітимність втручання у сферу спорту.

Як зазначає О. С. Лагода, правова процедура характеризується низкою сутнісних ознак. По-перше, вона визначає порядок застосування правових норм для досягнення юридично значущого результату. По-друге, положення, що регламентують процедуру, мають нормативне закріплення, передусім на рівні закону. По-третє, процедурні норми не розкривають внутрішнього змісту основних матеріальних приписів, а встановлюють зовнішній порядок їх практичного втілення. По-четверте, правова процедура має бути синхронізованою з основною нормою, оскільки її існування забезпечує безперервний зв'язок між правотворенням і правореалізацією. По-п'яте, вона повинна відповідати нормативній моделі, закріпленій у відповідному нормативно-правовому акті [139, с. 13].

Крім того, в антидопінговій сфері адміністративна процедура виконує, окрім організаційної, ще й правозахисної функції, оскільки саме через неї забезпечується можливість спортсмена бути поінформованим, надати пояснення, скористатися представництвом, оскаржити рішення та захистити свою професійну репутацію. З огляду на це належно врегульована адміністративна процедура є не допоміжним елементом, а однією з ключових гарантій правомірного здійснення антидопінгової діяльності. Саме через процедурну впорядкованість антидопінговий контроль трансформується з інструмента суто владного реагування у правовий механізм, орієнтований на поєднання публічного інтересу у забезпеченні чесного спорту з необхідністю дотримання прав людини.

Особливістю антидопінгових процедур є поєднання контрольної-наглядової та правозахисної логіки. З однієї сторони, це управлінські процеси, спрямовані на виявлення ризиків і припинення порушень, а з іншої - це провадження підвищеної юридичної чутливості, оскільки його результати прямо впливають на професійну долю, репутацію, приватність і медичну інформацію спортсмена. Тому антидопінгові процедури мають бути процедурно жорсткими з чіткими

правилами повідомлення, доступу до матеріалів, можливості надати пояснення, стандартами доказування, мотивованими рішеннями та реальним механізмом оскарження.

Отже, антидопінгові процедури мають змішану правову природу. Вони поєднують у собі ознаки контрольно-наглядного процесу, адміністративного розслідування, дозвільної діяльності, доказового провадження та дисциплінарно-юрисдикційного розгляду. Тому їх не можна зводити ані до окремої техніки тестування, ані виключно до санкційного провадження за наслідками виявленого порушення. Процедурний цикл у цій сфері розгортається як цілісний ланцюг від планування розподілу тестувань, повідомлення спортсмена, відбору та супроводу проб, лабораторного аналізу, первинної оцінки інформації та розслідування до стадії управління результатами, слухання, рішення, апеляції та виконання визначених наслідків. Тому в антидопінговій сфері процедура виконує інтегративну функцію, адже вона об'єднує різні за змістом правові інструменти в єдиний логічний та юридично зв'язаний механізм реагування. У цьому полягає одна з головних особливостей антидопінгового адміністрування як спеціального сегмента адміністративного права.

Центральною ознакою досліджуваних процедур є їхня подвійна функціональна спрямованість. Так, вони служать інструментом охорони публічного інтересу, оскільки забезпечують чистоту спортивного середовища, своєчасне виявлення порушень та можливість ефективного реагування на допінгові ризики. Також вони повинні гарантувати справедливе ставлення до спортсмена та інших осіб, яких стосується антидопінгове провадження. Таким чином, значення адміністративних процедур у цій сфері полягає не лише у доказовості чи керованості процесу, а й у тому, що вони створюють межі допустимого втручання у професійну долю, честь, репутацію, приватне життя та сферу медичної інформації особи. Через це процедурні гарантії — своєчасне повідомлення, доступ до матеріалів, можливість надати пояснення, право на

представника, мотивованість рішення та можливість апеляційного перегляду — мають розглядатися не як факультативні елементи, а як необхідна умова легітимності будь-якого антидопінгового рішення. У такому балансі проявляється правова зрілість антидопінгової системи.

Окремо слід підкреслити, що адміністративні процедури здійснення антидопінгової діяльності є важливим інструментом координації між різними суб'єктами антидопінгової системи. Вони забезпечують не лише послідовність дій одного органу, а й узгодженість рішень між національним антидопінговим центром, персоналом збору проб, лабораторіями, комітетами з терапевтичного використання, дисциплінарними й апеляційними органами. Процедура уможливорює функціонування складної багаторівневої антидопінгової інфраструктури без втрати юридичної визначеності. Показово, що НАДЦ та його нормативні документи окремо виокремлюють дисциплінарну й апеляційну антидопінгові комісії як незалежні та неупереджені органи, а процедура терапевтичного використання вибудовується як окремий легальний шлях узгодження медичних потреб спортсмена з антидопінговими обмеженнями. Це означає, що адміністративна процедура в антидопінговій сфері одночасно виконує організаційну, правозастосовну й гарантійну функції, забезпечуючи єдність системи там, де матеріальні норми самі по собі не здатні врегулювати весь обсяг фактичних ситуацій.

У вітчизняній адміністративно-правовій доктрині до найбільш поширених різновидів адміністративних процедур традиційно відносять:

- 1) процедури розгляду звернень громадян;
- 2) процедури у справах про адміністративні правопорушення;
- 3) заохочувальні процедури;
- 4) дозвільно-реєстраційні процедури;
- 5) контрольно-наглядові процедури;
- 6) установчі процедури;

- 7) процедури підготовки та ухвалення управлінських актів;
- 8) процедури застосування заходів адміністративного припинення;
- 9) процедури у сфері діловодства та документообігу;
- 10) процедури з кадрових питань;
- 11) процедури організації внутрішньоапаратної діяльності;
- 12) процедури, пов'язані з розглядом індивідуальних звернень юридичних осіб з управлінських питань тощо [140, с. 87–88].

Наведена класифікація є важливою з позиції систематизації адміністративно-процедурного матеріалу і з огляду на те, що вона демонструє багатовекторність функціонування публічної адміністрації. У цьому аспекті адміністративна процедура постає не як однорідна правова конструкція, а як множинна система впорядкованих моделей владної діяльності, кожна з яких обслуговує окремий сегмент публічного управління. Різноманіття адміністративних процедур свідчить про те, що сучасна адміністрація реалізує себе як через видання актів чи застосування примусу, так і через координацію, організацію, сервісну взаємодію, облік, контроль та внутрішнє управлінське забезпечення. У контексті антидопінгової діяльності у спорті така класифікація дозволяє дійти важливого висновку, що відповідне адміністративно-правове регулювання не може бути зведене до одного процедурного блоку.

На нашу думку, до адміністративних процедур здійснення антидопінгової діяльності у спорті належать такі:

- 1) процедура планування й відбору до контролю;
- 2) процедура повідомлення спортсмена та його ідентифікації;
- 3) процедура відбору проб;
- 4) процедура документування та збереження доказів;
- 5) процедура лабораторного аналізу та повідомлення про результат;
- 6) процедура попередньої правової оцінки;
- 7) процедура адміністративного розслідування;

8) процедура тимчасових заходів за наявності підстав (наприклад, тимчасове відсторонення чи обмеження участі);

9) процедура розгляду справи та ухвалення рішення;

10) процедура апеляційного перегляду, що охоплює строки, підстави, межі перегляду, забезпечення рівності сторін;

11) процедура виконання рішення - внесення до реєстрів, повідомлення федерацій і організаторів, контроль виконання, реабілітаційні вимоги;

12) процедура надання винятків та дозволів у медичних випадках (узгодження медичного використання, перевірка підстав, документування та контроль);

13) процедури навчання та інформування, що містить обов'язкові інструктажі, профілактичні програми, внутрішні стандарти доброчесності;

14) процедури захисту даних і забезпечення конфіденційності - доступ до матеріалів, режим персональних даних, кіберзахист, обмеження розголошення.

Процедура планування й відбору до контролю виражає початкову стадію адміністративного впливу, оскільки саме на цьому етапі визначається логіка контрольної діяльності, її ризик-орієнтованість, періодичність і обсяг. Процедура повідомлення спортсмена та його ідентифікації покликана забезпечити персоніфіковану адресність антидопінгових дій і належне підтвердження того, що відповідні заходи застосовуються саме до конкретної особи. Процедура відбору проб становить одну з центральних стадій антидопінгової діяльності, оскільки саме на ній формується первинна доказова основа для подальшого реагування. Процедура документування та збереження доказів забезпечує юридичну придатність отриманої інформації для використання у подальшому провадженні. Процедура лабораторного аналізу та повідомлення про результат відображає перехід від технічного дослідження до юридично значущого висновку. Процедура попередньої правової оцінки має на меті встановлення того, чи створюють отримані матеріали достатні підстави для

подальшого адміністративного реагування. Процедура адміністративного розслідування є стадією з'ясування всіх фактичних та юридичних обставин, необхідних для прийняття обґрунтованого рішення. Процедура тимчасових заходів за наявності підстав має превентивно-обмежувальний характер і спрямована на недопущення подальшого поглиблення ризиків для чесності спортивного процесу. Процедура розгляду справи та ухвалення рішення є юрисдикційним ядром усієї антидопінгової системи, оскільки саме на цій стадії відбувається остаточне встановлення юридично значущих обставин і прийняття рішення по суті. Процедура апеляційного перегляду виконує коригувальну і гарантійну функцію, забезпечуючи перевірку законності, обґрунтованості та справедливості первинного рішення. Процедура виконання рішення переводить юрисдикційний результат у площину фактичної реалізації та контролю. Процедура надання винятків та дозволів у медичних випадках відображає особливу гарантійну складову антидопінгової діяльності, оскільки забезпечує баланс між захистом здоров'я спортсмена та вимогами спортивної доброчесності. Процедури навчання та інформування мають виразно профілактичний характер і спрямовані на формування доброчесної поведінки ще до виникнення конфліктної ситуації. Процедури захисту даних і забезпечення конфіденційності виконують гарантійну функцію у сфері обігу особливо чутливої інформації.

У підсумку адміністративні процедури здійснення антидопінгової діяльності у спорті слід оцінювати як один із найбільш показових прикладів сучасної еволюції адміністративного права у напрямі процедуризації, доказової орієнтації та посилення гарантій для особи без втрати ефективності публічного контролю. Вони перетворюють антидопінгову політику з декларативного напрямку державного впливу на реальний, юридично перевірюваний механізм публічного адміністрування.

Тому подальше вдосконалення національної антидопінгової системи має бути пов'язане як із оновленням матеріальних норм чи розширенням контрольних можливостей, так із підвищенням якості процедурної системи, а саме чіткістю стадій, передбачуваністю строків, уніфікацією доказових підходів, зміцненням процесуальних гарантій, цифровою безпекою даних та послідовною гармонізацією із міжнародними стандартами. За таких умов адміністративні процедури у сфері антидопінгової діяльності здатні повною мірою виконати свою подвійну місію, яка полягає в тому, щоб забезпечити належний рівень публічного контролю у спорті та водночас гарантувати правову справедливість щодо особи, яка бере участь у відповідному провадженні.

2.4 Правові гарантії здійснення антидопінгової діяльності у спорті

Антидопінгова діяльність у спорті в адміністративно-правовому вимірі постає як спеціальний різновид публічного адміністрування, у межах якого держава та уповноважені нею/визнані нею суб'єкти реалізують комплекс владно-організаційних, контрольних, превентивних і квазідисциплінарних функцій [141]. Її особливість полягає в тому, що вона одночасно обслуговує кілька публічних інтересів, а саме охорону здоров'я, забезпечення безпеки та доброчесності змагального процесу, захист прав спортсменів і підтримання довіри суспільства до інституту спорту. Саме тому антидопінг є правовим режимом, де адміністративні процедури, стандарти доказування, інституційна незалежність і підзвітність органів мають визначальне значення для легітимності всієї системи.

У контексті адміністративного права ключовим є питання правових гарантій, тобто таких нормативно закріплених умов і механізмів, що забезпечують реальність, якість та правомірність антидопінгової діяльності на

всіх стадіях її циклу. Гарантії в цьому сенсі виконують подвійну роль: 1) підсилюють спроможність публічної влади й уповноважених організацій ефективно протидіяти допінгу; 2) встановлюють юридичні запобіжники від надмірного втручання у права людини, процедурних помилок, конфлікту інтересів та дискримінаційних практик.

Окремої уваги потребує специфіка антидопінгового управління як поліцентричного адміністративного порядку, де співіснують державні регулятори у сфері спорту та охорони здоров'я, національна антидопінгова організація, спортивні федерації, організатори змагань, лабораторії, дисциплінарні та апеляційні органи. Така багаторівнева структура зумовлює ризики розмивання відповідальності, різночитань процедур, колізій компетенції та паралельних рішень. Умовою стабільності цієї моделі є адміністративно-правове забезпечення координації, чіткості повноважень, стандартизації процедур та ефективного контролю за дотриманням правил, включно з механізмами аудиту, прозорості та реагування на порушення в роботі суб'єктів антидопінгової системи.

Таким чином, науковий і практичний сенс дослідження правових гарантій здійснення антидопінгової діяльності в контексті адміністративного права полягає в необхідності сформулювати цілісне уявлення про антидопінг як про адміністративно-правовий механізм, де ефективність протидії допінгу прямо залежить від якості правового регулювання процедур, стандартів доказування, системи контролю й підзвітності, а також від гарантованості прав учасників антидопінгового процесу. Саме така постановка питання дозволяє перейти від фрагментарного опису інструментів антидопінгу до системної моделі забезпечення - придатної і для доктринального осмислення, і для подальших законодавчих та організаційних удосконалень.

Питання правових гарантій здійснення антидопінгової діяльності у спорті як системи матеріальних, процедурних та організаційно-інституційних

запобіжників, що забезпечують законність, результативність і належний процес у допінг-контролі та управлінні результатами досі не стало самостійним комплексним об'єктом цілісного наукового аналізу. У наявних вітчизняних напрацюваннях проблематика антидопінгу переважно висвітлювалася через призму міжнародно-правового регулювання, гармонізації правил і стандартів, а також загальних аспектів функціонування антидопінгової системи. До кола дослідників, у працях яких порушувалися окремі елементи цієї тематики, належать Т.М. Акуленко, С. Д. Білоцький, В. В. Бубліченко, С.М. Гусаров, О.Ю. Дрозд, З.П. Дубінська, В.В. Заборовський, М.І. Іншин, В.В. Манзюк, А.Я. Палюх, В.О. Петрова, А.О. Полянський, Є.В. Попко та ін.

Разом із тим, попри наявність зазначених досліджень, слід констатувати, що адміністративно-правовий вимір правових гарантій антидопінгової діяльності залишається недостатньо розкритим, зокрема як саме мають бути сконструйовані гарантії інституційної незалежності та компетенційної визначеності суб'єктів антидопінгу.

Деталізуючи понятійно-категоріальний апарат, доцільно зауважити, що етимологічно термін «гарантія» походить від французького *garantie* і означає «забезпечення», «запоруку», «умову, що забезпечує досягнення певного результату» [142, с. 77]. У словнику правові гарантії розглядають як цілісну систему умов, засобів і способів, за допомогою яких забезпечується реалізація наданих особі можливостей [143, с. 32-33]. На думку Є.О. Дубового, гарантії закріплені в кожній сфері соціально-економічних відносин [144, с. 177]. Правові гарантії встановлюються й функціонують для досягнення визначеної мети за допомогою притаманного їм юридичного інструментарію, через який здійснюється вплив як на соціальне середовище, так і на поведінку учасників суспільних відносин, з метою забезпечення дії їхніх суб'єктивних прав, належної реалізації таких прав, а також охорони правовідносин від порушень і неправомірних посягань [145, с. 60]. О. Ф. Фрицький розглядав правові гарантії

як надання державою юридично обов'язкового характеру тим умовам, які є необхідними для реального здійснення кожною особою її особистих прав і свобод [146, с. 177]. Гарантія в адміністративному праві набуває юридичної форми і проявляється через нормативне закріплення, компетенцію та інституції, адміністративну процедуру, контроль і нагляд та відповідальність. У контексті правових гарантій здійснення антидопінгової діяльності це має принципове значення, адже антидопінг - типова сфера публічного адміністрування підвищеної інтенсивності, де управлінські рішення та дії здатні істотно впливати на статус особи. Тому «умова, що забезпечує щось» у правовому сенсі трансформується у комплекс адміністративно-правових інструментів, які одночасно забезпечують ефективність публічної функції та гарантують належне врядування і права учасників процесу.

На думку П.М. Рабіновича і М.І. Хавронюка, правові (юридичні) гарантії реалізації прав і свобод людини та громадянина - це встановлені державою та наділені формальною юридичною обов'язковістю принципи й норми, які забезпечують практичне здійснення відповідних прав і свобод через належне нормативне визначення порядку їх реалізації, а також через механізми охорони та захисту. За змістом автори розрізняють матеріальні, процесуальні та організаційні гарантії: матеріальні охоплюють норми, що містять безпосередні приписи й заборони; процесуальні - норми, які визначають порядок реалізації матеріальних приписів; організаційні - інструменти інституційного забезпечення реалізації прав. Окремо вони підкреслюють значення юридичної відповідальності як специфічної гарантії. За рівнем юридичного статусу гарантії поділяються на міжнародно-правові, конституційні [62] та інші - закріплені в законах і підзаконних нормативно-правових актах [147, с. 249–253]. Для дослідження правових гарантій здійснення антидопінгової діяльності у площині адміністративного права наведений підхід є концептуально аргументованим, бо дозволяє описати антидопінг як адміністративно-процедурний режим із

підвищеною інтенсивністю втручання, що охоплює контроль, збір біоматеріалу, розслідування, обмеження статусу спортсмена і, відповідно, з підвищеними вимогами до гарантій.

На думку В. З. Чернописької, адміністративно-правові гарантії слід розглядати як систему умов, правових засобів і владно-організаційних дій уповноважених державних органів, завдяки яким забезпечуються фактична реалізація відповідних прав, а також їх надійна охорона і захист [148, с. 61-62]. У цьому контексті їх значення виявляється, зокрема, у забезпеченні права спортсмена на справедливий розгляд справи, на ознайомлення з матеріалами, на подання пояснень і заперечень, а також на захист від необґрунтованого чи непропорційного втручання у його професійний статус і репутацію. Такі гарантії виконують і ширшу функцію, оскільки сприяють зміцненню довіри до антидопінгових інституцій, підвищують авторитет рішень, що ними ухвалюються, та формують у спортивному середовищі уявлення про антидопінгову систему як про механізм контролю і правового захисту. У сучасних умовах адміністративно-правові гарантії доцільно розглядати як один із базових елементів механізму реалізації антидопінгової діяльності, без якого неможливо забезпечити ані ефективну протидію допінгу, ані дотримання принципів справедливості, добросовісності та правової визначеності

О. В. Пабат обґрунтовує, що ключове значення серед адміністративно-процесуальних гарантій, які забезпечують належний розвиток і послідовність адміністративного процесу, мають процесуальні строки, тобто встановлені законом проміжки часу, у межах яких повинна або може бути здійснена окрема процесуальна дія чи сукупність таких дій. До числа найбільш істотних гарантій науковець також відносить забезпечений правовий захист зі сторони суб'єктів, наділених контрольними повноваженнями, визначений порядок реалізації відповідальності посадових осіб адміністративних органів, нормативно закріплений механізм здійснення процесуальних прав громадян, а також

урегульовану процесуальну діяльність осіб, які представляють їх інтереси, зокрема адвоката чи законного представника [149, с. 162–165]. Процесуальні строки тут виконують не суто технічну, а гарантійну функцію, адже забезпечують своєчасність повідомлення особи про результати контролю, можливість підготувати пояснення, реалізувати право на захист та не допустити стану тривалої правової невизначеності. Відповідно, належна процесуальна регламентація в антидопінговій сфері виступає передумовою ефективності юрисдикційної діяльності, а й справедливості всього механізму реагування на можливі порушення.

Не менш важливим є й те, що в антидопінгових правовідносинах адміністративно-процесуальні гарантії повинні охоплювати не тільки порядок ухвалення рішення, а і весь комплекс дій від моменту ініціювання контролю до завершення розгляду справи та можливого оскарження. У цьому аспекті набуває нормативно визначений порядок участі представника, доступу до матеріалів, перевірки належності та допустимості доказів, а також відповідальності посадових осіб і уповноважених суб'єктів за порушення встановлених процедур.

Завдяки таким гарантіям антидопінгова діяльність набуває ознак правової, а не суто каральної системи, оскільки поєднує завдання забезпечення доброчесності спорту з обов'язком дотримання фундаментальних вимог законності, пропорційності та поваги до прав людини. У підсумку адміністративно-процесуальні гарантії у сфері протидії допінгу слід розглядати як самостійний елемент правового механізму, від якого безпосередньо залежить легітимність антидопінгових рішень і рівень довіри до відповідних інституцій.

У контексті теми правових гарантій здійснення антидопінгової діяльності у спорті не було здійснено, але найбільш коректним прикладом є підхід А.О. Полянського до класифікації гарантій у сфері спорту загалом, до яких він відніс:

- 1) матеріально-технічні гарантії та компенсації. Йдеться про обов'язок суб'єктів, які організують та забезпечують спортивну діяльність, за власний

рахунок надавати спортсменам необхідні ресурси, приміром, екіпірування, інвентар, обладнання та інші засоби, а також підтримувати їх у належному, придатному до використання стані. У площині антидопінгу це є фундаментальною гарантією належних умов підготовки без стимулювання до ризикових практик і передумовою для виконання супутніх вимог, зокрема медичний супровід;

2) гарантії, пов'язані з режимом праці та відпочинку. Даний блок охоплює правила організації навантаження, відновлення та відпочинку спортсмена, а саме трудові й контрактні стандарти, графіки, відпустки, обмеження надмірних навантажень;

3) соціально-забезпечувальні гарантії та компенсації. Вчений виокремлює гарантії соціального захисту з огляду на підвищену небезпеку й травматизм спортивної праці і включає додаткові витрати на страхування, спеціальні режими державного страхування для спортсменів високих категорій і збірних команд, що фінансуються з бюджету та покривають ризики, пов'язані з підготовкою і участю у змаганнях;

4) гарантії у сфері організації та проведення спортивних заходів. Йдеться про правові умови, які забезпечують належну підготовку, безпечно та регламентоване проведення змагань та заходів, визначеність процедур і відповідальностей організаторів;

5) інші гарантії та компенсації (заохочувальні). До них науковець відносить стимули держави та інституцій для спортсменів і тренерів: стипендії для перспективних, винагороди за призові місця на міжнародних стартах, соціально-побутові та інші форми заохочення за високі досягнення [150, с. 78-79].

У площині антидопінгового регулювання гарантії повинні розумітися значно ширше - як сукупність організаційних, матеріальних, соціальних, медичних, інформаційних і процедурних передумов, за наявності яких дотримання антидопінгових вимог стає реально можливим, а не тільки

формально задекларованим. Тому підхід, запропонований для сфери спорту загалом, може бути адаптований до антидопінгової проблематики з урахуванням її спеціальної мети - забезпечення чесності спортивної конкуренції, охорони здоров'я спортсмена та недопущення неправомірного фармакологічного або іншого штучного втручання у спортивний результат.

У контексті антидопінгової діяльності вказані гарантії доцільно оцінювати не як другорядні або супровідні, а як такі, що безпосередньо впливають на ефективність усієї системи запобігання допінгу. Так, неналежне матеріально-технічне забезпечення, відсутність доступу до кваліфікованого медичного супроводу, порушення режиму підготовки та відновлення, а також нестабільність соціального становища спортсмена можуть створювати підвищені ризики звернення до заборонених практик як до способу компенсації фізичного виснаження, травматизації або конкурентного тиску. З огляду на це правові гарантії у сфері антидопінгу повинні мати захисний, а також виразно превентивний характер, спрямований на усунення передумов, що потенційно підштовхують до порушення антидопінгових правил.

Окремо слід наголосити, що в антидопінговій сфері класичні гарантії спортивної діяльності трансформуються у спеціальні гарантії доброчесної спортивної поведінки. Наприклад, гарантії режиму праці та відпочинку мають значення для збереження працездатності спортсмена, а і для недопущення умов, за яких надмірні навантаження, хронічна перевтома чи форсування підготовки фактично провокують пошук незаконних засобів відновлення або стимуляції. Аналогічно соціально-забезпечувальні гарантії у сфері антидопінгу слід розглядати як чинник стабільності правового статусу спортсмена, адже належний рівень страхового, медичного та соціального забезпечення зменшує залежність особи від ризикових рішень, продиктованих страхом втрати кар'єри, доходу чи місця у складі команди.

Тож, на основі аналізу національного та міжнародного законодавства в досліджуваній сфері, в тому числі Всесвітнього антидопінгового кодексу [151], на нашу думку, до юридичних (правових) гарантій здійснення антидопінгової діяльності у спорті відносяться наступні:

1) нормативно-цільові гарантії - це фундаментальні основи, які пояснюють, навіщо існує антидопінг і за якими стандартами він працює. У адміністративному праві це означає правову визначеність, а саме чіткі терміни, зрозумілі заборони та обов'язки, узгодженість національних норм із міжнародними антидопінговими стандартами. Без такої основи антидопінг легко перетворюється на набір розрізнених рішень і практик, які складно перевіряти на законність;

2) інституційно-незалежні гарантії - це гарантії того, що органи, які здійснюють антидопінговий контроль, працюють професійно й без конфлікту інтересів. Для адміністративного права це питання належної організації публічної функції, а саме хто уповноважений діяти, які межі компетенції, як запобігається впливу федерацій, спонсорів чи інших зацікавлених осіб, як розмежовуються ролі (планування тестування, розслідування, прийняття рішень). Чим структурно чіткіша інституція, тим менше ризиків вибіркості, упередженості та ручного управління;

3) процедурно-процесуальні гарантії - це гарантії належної адміністративної процедури, щоб антидопінгові дії відбувалися за зрозумілим і контрольованим порядком. Вони охоплюють правила відбору проб, фіксацію кожного кроку, строки, повідомлення, порядок взаємодії з особою, правила зберігання матеріалів і загальну прозорість процесу для подальшої перевірки. У термінах адміністративного права це забезпечення законності, передбачуваності та можливості аудиту, тобто того, що дозволяє суспільству і самому спортсмену довіряти процедурі;

4) доказово-стандартизаційні гарантії - це гарантії пояснення як доводиться порушення. В адміністративно-правовому сенсі вони відповідають на прості, але критичні питання, тобто хто несе тягар доказування, який рівень переконливості доказів достатній, які презумпції працюють і як їх можна спростувати. Саме ці гарантії відсікають свавілля, адже антидопінговий орган не може карати безпосередньо на підставі припущень, а особа повинна мати реальну можливість захисту в межах визначених стандартів доказування;

5) лабораторно-правові гарантії - це гарантії наукової якості й надійності доказів. У зрозумілих словах, якщо результат тесту є підставою для серйозних правових наслідків, то має бути гарантовано, що пробу правильно відібрали, правильно транспортували, правильно зберігали й правильно аналізували, а лабораторія працює за акредитованими методами. Для адміністративного права це частина доказової дисципліни державного (публічного) контролю, де доказ має бути юридично придатний;

6) інформаційно-цифрові гарантії та гарантії захисту персональних даних - це гарантії того, що антидопінг не порушує приватність більше, ніж потрібно, і безпечно працює з персональною інформацією. Антидопінг оперує даними про здоров'я, біологічні зразки, місцезнаходження, дисциплінарні матеріали - тобто тим, що вимагає особливого режиму доступу, зберігання, передачі й мінімізації. У контексті адміністративного права ці гарантії є частиною належного врядування в цифровій державі: хто має доступ, з якою метою, на який строк, як фіксуються дії з даними та як реагують на порушення;

7) гарантії прав учасників антидопінгового процесу та належного слухання - це гарантії справедливого процесу у дисциплінарних процедурах, які за наслідками часто прирівнюються до серйозних обмежень професійного статусу. Тут ключові елементи прості й зрозумілі: своєчасне повідомлення, доступ до матеріалів, можливість надати пояснення й докази, неупередженість органу, мотивованість рішення, право на представника та право на оскарження. Для

адміністративного права це ядро принципів належної адміністративної процедури і правового захисту особи від помилкових або несправедливих рішень;

8) освітньо-превентивні гарантії - це гарантії того, що система працює як до, так і після порушення. У публічному адмініструванні превенція - це ознака зрілої політики, де держава та уповноважені органи зменшують ризик порушень через освіту, роз'яснення правил, формування культури добросовісності, роботу з тренерами, лікарями, молоддю. Такі гарантії підсилюють добровільний і в довгостроковій перспективі зменшують потребу в каральних заходах;

9) гарантії міжнародної взаємодії та взаємного визнання - це гарантії того, що антидопінг працює через кордони, тобто необмежено по території. Спорт міжнародний за природою, тому потрібні правила обміну інформацією, координації тестування, взаємної допомоги, визнання рішень і процедур.

Отже, у контексті адміністративного права правові гарантії здійснення антидопінгової діяльності слід розуміти як багаторівневу систему нормативних і організаційних запобіжників, що забезпечує одночасно дієвість антидопінгового контролю та правомірність і справедливість адміністративних процедур, у межах яких цей контроль реалізується. Антидопінгова діяльність фактично формує окремий сегмент публічного адміністрування спорту, де об'єктом управлінського впливу стають поведінка, статус і права конкретних осіб [1].

Антидопінгові рішення за своїми наслідками наближаються до індивідуальних адміністративних актів і дисциплінарних рішень підвищеної інтенсивності втручання. Відтак гарантії мають забезпечувати зрозумілі правила ініціювання та проведення процедур, належне повідомлення, право особи бути почутою, доступ до матеріалів, можливість надати пояснення й докази, мотивованість рішення та ефективні засоби оскарження. Без них антидопінговий контроль втрачає ознаки правової форми й ризикує перетворитися на адміністративну практику, що породжує недовіру і системні спори.

Гарантії захисту даних і цифрового врядування набувають значення самостійного інституту антидопінгового адміністрування. Антидопінгові системи оперують даними високої чутливості, а тому правова визначеність щодо їх збирання, зберігання, доступу, передачі та знищення є показником зрілості адміністративної системи. Порушення в цій сфері підривають довіру до антидопінгу як до легітимного публічного інструменту. Превентивно-освітні гарантії в адміністративно-правовому вимірі слід оцінювати як інструмент довгострокової публічної політики, що зменшує навантаження на репресивну частину системи та формує середовище добровільного комплаєнсу.

Отже, правові гарантії здійснення антидопінгової діяльності у спорті в контексті адміністративного права є системою, яка забезпечує сумісність ефективності та правової справедливості. Їх ключова функція - перетворити глобально стандартизовану антидопінгову політику на національно дієвий і юридично бездоганний адміністративний механізм, що одночасно охороняє публічні інтереси та гарантує права учасників процесу.

Висновки до Розділу 2

1. Адміністративно-правовий механізм реалізації антидопінгової діяльності у спорті є динамічною системою, яка одночасно запобігає допінгу через освіту і профілактику, виявляє порушення через тестування та розслідування, відновлює справедливість змагального процесу через управління результатами і санкції, та гарантує права осіб у процедурах, що можуть обмежувати їх професійний статус і репутацію. У цьому контексті антидопінгова діяльність є публічно-правовим інструментом забезпечення «спортивної безпеки», яка охоплює фізичну безпеку, під якою мається на увазі запобігання шкоді здоров'ю, а також інституційну та репутаційну безпеку спорту як соціального інституту. Водночас механізм не може бути ефективним без здатності застосовувати наслідки порушення правил, що зумовлює необхідність належного правового врегулювання процедур розгляду справ і апеляційного контролю.

2. Гарантійний потенціал адміністративно-правового механізму проявляється у забезпеченні стандартів належної адміністративної процедури. Відповідно це включає своєчасне та зрозуміле повідомлення особи про процесуальні дії, доступ до доказів, можливість надати пояснення та заперечення, право на правову допомогу, фіксацію та мотивованість рішень, можливість ефективного оскарження. Наявність таких гарантій має системоутворюючий характер, оскільки антидопінгові рішення істотно впливають на професійну кар'єру спортсмена, доступ до змагань і джерел фінансування.

3. Узагальнюючи загальнотеоретичний аналіз поняття та сутності адміністративно-правового механізму реалізації антидопінгової діяльності у спорті, констатовано, що його визначення має виходити із системного розуміння антидопінгової політики як елементу публічного управління, спрямованого на захист здоров'я спортсменів, забезпечення доброчесності змагань та гарантування соціальної легітимності спортивних результатів. Головною умовою правової ефективності антидопінгової політики виступає досягнення

балансу між суворістю протидії порушенням та якістю адміністративних процедур, що забезпечують легітимність і суспільну прийнятність відповідних рішень.

У загальнотеоретичній перспективі адміністративно-правовий механізм реалізації антидопінгової діяльності у спорті має інтегративну природу, оскільки об'єднує в єдину конструкцію різнорівневі правові режими - національне адміністративне законодавство, міжнародні антидопінгові стандарти та нормативні правила спортивних організацій, що зумовлює потребу у його концептуальній узгодженості. У цьому контексті якість механізму визначається здатністю забезпечувати нормативну синхронізацію, інституційну незалежність, доказову надійність процедур, цифрову та інформаційну безпеку, а також сталість і одноманітність правозастосування. Відповідно, перспективним напрямом його розвитку виступає процедурна кодифікація антидопінгового провадження, посилення гарантій прав учасників, удосконалення механізмів розслідувань, стандартизація управління результатами та розвиток превентивної моделі через нормативно закріплені програми освіти.

4. Охарактеризовано комплекс адміністративно-правових інструментів здійснення антидопінгової діяльності у спорті, якими є:

1) нормативно-регуляторні інструменти, а саме закони, підзаконні акти, обов'язкові правила та стандарти, відсилочні норми до міжнародних антидопінгових вимог, локальні регламенти уповноважених органів;

2) інституційно-компетенційні інструменти: визначення суб'єктів і їх повноважень, юрисдикційні межі, координація та взаємодія (державні органи, національний антидопінговий орган, федерації, лабораторії, дисциплінарні органи);

3) адміністративно-процедурні інструменти, до яких відносяться процедури тестування (змагального і позазмагального), повідомлення, відбір проб, фіксація

даних, збереження доказів, строки, порядок розгляду матеріалів, стандарти доказування та прийняття рішень;

4) контроль-наглядні інструменти, тобто планування і відбір для контролю, аудит і перевірки, моніторинг виконання правил, інспектування, контроль ризиків, реагування на спроби втручання чи фальсифікації;

5) розслідувально-аналітичні інструменти: збір та верифікація інформації, адміністративне розслідування, аналіз профілів і патернів, робота з повідомленнями про порушення, міжвідомчий обмін даними в межах повноважень;

6) юрисдикційно-квазідисциплінарні інструменти - провадження щодо порушення антидопінгових правил, тимчасові заходи, рішення про наслідки, виконання санкцій, апеляційні і переглядові процедури;

7) гарантійно-правозахисні інструменти, а саме забезпечення права на захист, доступ до матеріалів, участь представника й перекладача, мотивування рішень, пропорційність, презумпції та стандарти доведення, запобігання конфлікту інтересів;

8) превентивно-сервісні інструменти, якими слугують освіта й інформування, програми, консультації, профілактика ризикової поведінки, стандарти належної доброчесності у федераціях та клубах;

9) інформаційно-цифрові інструменти, а конкретніше реєстри та бази даних, електронний документообіг, системи подання даних про місцеперебування, цифрові протоколи й логування дій, кібербезпека та захист персональних даних;

10) міжнародно-коопераційні інструменти, що охоплюють імплементацію міжнародних правил, взаємодію з іноземними органами та структурами, взаємне визнання процедур і рішень у межах установлених механізмів, обмін інформацією та правову допомогу у дозволених формах.

5. Адміністративні процедури у сфері антидопінгової діяльності в спорті - це послідовно врегульовані алгоритми дій публічної адміністрації та уповноважених суб'єктів, які перетворюють загальну антидопінгову політику на

практичне публічне адміністрування від планування контролю і відбору проб до юридичної оцінки, розслідування, ухвалення рішення та забезпечення його виконання. Їхня ключова роль полягає в тому, що саме процедури забезпечують доказовість, передбачуваність, координацію і легітимність втручання у сферу спорту.

Особливістю антидопінгових процедур є поєднання контрольної-наглядової та правозахисної логіки. З однієї сторони, це управлінські процеси, спрямовані на виявлення ризиків і припинення порушень, а з іншої - це провадження підвищеної юридичної чутливості, оскільки його результати прямо впливають на професійну долю, репутацію, приватність і медичну інформацію спортсмена. Тому антидопінгові процедури мають бути процедурно жорсткими з чіткими правилами повідомлення, доступу до матеріалів, можливості надати пояснення, стандартами доказування, мотивованими рішеннями та реальним механізмом оскарження.

6. Правові гарантії здійснення антидопінгової діяльності слід розуміти як багаторівневу систему нормативних і організаційних запобіжників, що забезпечує одночасно дієвість антидопінгового контролю та правомірність і справедливість адміністративних процедур, у межах яких цей контроль реалізується. Антидопінгова діяльність фактично формує окремий сегмент публічного адміністрування спорту, де об'єктом управлінського впливу стають поведінка, статус і права конкретних осіб. Антидопінгові рішення за своїми наслідками наближаються до індивідуальних адміністративних актів і дисциплінарних рішень підвищеної інтенсивності втручання. Відтак гарантії мають забезпечувати зрозумілі правила ініціювання та проведення процедур, належне повідомлення, право особи бути почутою, доступ до матеріалів, можливість надати пояснення й докази, мотивованість рішення та ефективні засоби оскарження. Без них антидопінговий контроль втрачає ознаки правової форми й ризикує перетворитися на адміністративну практику, що породжує недовіру і системні спори.

РОЗДІЛ 3.

ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ ЗДІЙСНЕННЯ АНТИДОПІНГОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У СПОРТІ

3.1 Зарубіжний досвід здійснення антидопінгової діяльності та його адаптація до національної правової системи

Антидопінгова діяльність у сучасному спорті перестала бути суто технічною процедурою виявлення заборонених речовин і перетворилася на складний інститут публічного адміністрування, що безпосередньо пов'язаний із фундаментальними питаннями прав людини, публічної безпеки, довіри до держави, легітимності спортивних інституцій та міжнародної репутації країни. Спорт XXI століття функціонує як глобальний соціальний медіум, де кожен допінг-інцидент миттєво виходить у публічну площину, формуючи уявлення про справедливість, рівність можливостей, ціну перемоги й якість державних гарантій добросовісності. За таких умов антидопінг потребує медико-біологічної та адміністративно-правової деталізації як системи процедур, інституцій, гарантій та юридичної відповідальності, покликаних забезпечити баланс між публічним інтересом у чистому спорті та правами спортсмена як учасника адміністративної процедури.

Особливу актуальність набуває аналіз зарубіжного досвіду, оскільки сучасна антидопінгова модель є наднаціонально стандартизованою і фактично функціонує як своєрідна процедурна конституція глобального спорту. Всесвітній антидопінговий кодекс та міжнародні стандарти WADA визначають перелік порушень і санкцій, а й повну логіку управління ризиками, якими є порядок планування тестувань, відбір проб, розслідування, управління результатами, терапевтичні винятки, освітні програми, вимоги до належного врядування антидопінгових органів. У таких умовах національні правопорядки

постають перед подвійним викликом між тим, щоб забезпечити формальну відповідність міжнародним правилам і водночас інтегрувати антидопінг у внутрішню систему адміністративного законодавства так, щоб рішення антидопінгових органів були спорт-легітимними, а й юридично стійкими - процесуально справедливими, доказово обґрунтованими, пропорційними та передбачуваними.

Саме тому доцільним є компаративний аналіз моделей провідних країн, які демонструють різні, але ефективні підходи до інституційної незалежності, процесуальної якості й технологічної спроможності антидопінгових систем. Так, англосаксонська управлінська традиція, зокрема Велика Британія та США, характеризується послідовним акцентом на інституційній автономії антидопінгових органів від спортивних федерацій, розвинених механізмах правового захисту спортсмена та практичній орієнтації на розслідування порушень із застосуванням аналітики, ризик-профілювання і доказових стандартів, сумісних із високими вимогами справедливого провадження. У цих юрисдикціях суттєвою перевагою є формальне нормативне закріплення процедур, скільки усталена адміністративна культура належної процедури, що мінімізує простір для дискреційних помилок і підвищує прогнозованість рішень.

Натомість континентально-європейський досвід, зокрема Франція та Німеччина демонструє переваги деталізованої процедурної регламентації та правової визначеності, коли антидопінг інтегрований у ширший масив публічно-правового регулювання, а стандарти збирання/оцінки доказів, дисциплінарного провадження й оскарження кореспондують із національними принципами адміністративного права, включно з пропорційністю, мотивованістю рішень і судовим контролем. Додатковим елементом ефективності в окремих країнах ЄС є нормативне підсилення антидопінгової політики через кримінально-правові та фінансово-контрольні інструменти щодо специфічних форм порушень,

наприклад, організованого допінгу, що дозволяє державі впливати на найбільш небезпечні ризики для публічного порядку у спорті.

Проблематика зарубіжного досвіду здійснення антидопінгової діяльності у спорті не була конкретним цілісним предметом дослідження серед науковців і їх праці стосувалися здебільшого міжнародно-правового регулювання. Серед таких вчених необхідно назвати наступних: В.А. Базенко [152], С.А. Вавренюк [153], Є.Б. Геллер [154], М.А. Журба [155], Т.А. Крушельницька [156], О.М. Мозолев [157], М.В. Олійник [158], О.В. Прилипчук [159], А.Ю. Сергій [160], І.Х. Турчик [161], О.О. Тур'яниця [162] та інші.

Водночас, попри наявність зазначених наукових напрацювань, слід констатувати, що комплексний адміністративно-правовий аналіз зарубіжного досвіду здійснення антидопінгової діяльності саме крізь призму його адаптації до національного адміністративного законодавства України залишається недостатньо розробленим. Більшість досліджень або зосереджені на міжнародних стандартах як рамці регулювання, або розглядають антидопінг переважно як складову спортивного права чи дисциплінарної відповідальності, не формуючи цілісної моделі антидопінгу як інституту публічного адміністрування, що й обумовлює актуальність нашого дослідження.

Зарубіжний досвід здійснення антидопінгової діяльності важливий для України як інструмент якісної правової модернізації від інституційної незалежності антидопінгових органів до належних адміністративних процедур, цифрової безпеки даних, стандартів доказування й справедливого слухання, а також до нових форматів превенції, серед яких освіта та ризик-орієнтований контроль.

Американська модель антидопінгу часто описується як одна з найбільш прагматичних і водночас парадоксальних, де центральним виконавцем антидопінгових повноважень є USADA (United States Anti-Doping Agency), яка організаційно не є класичним органом державної влади, однак фактично реалізує

ключову функцію у сфері публічного інтересу, а саме гарантування доброчесності національного спорту та міжнародної репутації США [163, с. 422]. Практика американського антидопінгу вибудовувалась навколо ідеї незалежності від спортивних федерацій та їх потенційного конфлікту інтересів. Важливо, що ця незалежність працює в адміністративно-правовому сенсі через договори, правила та процедури, які спортсмен приймає як умову участі у змаганнях. Саме тому американська модель показово демонструє, що антидопінгові відносини можуть бути формально приватизованими, але за своїм змістом вони залишаються регуляцією з наслідками публічного характеру від обмеження професійної діяльності до репутаційних та економічних втрат [164, р. 1468-1479].

Найгостріша юридична дискусія у США зосереджена навколо питання чи мають спортсмени право посилатися на конституційні гарантії належної правової процедури (*due process*) під час проваджень USADA? У наукових працях наголошується, що на тлі делегованої державою функції контролю за допінгом виникає ризик фактичного обмеження прав без повного набору конституційних процесуальних інструментів, притаманних державному адміністративному провадженню або судовому процесу. У цьому контексті показовими є аргументи про те, що спортсмен опиняється у процедурі, де стандарти доказування, дисциплінарні презумпції, строки та правила допуску доказів визначаються спортивним правом за участю міжнародних акторів, а не класичним адміністративним законодавством. У типовому рішенні щодо Теда Гетліна (*Gatlin v. USADA*) простежується логіка спеціальної автономії антидопінгової процедури, яка підтримується арбітражною природою спору та спеціальними правилами спортивного регулювання [165].

Сильним елементом американської системи виступає арбітражна архітектура розгляду справ і апеляцій, що традиційно обґрунтовується швидкістю, експертністю та процесуальною економією. Однак з

адміністративно-правової точки зору саме швидкість та експертність можуть вступати у напруження з принципом повної змагальності й прозорості, що робить актуальним питання балансування: де межа між ефективним антидопінговим контролем та допустимими обмеженнями прав спортсмена? Ця напруга зростає в умовах, коли антидопінг дедалі більше переходить у площину державної безпеки та боротьби з транснаціональними схемами, а отже набуває рис ще й кримінально-правової та фінансово-розслідувальної діяльності [166, р. 40-46].

Яскравим проявом такого екстериторіального повороту став Rodchenkov Anti-Doping Act від 2019 року, який вводить федеративну кримінальну відповідальність за допінгові змови, пов'язані з міжнародними змаганнями та впливом на комерційні інтереси (спонсорські кошти, медіаконтракти, фінансування подій). Цей акт принципово змінює рамку дискусії: допінг трактується як форма шахрайства і змови, що шкодить економіці спорту та довірі суспільства [167]. Для адміністративного права України тут важливо дві ідеї: по-перше, держава може законодавчо окреслити «червоні лінії» щодо організованих допінгових схем, не криміналізуючи при цьому кожен випадок порушення спортсменом правил; по-друге, модель відкриває механізм міжвідомчої взаємодії (спорт - фінанси - правоохоронні органи), яку складно реалізувати виключно в межах внутрішньоспортивних процедур.

Тож, на основі зазначеного вище, на нашу думку, доцільно впровадити окремий блок кримінально-правових норм проти організаторів допінгу, який охоплюватиме дистрибуцію, змову, медичне сприяння, не криміналізуючи автоматично кожне порушення спортсменом правил з фокусом на схемі як у справі Радченкова. Значення такої законодавчої пропозиції полягає у руйнуванні інфраструктури допінгу як бізнесу. Практика показує, що дисциплінарні санкції часто карають верхівку айсберга, тобто самого спортсмена, але не зачіпають системних постачальників і координаторів. Законодавче рішення має бути

спрямоване на мережі, адже саме вони генерують повторюваність явища та підривають економічну й репутаційну основу спорту.

Варто також розробити Єдиний Національний протокол антидопінгового контролю та розслідувань як підзаконний акт із прямою відсилкою в законі за моделлю USADA Protocol.

Відповідна законодавча пропозиція полягає у впровадженні в Україні окремого, публічного й обов'язкового для всіх суб'єктів спорту "Національного протоколу антидопінгового контролю та розслідувань", який деталізує процедури тестування та збору доказів за принципом процедурного кодексу як у протоколах USADA. Йдеться про уніфіковані алгоритми та чек-листи, а саме порядок повідомлення спортсмена, відбір проб, документування, строки й форми процесуальних актів, стандарти фіксації доказів, а також мінімальні гарантії участі спортсмена, зокрема під час інтерв'ю. Наразі в Україні процедури переважно спираються на міжнародні стандарти WADA та правила НАДЦ, однак відсутній єдиний державний протокол, що знижує передбачуваність практики і створює ризики процесуальних дефектів. Прийняття такого акта підвищить правову визначеність, зменшить дискрецію та забезпечить доказову стійкість антидопінгових рішень під час судового або арбітражного контролю.

На основі досвіду США варто впровадити обов'язкову антидопінгову освіту і сертифікацію персоналу спортсмена як адміністративну умову допуску до офіційної спортивної діяльності за моделлю USADA Education Programs.

Вагомість пропозиції полягає в трансформації антидопінгової освіти з рекомендованого напряму діяльності у нормативно обов'язковий адміністративний стандарт допуску до професійної спортивної сфери, за аналогією з системними програмами USADA для тренерів і медичного персоналу. Пропонуємо встановити законодавчу вимогу: тренери, лікарі, менеджери команд та інші особи допоміжного персоналу допускаються до офіційної діяльності лише за умови проходження періодичної антидопінгової

сертифікації із можливістю використання модулів на кшталт WADA ADEL як бази. В Україні освітні заходи існують і підтримуються НАДЦ, однак відсутня загальнообов'язкова сертифікація рівноцінна допуску, що унеможливило системне превентивне управління ризиками. Запровадження цієї вимоги зменшить частку ненавмисних порушень, сформує презумпцію професійної відповідальності персоналу та переведе антидопінгову діяльність у вимір вимірюваного й контрольованого елемента адміністративного регулювання спорту.

Отже, можемо констатувати, що ефективний антидопінг у сучасному спорті є адміністративно-правовою системою управління доброчесністю, у якій процедурні правила та інституційна незалежність мають таке саме значення, як і наукова складова контролю. Міжнародна стандартизація, закріплена Всесвітнім антидопінговим кодексом 2021 року [63] та міжнародними стандартами WADA [151], демонструє чітку тенденцію, а саме те, що антидопінгові організації повинні діяти у форматі зрозумілих і відтворюваних процедур, де кожен етап від планування тестування до прийняття рішення має бути юридично прозорим і доказово надійним. Це означає, що якість антидопінгу вимірюється кількістю виявлених порушень, а передусім стійкістю рішень, здатністю системи витримувати апеляційний контроль та зберігати довіру спортсменів і суспільства.

Зарубіжні моделі переконливо показують, що незалежність антидопінгового органу в операційних рішеннях є базовою гарантією справедливості у країнах, де розподілено функції нормотворення, тестування, розслідування та дисциплінарного розгляду, суттєво зменшується ризик конфлікту інтересів і підвищується легітимність санкцій. Для України це набуває практичного значення з огляду на чинний Закон України «Про антидопінгову діяльність у спорті» [1] та інституційний статус Національного антидопінгового центру, діяльність якого також структурно прив'язана до міжнародних антидопінгових

стандартів. Отже, адаптація зарубіжного досвіду має спрямовуватися на посилення процедурної автономії, стандартизацію внутрішніх регламентів і формування зрозумілої карти повноважень у системі публічного управління спортом.

У зв'язку з цим, адаптація такого досвіду у адміністративне національне законодавство має включати імплементацію сучасних стандартів планування тестувань, процедур документування і збереження доказів, а також механізмів координації між антидопінговими інституціями, федераціями та компетентними державними органами так, щоб забезпечити сталу й прогнозовану державну політику доброчесності спорту.

Окремим вагомим висновком також є усвідомлення того, що в зарубіжних правопорядках послідовно зростає значення правового виміру антидопінгу як адміністративної процедури, що потребує гарантій належного процесу. Права спортсмена дедалі частіше фіксуються як обов'язковий стандарт діяльності антидопінгових організацій. Для національного адміністративного законодавства України вказане означає необхідність конкретизації процедурних гарантій, чітких правил повідомлення особи, доступу до матеріалів, строків розгляду, стандартів доказування, права на представника та мотивованого рішення.

Таким чином, узагальнюючи аналіз антидопінгової моделі США, слід зробити висновок, що її ключова цінність для України полягає у демонстрації працездатної адміністративної конструкції, де антидопінг функціонує як інституційно незалежна, процедурно формалізована й доказово орієнтована система публічного управління доброчесністю. Американський підхід виразно підсилює довіру до правозастосування через практику відокремлення антидопінгового органу від федеративних інтересів, опору на незалежні механізми розгляду спорів та стандарти належної процедури, а також завдяки акценту на розслідуваннях і ризик-менеджменті як інструментах боротьби з

організованим допінгом й своєрідною інфраструктурою порушень. Додатковою перевагою є наявність у США механізму публічно-правового підсилення антидопінгу, зокрема через кримінально-правовий вимір щодо змов, спрямованих на маніпуляцію результатами великих міжнародних змагань, що формує превентивний ефект і сигналізує про високий рівень державної нетерпимості до системних допінгових практик.

Французьке законодавство не обмежується загальним визнанням міжнародних стандартів, а інтегрує їх у текст національного закону через Code du sport [168]. Французьке агентство з боротьби з допінгом прямо визначено як незалежний публічний орган, який не лише реалізує антидопінгові заходи, а й формує щорічну програму тестувань, співпрацює з Всесвітнім антидопінговим агентством та іншими підписантами Кодексу, а також здійснює збір інформації й розслідування для виявлення порушень антидопінгових правил. Така законодавча модель є принципово важливою, бо виводить ключові елементи антидопінгового адміністрування з площини суто відомчого регулювання до сфери закону. Вказане кореспондує з підходом К. Фостера, який зазначає, що саме у Франції Кодекс включений до національного законодавства як частина антидопінгової рамки держави [169, р. 4].

Особливо цінним для України є те, що французька система розвивається не лише як санкційна, а як процедурно завершена. Французьке право передбачає, що коли антидопінгова організація має дані, які дозволяють припускати порушення антидопінгових правил, особа офіційно інформується про початок процедури. Рішення агентства можуть бути оскаржені до Conseil d'État, а щодо міжнародних спортсменів або міжнародних змагань — до CAS у Лозанні. Санкційний механізм також закріплено на рівні закону, з можливістю застосування відсторонення, заборон і грошових санкцій, які для спортсмена можуть сягати 45 000 євро, а для інших осіб — 150 000 євро. Така модель важлива

тим, що поєднує належну правову визначеність, ясність юрисдикції та законодавчу конкретизацію наслідків порушення [170].

Не менш значущим є й французький досвід процедурного забезпечення прав спортсмена під час контролю. На офіційному рівні зафіксовано право спортсмена мати представника, а за потреби — перекладача, отримувати інформацію щодо процедури контролю та просити відтермінування прибуття до станції допінг-контролю з поважних причин. З позиції сучасного адміністративного права це означає, що антидопінгова процедура не сприймається як односторонній акт державного або квазідержавного примусу, а як юридично впорядкований процес, у якому особа має гарантовані процесуальні можливості [171].

Ще один значущий елемент французької моделі полягає у розвитку інтелектуально-розшукової складової антидопінгової діяльності. В AFLD функціонує спеціальний підрозділ розслідувань та розвідки, створений у 2019 році, який проводить таргетовані перевірки та виявляє порушення, не пов'язані безпосередньо з аномальним лабораторним результатом, зокрема адміністрування, трафік заборонених речовин, фальсифікацію контролю або перешкоджання повідомленням про допінг [170].

Показовим є також французький підхід до ролі спортивних федерацій. Федерації не просто визнають рішення антидопінгового органу, а мають брати участь в освітніх діях, визначати антидопінгових освітян, планувати та оцінювати їхню діяльність, передавати агентству необхідну інформацію, повідомляти про факти порушень та співпрацювати у розслідуваннях [1]. Отже, французька модель не зводить федерації до пасивних адресатів рішень агентства, а робить їх елементом розгалуженої мережі превенції та комплаєнсу [170]. Це є особливо важливим для України, де обов'язки федерацій уже закріплені, але поки не деталізовані настільки, щоб перетворити їх на реальний механізм інституційної співучасті у виконанні державної антидопінгової політики.

Додатково слід звернути увагу на французький підхід до публічності рішень. У Франції закон прямо допускає іменне оприлюднення рішень, але водночас встановлює винятки, зокрема щодо неповнолітніх, захищених осіб та спортсменів рекреаційного рівня, а також передбачає можливість не публікувати рішення у певних випадках. Така модель цікава для України тим, що пропонує не механічну публічність, а диференційовану прозорість, яка поєднує суспільний інтерес до чесного спорту з принципами пропорційності та захисту приватного життя [168].

Отже, особливостями адміністративно-правового регулювання антидопінгової діяльності у спорті в Франції є наступні:

1) кодифіковане регулювання в спортивному кодексі - правила антидопінгу зібрані й системно описані в Code du sport, що робить процедури й повноваження формально визначеними та передбачуваними;

2) незалежний публічний регулятор - ключові функції зосереджені в Agence française de lutte contre le dopage (AFLD), яка діє як незалежний орган публічного права, а не як підрозділ федерацій;

3) розведення контролю і розслідування та санкцій - внутрішня побудова органів у системі AFLD розмежовує процесуальні ролі, щоб рішення про покарання ухвалювались максимально неупереджено;

4) формалізовані процедури тестування - контроль здійснюється за детально визначеними адміністративними правилами, що підсилює якість доказів і зменшує ризики процесуальних помилок;

5) посилений розслідувальний компонент - антидопінг включає аналіз проб, а також збір інформації та перевірки для виявлення схем, з одночасним закріпленням базових процесуальних гарантій для учасників провадження;

6) подвійна система відповідальності - поряд із спортивно-дисциплінарними санкціями працюють кримінально-правові заборони щодо обігу та організації допінгу, аби запобігати розвитку порушень.

На основі досвіду Франції можна сформувавши ряд напрямів оптимізації національного законодавства щодо антидопінгової діяльності у спорті. Першим напрямом має стати законодавча процедуризація антидопінгового провадження. Йдеться про необхідність перенесення з рівня антидопінгових правил до рівня закону всіх ключових стадій провадження: початку справи, повідомлення особи, строків надання пояснень, доступу до матеріалів, порядку збирання й оцінки доказів, правил конфлікту інтересів, змісту мотивованого рішення та порядку його перегляду. Французька модель переконливо демонструє, що саме закон має фіксувати каркас процедури, а міжнародні стандарти — деталізувати технічні аспекти її реалізації [168].

Другим напрямом слід визначити посилення інституційної незалежності національної антидопінгової організації та функціонального розмежування повноважень. В Україні закон уже орієнтується на незалежність і неупередженість, а постанова Кабінету Міністрів України встановлює певні запобіжники щодо участі пов'язаних осіб у прийнятті рішень. Проте французький досвід незалежного публічного органу свідчить, що доцільно жорсткіше законодавчо закріпити несумісність посад, гарантії автономності дисциплінарних і апеляційних органів, а також окремі механізми бюджетної й організаційної незалежності [168].

Третім напрямом є переорієнтація антидопінгової діяльності з переважно тестової на інформаційно-аналітичну та розслідувальну модель. Національне законодавство визнає тестування і розслідування, однак подальший розвиток потребує законодавчого оформлення каналів отримання інформації, механізмів захисту викривачів, міжвідомчого обміну даними для виявлення нетипових схем допінгу. Французька модель і стандарти WADA переконливо показують, що боротьба з допінгом є ефективною лише тоді, коли вона здатна виявляти не лише позитивні проби, а й організаційні ланцюги постачання, примусу, адміністрування чи приховування [168].

Четвертим напрямом має бути посилення процесуальних прав особи в антидопінговому провадженні. Ідеться не про «пом'якшення» боротьби з допінгом, а про підвищення її юридичної якості. На рівні закону доцільно передбачити право на представника, перекладача, доступ до матеріалів, розумні строки, подання доказів, клопотання про відвід, спеціальні гарантії для неповнолітніх і осіб з інвалідністю. Лише така модель здатна забезпечити баланс між публічним інтересом у чистому спорті та правом особи на справедливе провадження [168].

П'ятим напрямом є розвиток обов'язкової антидопінгової освіти та комплаєнсу на рівні федерацій, клубів і спортивних шкіл. В Україні обов'язки федерацій уже передбачені, однак вони мають бути доповнені нормами про щорічні програми антидопінгової освіти, визначення відповідальних осіб, регулярне навчання спортсменів і персоналу, документування таких заходів та відповідальність за невиконання цих обов'язків. Французька система антидопінгових освітан на рівні федерацій є практичним зразком того, як превентивна функція може бути інституціоналізована, а не залишатися декларацією [168].

Шостим напрямом слід визнати диференційоване врегулювання публічності рішень і захисту персональних даних. Національне законодавство вже допускає оприлюднення рішень антидопінгових органів з урахуванням вимог законодавства про захист персональних даних, проте відсутня достатньо чітка законодавча модель, яка б розмежовувала випадки обов'язкового оприлюднення, анонімізації, обмеженого строку публікації або неприпустимості публікації. Французький підхід дає корисний орієнтир для запровадження пропорційного режиму прозорості, який не руйнує права особи на приватність [168].

Отже, подальший розвиток адміністративного законодавства України у сфері антидопінгової діяльності має відбуватися не шляхом простого нарощення карального потенціалу, а через якісне вдосконалення процедурної складової

антидопінгового провадження. Позитивний досвід Франції переконує, що ефективна антидопінгова система спирається на кілька взаємопов'язаних елементів, серед яких чітко визначений у законі статус незалежного антидопінгового органу; законодавче оформлення ключових процедур; деталізовані права спортсмена; розвинуту антидопінгову освіту федерацій; збалансований режим публічності рішень; наявність превентивного медичного компонента. У цьому полягає головний зміст перспективного розвитку національного антидопінгового законодавства, а саме перейти від нормативного визнання міжнародних стандартів до створення повноцінної, законодавчо кодифікованої, процедурно справедливої та інституційно стійкої моделі антидопінгового адміністрування.

Проведений аналіз законодавства Французької Республіки у сфері здійснення антидопінгової діяльності у спорті дає підстави стверджувати, що французька модель є однією з найбільш інституційно зрілих та процедурно розвинених у європейському правовому просторі. Її визначальною рисою є те, що антидопінгова діяльність розглядається як повноцінний об'єкт публічно-правового впорядкування, у межах якого поєднуються засоби державного контролю, незалежного адміністративного регулювання, спеціалізованої юрисдикційної діяльності та превентивної політики у сфері охорони здоров'я, чесної конкуренції й захисту прав спортсмена. Французьке законодавство будує антидопінгову діяльність як багаторівневий адміністративно-правовий режим, що охоплює тестування, аналітичну обробку інформації, цільові розслідування, освітню діяльність, дисциплінарне реагування та публічний контроль за дотриманням правил. Відповідна конструкція свідчить про переорієнтацію антидопінгової політики з вузько лабораторної моделі на комплексну управлінську модель, де результат досягається через раннє виявлення ризиків, профілактику, роботу з інформацією та належну організацію взаємодії всіх залучених суб'єктів.

Суттєвим здобутком французького досвіду є також належне забезпечення процесуальних гарантій особи у межах антидопінгового провадження. Ідеться про нормативне закріплення прав спортсмена під час проходження контролю, інформування про зміст і підстави процедури, можливість користування допомогою представника або перекладача, а також існування визначених механізмів перегляду прийнятих рішень. Французька система розвивається на основі балансу між публічним інтересом у забезпеченні чистого спорту та необхідністю неухильного додержання гарантій справедливого провадження. Відповідна збалансованість є необхідною умовою легітимності антидопінгових рішень у сучасній правовій державі.

Аналіз французького підходу дозволяє дійти висновку, що важливою складовою його ефективності є чітке розмежування функцій між різними суб'єктами антидопінгової системи. Законодавче визначення повноважень агентства, спортивних федерацій, дисциплінарних органів, апеляційних інстанцій та інших учасників процесу формує цілісну модель відповідальності, в якій кожен суб'єкт має певний обсяг прав і обов'язків, а також вбудований у загальний механізм досягнення антидопінгової мети. У цьому аспекті французьке законодавство демонструє приклад функціонально впорядкованої системи, де адміністративно-правове регулювання побудоване на принципах компетенційної визначеності та процедурної узгодженості.

Ще одним важливим висновком є те, що французька модель антидопінгової діяльності значною мірою спирається на превентивну логіку. Освітні заходи, робота із спортивними федераціями, інформаційний супровід, а також медико-консультативні механізми свідчать про те, що у Франції боротьба з допінгом не зводиться до реагування на вже виявлене правопорушення. Вона має на меті формування такого правового й організаційного середовища, у якому ризик допінгової поведінки знижується ще до моменту вчинення порушення. Тому французький досвід є цінним для вдосконалення санкційної частини

законодавства, а також передусім для переосмислення антидопінгової політики як складника належного публічного адміністрування у сфері спорту.

3.2 Розвиток адміністративного законодавства в частині удосконалення процедур здійснення антидопінгової діяльності у спорті

Сучасний спорт у XXI столітті вже давно перестав бути виключно сферою змагальності, фізичного розвитку та соціальної комунікації і перетворився на складний багаторівневий простір публічного інтересу, де перетинаються державна політика, суспільна довіра, права людини, міжнародні стандарти доброчесності та безпеки [172, с. 492]. У зв'язку з цим антидопінгова діяльність виходить за межі суто спортивної дисципліни чи внутрішнього регламенту федерацій і набуває ознак комплексної публічно-правової системи, що функціонує за правилами адміністративного права, під контролем публічної адміністрації та у логіці процедурної справедливості. В умовах постійного ускладнення фармакологічних впливів на організм спортсменів, появи нових методів маніпуляцій, зміни моделей відповідальності тренерів, персоналу супроводу й спортивних організацій питання ефективності антидопінгових процедур стає надзвичайно актуальним і принципово визначальним для легітимності спортивного результату та довіри до держави як гаранта чесного порядку в суспільно значущій сфері.

Особливого значення досліджувана нами проблематика набуває для України з огляду на необхідність інтеграції в європейський правовий простір, розвитку сучасної моделі публічного управління та реалізації міжнародних зобов'язань у боротьбі з допінгом. Україна є учасницею ключових міжнародно-правових інструментів, що визначають глобальний вектор антидопінгової політики, зокрема Антидопінгової конвенції Ради Європи [59], ратифікація якої засвідчила

політико-правове визнання необхідності міждержавної координації контролю та співпраці у сфері тестування, профілактики і дисциплінарного реагування. У подальшому Україна також підтвердила готовність до поглиблення такої взаємодії шляхом ратифікації Додаткового протоколу до Антидопінгової конвенції, який деталізує процедурні механізми міжнародної взаємодії, зокрема у частині взаємного визнання контролю та інституційної узгодженості антидопінгових систем. Паралельно в глобальному вимірі визначальним юридичним фундаментом стала Міжнародна конвенція про боротьбу з допінгом у спорті [34], яка закріпила концептуальну рамку для побудови державної політики у цій сфері як частини міжнародної системи захисту доброчесності спорту.

У національному правопорядку антидопінгова сфера зазнала істотної еволюції, що демонструє перехід до моделі антидопінгової діяльності як системи управління ризиками та процедурними гарантіями. Антидопінгова діяльність за своєю сутністю є сукупністю публічних процедур, у яких домінують елементи владно-організаційної діяльності, а саме ухвалення адміністративних рішень, застосування заходів адміністративного впливу, реалізація контрольних повноважень, забезпечення юрисдикційних механізмів, а також захист прав і законних інтересів спортсменів у межах процедур, що мають квазікаральні наслідки. По суті, антидопінгова система в Україні - це приклад того, як адміністративне право забезпечує баланс між суспільним інтересом в контексті чесності спорту, довіри до результатів, запобігання небезпекам для здоров'я та приватними правами конкретної особи, що включає право на справедливу процедуру, на захист, на оскарження, на недискримінацію.

Антидопінгова сфера є адміністративно-процедурним простором, де здійснюються дії, що безпосередньо впливають на правовий статус особи, її професійну репутацію, можливість участі у змаганнях, отримання винагород, спонсорських контрактів, доступ до національних збірних команд. Тому

удосконалення процедур антидопінгової діяльності повинно розглядатися як складова формування правової визначеності та належного врядування у спорті.

Таким чином, актуальність обраної нами теми визначається тим, що адміністративне законодавство України у сфері антидопінгу перебуває у фазі активної структурної модернізації від перегляду концепції базового закону до уточнення підзаконних процедур, посилення ролі інституційного контролю, стандартизації взаємодії з федераціями та формування більш прозорих механізмів дисциплінарного реагування.

У вітчизняній юридичній доктрині окремі аспекти проблематики, що охоплюється темою розвитку адміністративного законодавства в частині удосконалення процедур здійснення антидопінгової діяльності у спорті, так чи інакше вже ставали предметом наукового аналізу, однак здебільшого поверхнево, у межах суміжних правових площин. Тим не менш, у контексті адміністративного права доцільно визначити, насамперед, наступних: Т.М. Акуленко, А.М. Апаров, Є.Б. Геллер, О.В. Джафарова, І.В. Зозуля, З.П. Дубінська, В.О. Іванов, Н.В. Камінська, Н.С. Микитюк, А.Я. Палюх, В.М. Сергієнко, О.Ю. Синявська, М.Б. Шевців та інші.

Однак, попри наявність окремих наукових напрацювань і фрагментарних досліджень у суміжних площинах, а саме публічного управління спортом, адміністративного контролю, дисциплінарної відповідальності у спортивній сфері, стан дослідження проблематики розвитку адміністративного законодавства у сфері антидопінгової діяльності не характеризується належним рівнем системності та комплексності. Наявні підходи переважно зосереджуються на описі загальних засад боротьби з допінгом або розкритті окремих інституційних аспектів, тоді як цілісна адміністративно-правова концепція удосконалення процедур здійснення антидопінгової діяльності у спорті як єдиного процедурного механізму публічної влади досі не сформована, що й обумовлює актуальність нашого дослідження.

Сучасна доктрина антидопінгового регулювання виходить із того, що ефективна протидія допінгу можлива виключно за умови гармонізації правил і процедур у межах глобальної системи, яка функціонує під егідою WADA [151] та Всесвітньої антидопінгової програми [63]. Такі підходи відображені у Всесвітньому антидопінговому кодексі 2021 року, що є базовим універсальним документом для країн і спортивних федерацій, а також у низці міжнародних стандартів, покликаних деталізувати обов'язкові процедурні вимоги у сфері тестування й розслідувань, управління результатами, освіти та захисту персональних даних. Водночас національне адміністративне законодавство, імплементуючи ці стандарти, не може обмежуватися механічним відтворенням міжнародних формулювань. Адміністративно-правові механізми повинні бути адаптовані до системи органів державної влади, моделей відповідальності, наявних процедурних інструментів і гарантій, а також до конституційних принципів і стандартів прав людини.

Національна модель антидопінгового регулювання впродовж останніх років характеризується тенденцією до інституційної структуризації та більш чіткого розмежування процедурних блоків, серед яких варто назвати такі:

- а) організація антидопінгової політики;
- б) проведення тестування та розслідувань;
- в) управління результатами та слухання;
- г) освіта й превенція;
- г) інформаційний режим і конфіденційність.

Як ми зазначали раніше, базовим нормативно-правовим актом нині виступає Закон України «Про антидопінгову діяльність у спорті» [1], який закріплює понятійний апарат, визначає суб'єктний склад, основні принципи та організаційні засади реалізації антидопінгових заходів. У системі підзаконного регулювання ключову роль відіграють акти Кабінету Міністрів України, спрямовані на деталізацію окремих процедурних аспектів, зокрема щодо

антидопінгового контролю. Також нормативного значення набувають положення, що регламентують функціонування національної антидопінгової організації, її управлінські структури та інструменти адміністративної координації.

У правовій доктрині науковці уже частково розкривали тією чи іншою мірою проблеми адміністративно-правового регулювання спорту, а аспекту проблем адміністративно-правового регулювання антидопінгової діяльності у спорті та напрямом оптимізації законодавства у даній сфері присвячувалася увага зовсім поверхнево.

Т.А. Француз-Яковець і О. О. Нігруца вважають, що до найбільш характерних недоліків законодавства у сфері спорту доцільно віднести відсутність належної системності та внутрішньої узгодженості правового регулювання фізичної культури і спорту, наявність значної кількості прогалин у законодавстві, а також відставання окремих суб'єктів у цій галузі. Крім того, суттєвою проблемою залишається неповне забезпечення базових законодавчих актів підзаконними нормативно-правовими актами, які в сукупності мають формувати єдиний і цілісний масив спортивного законодавства держави [173, с. 109-110].

М. Ю. Кравчук підкреслює, що недостатній рівень конкретизації повноважень органів державної влади та органів місцевого самоврядування у сфері фізичної культури і спорту зумовлює або дублювання їхніх функцій, або, навпаки, фактичне невиконання окремих із них на місцевому рівні. Окремою проблемою залишається відсутність чітко визначених механізмів фінансування спортивної інфраструктури та програм розвитку масового спорту. Чинне законодавство не завжди формує належні правові передумови для ефективного залучення інвестицій, спонсорської підтримки та інструментів державно-приватного партнерства. Крім того, потребує посиленої уваги правове забезпечення спорту серед осіб з інвалідністю, адаптивної фізичної культури та

реабілітаційних програм, оскільки, попри наявність відповідних нормативних приписів, їх практична реалізація залишається недостатньою [174, с. 37].

І. М. Жаровська, своєю чергою, підкреслює, що забезпечення гендерної рівності належить до числа ключових викликів сучасності в усіх сферах суспільного життя. При цьому спорт як вид професійної діяльності й надалі залишається однією з тих галузей, у яких гендерна нерівність проявляється особливо виразно, незважаючи на тривалу історію боротьби за рівність у цій сфері та помітну активізацію антидискримінаційних зусиль протягом останніх двох десятиліть. До основних проблем, що й досі зберігаються у професійному спорті в аспекті забезпечення рівності та справедливості між жінками і чоловіками, авторка відносить недостатню представленість жінок у керівних органах спортивних організацій, наявність проявів сексизму, відсутність збалансованого гендерно нейтрального мовлення у спортивній сфері, а також нерівномірне висвітлення спортивних змагань залежно від статі учасників [175, с. 84].

У контексті антидопінгової діяльності зазначена проблематика набуває додаткового змісту, оскільки питання гендерної рівності стосується як загального статусу жінок і чоловіків у спорті, так і справедливості застосування антидопінгових процедур. Антидопінгова система повинна бути побудована таким чином, щоб її механізми не відтворювали наявні структурні дисбаланси спортивного середовища, а навпаки - гарантували рівне ставлення до всіх спортсменів незалежно від статі. Це означає, що вимоги до тестування, процедурного супроводу, медичної оцінки, інформування та дисциплінарного реагування мають реалізовуватися на засадах однакової поваги до гідності, приватності та правового статусу кожної особи.

Особливої уваги ця проблема потребує з огляду на те, що антидопінгова діяльність безпосередньо пов'язана з втручанням у тілесну, медичну та приватну сферу спортсмена. Тому будь-яка гендерна нечутливість у процедурі відбору

проб, комунікації з особою, оцінюванні медичних обставин або публічному висвітленні антидопінгових справ може перетворитися на чинник додаткової дискримінації. У цьому аспекті принцип рівності в антидопінговій сфері повинен тлумачитися ширше, ніж проста формальна однаковість правил, і охоплювати також вимогу врахування особливостей, що необхідні для забезпечення реальної, а не декларативної справедливості процедур.

Крім того, гендерний вимір антидопінгової діяльності має значення і для оцінки інституційної спроможності відповідних органів. Чим вищим є рівень представництва жінок у структурах, що беруть участь у формуванні антидопінгової політики, прийнятті рішень і розгляді справ, тим більш збалансованою та чутливою до ризиків нерівності може бути вся система. Отже, у сфері протидії допінгу гендерна рівність повинна розглядатися не як другорядне соціальне питання, а як одна з умов законності, легітимності та правової якості антидопінгового адміністрування.

М.В. Саннікова переконана, що серед основних вад чинного правового регулювання сфери фізичної культури і спорту в Україні доцільно виокремити три найбільш істотні. По-перше, у її науковій праці йдеться про відсутність належної системності спортивного законодавства, недостатню узгодженість його внутрішньої структури, а також розпорошеність законодавчих і підзаконних нормативно-правових актів. По-друге, серйозною проблемою є слабкий розвиток правового забезпечення на рівні регіональних органів управління у сфері фізичної культури і спорту, яке переважно не формує власного регулятивного змісту, а лише відтворює положення загальнодержавного законодавства. По-третє, суттєвим недоліком залишається недостатнє підзаконне забезпечення законодавчих актів [176, с. 38].

Зазначені недоліки мають безпосередньо прикладний характер, оскільки негативно впливають на якість правореалізації у сфері спорту. Відсутність системності нормативного масиву ускладнює однакове розуміння змісту прав та

обов'язків учасників спортивних правовідносин, створює передумови для колізій у правозастосуванні та знижує рівень правової визначеності. Своєю чергою, слабкість регіонального нормативного забезпечення свідчить про недостатній рівень децентралізованої правової конкретизації, що перешкоджає належному врахуванню місцевих особливостей розвитку фізичної культури і спорту.

Не менш важливо й те, що дефіцит підзаконного регулювання фактично ускладнює практичне втілення законодавчих приписів, оскільки без належної процедурної, організаційної та інституційної конкретизації навіть якісно сформульовані законодавчі положення можуть залишатися обмежено дієвими. У сукупності це зумовлює потребу в комплексному оновленні нормативної основи спортивної сфери, орієнтованому не лише на кількісне розширення регулювання, а насамперед на його внутрішню узгодженість, ієрархічну логічність та функціональну ефективність.

У контексті антидопінгової діяльності окреслені проблеми набувають особливої гостроти, оскільки саме ця сфера потребує максимальної нормативної узгодженості, чіткого розмежування компетенції суб'єктів та належної процедурної деталізації. Фрагментарність спортивного законодавства і недостатня узгодженість між законами та підзаконними актами можуть призводити до розриву між загальними засадами державної політики у сфері спорту та спеціальними правилами запобігання і протидії допінгу. Водночас слабкість регіонального правового забезпечення ускладнює належну організацію превентивних, освітніх і координаційних заходів на місцях, що знижує загальну ефективність антидопінгової системи. Недостатність підзаконної конкретизації, своєю чергою, негативно позначається на процедурній визначеності тестування, документування, інформаційної взаємодії, управління результатами та реалізації гарантій прав спортсмена. Тому вдосконалення правового регулювання

антидопінгової діяльності у спорті повинно здійснюватися не ізольовано, а як складова комплексної модернізації всього спортивного законодавства України.

Також у науковому середовищі усталеною є позиція, відповідно до якої Закон України «Про фізичну культуру і спорт», ухвалений ще у 1993 р., попри неодноразове внесення до нього змін, уже не повною мірою відповідає сучасним потребам правового регулювання [177, с. 66]. У площині антидопінгової діяльності ця проблема виявляється особливо гостро, оскільки фрагментарне оновлення базового спортивного законодавства не завжди забезпечує належну узгодженість між загальними засадами державної політики у сфері спорту та спеціальним антидопінговим регулюванням.

М.О. Олійник наголошує на посиленні діяльності суб'єктів управління у сфері фізичної культури і спорту через активізацію управлінських процесів, що створює передумови для більш результативного функціонування відповідної галузі в сучасних умовах [178, с. 8].

М. А. Тіхонова та О. Г. Бортнік обстоюють доцільність утворення спеціалізованого окремого органу - третейського суду, уповноваженого розглядати всі категорії спортивних спорів, зокрема трудові, цивільні, господарські та власне спортивні, незалежно від виду спорту, з метою забезпечення відповідності корпоративних норм спортивних організацій положенням Конституції України [179, с. 12]. У контексті антидопінгової діяльності така позиція набуває особливої актуальності, оскільки спори, пов'язані з порушенням антидопінгових правил, мають підвищену юридичну складність і поєднують у собі елементи публічно-правового регулювання, дисциплінарного реагування, процесуальних гарантій та захисту професійної репутації спортсмена. Тому їх розгляд потребує спеціалізованого розуміння особливостей спортивних правовідносин, стандартів доказування, процедур тестування, управління результатами та порядку застосування санкцій. За таких умов ідея спеціалізованого органу вирішення спортивних спорів може

розглядатися як один із напрямів посилення інституційної спроможності системи захисту прав у спорті.

Водночас у сфері антидопінгу принципово важливо, щоб така спеціалізація не зводилася лише до організаційного відокремлення спорів, а супроводжувалася реальним забезпеченням незалежності, неупередженості та професійної компетентності суб'єктів розгляду. Інакше навіть формально спеціалізований орган не гарантуватиме належного балансу між публічним інтересом у забезпеченні чесності спорту та приватним інтересом спортсмена у справедливому розгляді справи. Тому в антидопінговій площині ключового значення набуває не тільки сама наявність окремої юрисдикційної інституції, а й якість процедур, доступність захисту, прозорість розгляду та відповідність ухвалених рішень принципам верховенства права.

Крім того, антидопінгові спори істотно відрізняються від багатьох інших категорій спортивних спорів тим, що їх наслідки можуть мати довготривалий і незворотний вплив на кар'єру спортсмена, його ділову репутацію та можливість подальшої участі у професійній спортивній діяльності. Через це юрисдикційний механізм у цій сфері повинен бути орієнтований на оперативність розгляду, а також на максимальний рівень процесуальної надійності. У такому розумінні спеціалізований розгляд антидопінгових спорів слід оцінювати як елемент не лише спортивної автономії, а й адміністративно-правового гарантування прав людини у сфері спорту.

При цьому, треба зауважити, що Закон України «Про антидопінгову діяльність у спорті» передбачає незалежну Дисциплінарну антидопінгову комісію та незалежну Апеляційну антидопінгову комісію, які створюються для неупередженого слухання і перегляду справ про порушення антидопінгових правил. Тобто в Україні зараз фактично діє квазіюрисдикційна антидопінгова модель, а не окремий класичний третейський суд.

Варто підкреслити, що модернізація правового поля відбувається під впливом взаємодоповнюючих чинників, найважливішим із яких є переорієнтація на стандарти належного процесу, у межах яких антидопінгова процедура розглядається як специфічний адміністративно-юрисдикційний процес, що повинен відповідати вимогам справедливості, змагальності та незалежності, а також мати ефективні механізми апеляції. У цьому контексті показовим є підхід ЄСПЛ до спорів у сфері спортивної юрисдикції та арбітражу: в рішенні *Mutu and Pechstein v. Switzerland* Суд констатував значення процесуальних гарантій справедливого слухання і, зокрема, проблематику публічності слухань у спортивному арбітражі [180]. Вказаний висновок має прикладне значення для антидопінгових дисциплінарних механізмів, адже демонструє, що навіть у спеціалізованих спортивних процедурах держава та інституції спорту повинні забезпечувати стандарти правосуддя, сумісні з європейською системою прав людини.

Попри очевидні кроки з гармонізації та інституційного зміцнення, чинна модель регулювання антидопінгових процедур у спорті стикається з низкою системних викликів, які мають адміністративно-правову природу. Перший виклик полягає у конфлікті між ефективністю контролю та гарантіями справедливого процесу. Антидопінгова політика нерідко спирається на концепцію суворої відповідальності спортсмена, що об'єктивно зменшує простір для індивідуалізації і може породжувати відчуття дисбалансу між інтересами системи та правами особи. У наукових дискусіях ця проблема відображена в критичних оцінках антидопінгової політики як такої, що продукує побічні наслідки і ризики надмірного контролю. Зокрема, у праці Б. Кайзера, А. Маурона та А. Міа антидопінгова політика піддається етичній і правовій критиці через питання справедливості й пропорційності засобів контролю [181].

Водночас у сучасних умовах держава не може відмовитися від інструментів контролю, а тому ключовим стає завдання юридично збалансувати процес таким чином, щоб обмеження прав були законними, необхідними й пропорційними.

Наступним викликом є проблема незалежності органів управління результатами та слухань. WADA прямо акцентує на небажаності делегування управління результатами структурам, які можуть бути зацікавленими в результаті, оскільки це підриває довіру до процесу. На національному рівні ця теза трансформується у вимогу забезпечення організаційної й персональної незалежності дисциплінарних органів, які розглядають справи про порушення антидопінгових правил.

Ще одним викликом є інтеграція антидопінгових процедур із розслідуваннями третіх осіб та протидією організованому допінгу. Сучасні допінгові практики часто виходять за межі індивідуального порушення спортсмена й включають тренерів, лікарів, посередників, постачальників. У США відповіддю на це стала криміналізація певних форм допінгових змов міжнародного характеру через Антидопінговий закон Родченкова від 2019 року [167], який розширює можливості переслідування осіб, причетних до допінгових схем, що впливають на міжнародні спортивні події. Для України важливо концептуально визначити межі адміністративного реагування та механізми взаємодії антидопінгового органу з правоохоронним сектором.

Узагальнення міжнародних стандартів, національного адміністративного законодавства і доктринальних позицій дозволяє сформулювати перелік напрямів удосконалення адміністративно-правового регулювання антидопінгової діяльності в Україні саме як системи процедурних гарантій та управлінських механізмів.

Першим напрямом, на нашу думку, є процедурна кодифікація антидопінгового контролю як особливого виду адміністративного процесу. Національне законодавство потребує більш чіткого опису послідовності

процедурних дій від планування тестування до завершення апеляційного циклу, включно з імперативними строками та мінімальними стандартами процесуальної форми.

Другим напрямом удосконалення адміністративно-правового регулювання антидопінгової діяльності в Україні вважаємо зміцнення інституційної незалежності управління результатами та дисциплінарного розгляду. Удосконалення адміністративного законодавства повинне забезпечити реальну відокремленість органу, що ініціює тестування, від органу, який ухвалює рішення по суті справи. Мова йде про мінімізацію конфлікту інтересів, запровадження механізмів відводу, процедурної автономії, а також гарантій незалежного апеляційного перегляду. Такий підхід відповідає рекомендаціям WADA щодо небажаності делегування управління результатами зацікавленим структурам, оскільки незалежність є умовою довіри до системи.

Третім напрямом є те, що антидопінгові справи часто вирішуються на підставі технічних доказів, якими є, наприклад, лабораторні висновки, біологічний паспорт, документація відбору проб тощо. Тому в національному праві доцільно деталізувати вимоги до допустимості та належності доказів, процедурної фіксації порушень ланцюга збереження, а також стандарту переконливості доказів у типових категоріях справ.

Наступним напрямом є розвиток процедур превенції та освіти як адміністративного інструменту управління ризиками. Освітня складова як елемент антидопінгової політики повинна бути процедурно закріплена як регулярна діяльність із визначеними показниками ефективності та обов'язковими програмами для спортсменів, тренерів і медиків.

Ще одним напрямом є цифровізація антидопінгових процедур із закріпленням юридичної сили електронних дій. Сучасний антидопінг немислимий без цифрових платформ і швидкого обміну інформацією. Проте цифровізація має бути підкріплена нормами про електронне повідомлення,

електронний документообіг, захист даних, юридичну силу електронних протоколів і процедури аудиту цифрових слідів. Особливої актуальності набуває інтеграція в логіку міжнародних систем адміністрування антидопінгу, де обмін даними повинен бути правомірним і безпечним.

Також важливим є формування національної моделі захисту персональних даних в антидопінговій сфері на рівні спеціальних процедурних гарантій. Національне законодавство про персональні дані не охоплює специфіки антидопінгу, який обробляє особливо чутливу інформацію. Так, воно потребує деталізації підстав обробки, строків зберігання, режимів доступу, процедур реалізації прав суб'єктів даних і правил транскордонної передачі.

Ще одним важливим аспектом є удосконалення процедур щодо спортсменів-неповнолітніх та інших вразливих груп. Для неповнолітніх спортсменів допінг-контроль і дисциплінарні процедури повинні супроводжуватися додатковими гарантіями, а саме участю законного представника, адаптованої комунікації, спеціальними освітніми модулями, обмеженнями щодо публікації даних.

Останнім напрямом удосконалення адміністративно-правового регулювання антидопінгової діяльності в Україні, на нашу думку, є оновлення механізмів правового захисту та апеляцій як фільтра від помилок адміністративного процесу. Ефективний засіб правового захисту є ключовим для легітимності антидопінгових санкцій. ЄСПЛ показав, що навіть у спортивному арбітражі мають діяти стандарти справедливого суду, а питання публічності слухань може бути принциповим. Національна модель повинна мати чіткий, багаторівневий механізм перегляду рішень, де апеляція виступає реальним процесуальним інструментом.

Тож, пропонуємо внести зміни до Закону України «Про антидопінгову діяльність у спорті» [1] шляхом доповнення його окремим розділом, який би врегулював адміністративно-процедурні засади діяльності незалежного

колегіального органу розгляду справ про порушення антидопінгових правил, а саме дисциплінарної комісії, а також установлював стандарти неупередженості, незалежності та належної процедури під час прийняття рішень у таких справах. З метою забезпечення законності, об'єктивності та процесуальних гарантій учасників дисциплінарного провадження доцільно законодавчо визначити мінімальні вимоги до створення та функціонування дисциплінарної комісії, зокрема:

1) вимоги до складу дисциплінарної комісії, включаючи обов'язкову участь спеціалістів із правовою компетентністю (юрист) та профільною експертизою (медичний або науковий експерт), а також заборону участі осіб, які здійснювали допінг-контроль, брали участь у тестуванні або іншим чином були залучені до формування доказової бази у конкретній справі;

2) порядок формування і, відповідно, призначення дисциплінарної комісії, строк її повноважень, підстави припинення повноважень та гарантії організаційної незалежності;

3) процедуру відводу чи самовідводу члена дисциплінарної комісії та правові наслідки конфлікту інтересів, що є необхідною умовою забезпечення неупередженості та довіри до результатів розгляду;

4) процесуальні права учасників справи, насамперед, спортсмена, у тому числі право на отримання інформації, подання доказів і пояснень, участь представника, ознайомлення з матеріалами, надання заперечень і клопотань;

5) обов'язкові вимоги до мотивування рішення, з визначенням його структури, посиланням на встановлені фактичні обставини, оцінку доказів, норми антидопінгових правил та аргументи сторін;

б) граничні строки розгляду матеріалів справи та ухвалення рішення, а також правила належного повідомлення учасників провадження, у тому числі електронними засобами і забезпечення рівності сторін у доступі до матеріалів;

7) механізм оскарження рішень дисциплінарної комісії та процесуальні гарантії апеляційного перегляду.

Також у даному нормативно-правовому акті, на нашу думку, є необхідність законодавчого запровадження спеціального адміністративно-процедурного механізму міжвідомчої взаємодії у сфері антидопінгових розслідувань, який передбачає правові підстави та порядок обміну інформацією між Національним антидопінговим центром (НАДЦ), митними та правоохоронними органами щодо третіх осіб, із визначенням режиму конфіденційності, доступу до матеріалів та процедур захисту викривачів, що забезпечить ефективне виявлення організованих допінгових схем та належне адміністративне реагування.

Більше того, пропонуємо законодавчо закріпити спеціальні адміністративно-процедурні гарантії прав неповнолітніх спортсменів у антидопінговому провадженні, зокрема обов'язкову участь законного представника, адаптовані освітні заходи, а також модель обмеженої деперсоналізованої публічності антидопінгових рішень, що мінімізує ризики неправомірного поширення персональних даних і забезпечує пропорційність наслідків для дитини в межах дисциплінарної відповідальності.

Отже, можемо підсумувати, що розвиток адміністративного законодавства України у частині удосконалення процедур здійснення антидопінгової діяльності у спорті слід оцінювати як закономірний та об'єктивно необхідний процес модернізації публічно-правового регулювання суспільно значущої сфери. Антидопінгова політика в сучасних умовах є складним інституційно-процедурним механізмом, де держава виступає активним гарантом доброчесності спортивного результату, охорони здоров'я, захисту прав спортсменів та підтримання довіри до організаційних засад спорту як соціального інституту. Саме тому будь-яке удосконалення антидопінгових процедур має адміністративно-правову природу, адже стосується порядку реалізації владних повноважень, стандартів прийняття рішень, доказової бази,

строків, компетенції суб'єктів, процедурної справедливості та ефективних засобів правового захисту.

Разом із тим, навіть за наявності оновленого законодавчого фундаменту та підсилення інституційних механізмів, розвиток адміністративного законодавства в цій сфері має бути спрямований на удосконалення адміністративних процедур як гарантії правової визначеності. Антидопінгові рішення мають істотні юридичні та соціальні наслідки для спортсменів, що фактично наближає дисциплінарне провадження до стандартів юрисдикційної адміністративної діяльності. Відтак ключова ознака ефективності антидопінгової політики полягає у тому, наскільки прозоро, передбачувано та справедливо здійснюються процедури тестування, результат-менеджменту, розгляду справ і винесення санкцій. Саме з цих позицій надзвичайно важливим є процедурне забезпечення дисциплінарних механізмів, яке деталізується у відповідних регламентах і положеннях, ухвалених на виконання національного адміністративного законодавства та міжнародних стандартів.

Висновки до Розділу 3

1. На основі досвіду США щодо правового регулювання антидопінгової діяльності у спорті доцільно впровадити окремий блок кримінально-правових норм проти організаторів допінгу, який охоплюватиме дистрибуцію, змову, медичне сприяння, не криміналізуючи автоматично кожне порушення спортсменом правил з фокусом на схемі як у справі Радченкова. Значення такої законодавчої пропозиції полягає у руйнуванні інфраструктури допінгу як бізнесу. Практика показує, що дисциплінарні санкції часто карають верхівку айсберга, тобто самого спортсмена, але не зачіпають системних постачальників і координаторів. Законодавче рішення має бути спрямоване на мережі, адже саме вони генерують повторюваність явища та підривають економічну й репутаційну основу спорту.

Варто також розробити Єдиний Національний протокол антидопінгового контролю та розслідувань як підзаконний акт із прямою відсилкою в законі за моделлю USADA Protocol.

Відповідна законодавча пропозиція полягає у впровадженні в Україні окремого, публічного й обов'язкового для всіх суб'єктів спорту "Національного протоколу антидопінгового контролю та розслідувань", який деталізує процедури тестування та збору доказів за принципом процедурного кодексу як у протоколах USADA. Йдеться про уніфіковані алгоритми та чек-листи, а саме порядок повідомлення спортсмена, відбір проб, документування, строки й форми процесуальних актів, стандарти фіксації доказів, а також мінімальні гарантії участі спортсмена, зокрема під час інтерв'ю. Наразі в Україні процедури переважно спираються на міжнародні стандарти WADA та правила НАДЦ, однак відсутній єдиний державний протокол, що знижує передбачуваність практики і створює ризики процесуальних дефектів. Прийняття такого акта підвищить

правову визначеність, зменшить дискрецію та забезпечить доказову стійкість антидопінгових рішень під час судового або арбітражного контролю.

На основі досвіду США варто впровадити обов'язкову антидопінгову освіту і сертифікацію персоналу спортсмена як адміністративну умову допуску до офіційної спортивної діяльності за моделлю USADA Education Programs.

2. Особливостями адміністративно-правового регулювання антидопінгової діяльності у спорті в Франції є наступні:

1) кодифіковане регулювання в спортивному кодексі - правила антидопінгу зібрані й системно описані в Code du sport, що робить процедури й повноваження формально визначеними та передбачуваними;

2) незалежний публічний регулятор - ключові функції зосереджені в Agence française de lutte contre le dopage (AFLD), яка діє як незалежний орган публічного права, а не як підрозділ федерацій;

3) розведення контролю і розслідування та санкцій - внутрішня побудова органів у системі AFLD розмежує процесуальні ролі, щоб рішення про покарання ухвалювались максимально неупереджено;

4) формалізовані процедури тестування - контроль здійснюється за детально визначеними адміністративними правилами, що підсилює якість доказів і зменшує ризики процесуальних помилок;

5) посилений розслідувальний компонент - антидопінг включає аналіз проб, а також збір інформації та перевірки для виявлення схем, з одночасним закріпленням базових процесуальних гарантій для учасників провадження;

6) подвійна система відповідальності - поряд із спортивно-дисциплінарними санкціями працюють кримінально-правові заборони щодо обігу та організації допінгу, аби запобігати розвитку порушень.

3. Узагальнення міжнародних стандартів, національного адміністративного законодавства і доктринальних позицій дозволяє сформулювати перелік напрямів удосконалення адміністративно-правового регулювання

антидопінгової діяльності в Україні саме як системи процедурних гарантій та управлінських механізмів. Перший напрямом є процедурна кодифікація антидопінгового контролю як особливого виду адміністративного процесу. Національне адміністративне законодавство потребує більш чіткого опису послідовності процедурних дій від планування тестування до завершення апеляційного циклу, включно з імперативними строками та мінімальними стандартами процесуальної форми.

Другим напрямом удосконалення адміністративно-правового регулювання антидопінгової діяльності в Україні вважаємо зміцнення інституційної незалежності управління результатами та дисциплінарного розгляду. Удосконалення адміністративного законодавства повинне забезпечити реальну відокремленість органу, що ініціює тестування, від органу, який ухвалює рішення по суті справи. Йдеться про мінімізацію конфлікту інтересів, запровадження механізмів відводу, процедурної автономії, а також гарантій незалежного апеляційного перегляду. Відповідний підхід відповідає рекомендаціям WADA щодо небажаності делегування управління результатами зацікавленим структурам, оскільки незалежність є умовою довіри до системи.

Третім напрямом є те, що антидопінгові справи часто вирішуються на підставі технічних доказів, якими є, наприклад, лабораторні висновки, біологічний паспорт, документація відбору проб тощо. Тому в національному праві доцільно деталізувати вимоги до допустимості та належності доказів, процедурної фіксації порушень ланцюга збереження, а також стандарту переконливості доказів у типових категоріях справ.

Наступним напрямом є розвиток процедур превенції та освіти як адміністративного інструменту управління ризиками. Освітня складова як елемент антидопінгової політики повинна бути процедурно закріплена як регулярна діяльність із визначеними показниками ефективності та обов'язковими програмами для спортсменів, тренерів і медиків.

Ще одним напрямом є цифровізація антидопінгових процедур із закріпленням юридичної сили електронних дій. Сучасний антидопінг немислимий без цифрових платформ і швидкого обміну інформацією. Проте цифровізація має бути підкріплена нормами про електронне повідомлення, електронний документообіг, захист даних, юридичну силу електронних протоколів і процедури аудиту цифрових слідів. Особливої актуальності набуває інтеграція в логіку міжнародних систем адміністрування антидопінгу, де обмін даними повинен бути правомірним і безпечним.

ВИСНОВКИ

За результатами здійсненого дослідження адміністративно-правового механізму здійснення антидопінгової діяльності у спорті узагальнено низку висновків, а також розроблено пропозиції й рекомендації, які підтверджують досягнення поставленої мети. Основні з них наведемо нижче:

1. Державна політика із запобігання та протидії використанню допінгу у спорті як об'єкт адміністративно-правового дослідження - це інституційно та процедурно оформлений публічно-правовий режим забезпечення доброчесності й безпеки спортивної діяльності, сформований державою на підставі національного законодавства та міжнародних антидопінгових стандартів і реалізований через сукупність компетенцій, адміністративних процедур і юридично значущих рішень уповноважених суб'єктів публічної адміністрації, спрямованих на попередження допінгових практик, своєчасне виявлення й належне документування порушень антидопінгових правил, проведення розслідувань і застосування заходів квазідисциплінарного реагування із забезпеченням виконання їх правових наслідків, а також на гарантування прав спортсменів та інших учасників антидопінгових процедур шляхом обов'язкового дотримання вимог належної правової процедури, принципу пропорційності та права на захист.

2. Види завдань антидопінгової діяльності у спорті поділено на такі: 1) завдання охорони здоров'я, до яких відноситься мінімізація шкоди здоров'ю, профілактика ризикової поведінки, захист неповнолітніх та вразливих груп у спорті; 2) етико-ціннісні завдання, що включають забезпечення чесної конкуренції, недопущення штучної переваги, збереження довіри до результатів змагань; 3) управлінсько-регуляторні завдання, якими є побудова ефективної системи публічного адміністрування антидопінгу в контексті компетенції, стандартів та ресурсів; 4) контрольно-доказові завдання, що передбачають

організацію тестування, збирання і збереження доказів, виявлення порушень антидопінгових правил, протидія фальсифікації та втручанню; 5) юрисдикційно-гарантійні завдання, а саме справедливий розгляд справ і застосування наслідків за належною процедурою, забезпечення права на захист і пропорційності; 6) міжнародно-інтеграційні завдання, тобто виконання міжнародних зобов'язань, взаємосумісність процедур і рішень, репутаційна надійність держави у спорті.

3. Принципами антидопінгової діяльності у спорті названо наступні: 1) процедурні принципи - законність, правова визначеність, належна правова процедура, мотивованість рішень, доступ до оскарження; 2) принципи правозахисного балансу - пропорційність, рівність сторін, презумпції та стандарти доказування, конфіденційність і захист персональних та медичних даних; 3) принципи публічного інтересу та доброчесності - пріоритет здоров'я, забезпечення чесної конкуренції, нульова толерантність до сприяння, підбурювання та приховування; 4) принципи організаційної якості управління, якими є компетентність і професійність, неупередженість та запобігання конфлікту інтересів, а також прозорість у межах допустимого, координація суб'єктів; 5) принципи доказовості та надійності контролю - стандартизованість процедур, відтворюваність результатів, цілісність доказів, ризик-орієнтованість контролю.

4. Сучасний стан адміністративно-правового регулювання антидопінгової діяльності у спорті в Україні засвідчує суттєве посилення нормативної та інституційної спроможності держави забезпечувати доброчесність спорту при дотриманні правозахисних стандартів. Перевагою чинної моделі є її системність і багаторівневність. Так, антидопінгове адміністративно-правове регулювання сформовано як спеціалізований режим публічного адміністрування, що функціонує у взаємодії з міжнародно-правовими зобов'язаннями України, а отже забезпечує сумісність національних процедур із глобальним антидопінговим простором та підвищує довіру до результатів контролю. Важливим здобутком є

компетенційна визначеність і інституційна структурованість, тобто закріплення статусу національної антидопінгової організації, наявність повного управлінського циклу антидопінгового адміністрування й концентрація ключових функцій у спеціалізованій установі створюють передумови для уніфікації стандартів, керованості процесів та прозорості відповідальності. Окрему цінність становить нормативна фіксація неупередженості та незалежності антидопінгового суб'єкта, підсилена механізмами запобігання конфлікту інтересів, що є принципово важливим для легітимності рішень у сфері, де наслідки можуть визначати професійну долю спортсмена та репутаційний статус держави у міжнародному спорті. Сучасний стан адміністративно-правового регулювання антидопінгової діяльності у спорті демонструє і розвиток збалансованого врядування, а саме те, що наглядові та конкурсні механізми формують внутрішні запобіжники проти управлінської довільності, забезпечують підзвітність без руйнування операційної автономії антидопінгової інституції, а відтак сприяють стабільності й передбачуваності адміністративної практики. Позитивною ознакою є також зростання інфраструктурної спроможності системи через нормативне оформлення лабораторного компоненту та створення умов для доказової стійкості антидопінгових процедур, що підсилює технологічну автономність і якість контролю. У сукупності ці переваги дозволяють кваліфікувати чинний стан адміністративно-правового регулювання антидопінгової діяльності як такий, що еволюціонує від фрагментарної моделі до більш зрілого процесного управління, зорієнтованого на запобігання ризикам, стандартизацію рішень і баланс між ефективністю контролю та гарантіями прав людини.

5. Серед недоліків сучасного стану адміністративно-правового регулювання антидопінгової діяльності в Україні виділено наступні: 1) бланкетність та підміна адміністративно-правових процедур нормами саморегулювання спортивних організацій у зв'язку з чим відбувається домінування приватного чи

квазіприватного нормативного масиву, що знижує рівень правової визначеності - системний недолік полягає у тому, що законодавець одночасно визнає антидопінгові правила «спортивними правилами» і покладає на них визначення змістовно критичних елементів допінг-контролю та відповідальності, а саме умови проведення, процедурні стадії, наслідки. У результаті значний масив правового регулювання, який фактично впливає на реалізацію прав і законних інтересів спортсмена, зокрема, щодо допуску до змагань, репутації, можливості здійснювати професійну діяльність, опиняється поза «жорсткою» законодавчою формою, що суперечить логіці конституційних вимог про визначення гарантій прав виключно законами та про належний «спосіб» дій публічної адміністрації;

2) невизначеність процедурного статусу рішень антидопінгових комісій у системі публічної адміністрації. Національне адміністративне законодавство покладає на Національний антидопінговий центр організацію діяльності Наглядової ради та антидопінгових комісій, а також функції «обробки результатів» і розслідування можливих порушень. Водночас на рівні закону не сформульовано чіткої адміністративно-процедурної моделі прийняття рішень у «справах про порушення антидопінгових правил» (мінімальні стандарти повідомлення, участі, доступу до матеріалів, мотивування, строки та форма рішення). Вказане створює ризик випадіння таких рішень із загального режиму адміністративної процедури, хоча за своєю природою вони можуть відповідати ознакам адміністративного акта, а саме індивідуальне рішення, спрямоване на зміну/припинення прав чи обов'язків особи. Проблемність підсилюється конституційною вимогою забезпечення судового захисту та можливості оскарження рішень публічної влади - але без чіткої деталізації адміністративного провадження зростає імовірність процесуальних дефектів і неоднакової практики; 3) колізійність і неповна актуалізація підзаконного масиву (порушення принципу законності) - показовим є те, що урядовий акт, який регламентує організаційні засади Національного антидопінгового центру, у преамбулі

посилається на виконання Закону України «Про антидопінговий контроль у спорті». Водночас спеціальним законом 2022 року та його прикінцевими положеннями попередній законодавчий акт у цій сфері визнано таким, що втратив чинність. Така неузгодженість не є суто «редакційною», адже вона підриває формальну визначеність правової підстави підзаконного регулювання, ускладнює правозастосування та створює аргументи для оскарження управлінських рішень у частині належної компетенційної основи; 4) ризики інституційної залежності Національного антидопінгового центру попри декларовану незалежність - законодавство проголошує неупередженість і незалежність Національного антидопінгового центру попри декларовану незалежність у виконанні завдань, управлінні та ухваленні рішень. Однак організаційна конструкція, закріплена підзаконно, визначає Центр як державну установу у сфері управління Міністерства молоді та спорту, а на рівні закону передбачено призначення директора керівником відповідного центрального органу виконавчої влади за поданням Наглядової ради. У цій моделі потенційно закладено конфлікт між потребою операційної незалежності антидопінгової функції та управлінсько-бюджетною залежністю від органу виконавчої влади, який одночасно формує/реалізує політику у сфері спорту, де наявні інтереси результативності, міжнародного представництва, фінансування збірних тощо. Недолік проявляється не в самому факті державного статусу, а в недостатності «юридичних запобіжників» від адміністративного впливу на процедурно чутливі рішення.

6. Система суб'єктів здійснення антидопінгової діяльності у спорті має багаторівневу будову, де поєднані: 1) нормотворчі та політико-координаційні суб'єкти; 2) спеціально уповноважений операційний суб'єкт, тобто Національний антидопінговий центр; 3) суб'єкти спортивного руху; 4) контрольно-процедурні учасники; 5) юрисдикційні та апеляційні суб'єкти; 6)

міжнародні суб'єкти стандартів і моніторингу; 7) адресати та учасники антидопінгових правовідносин; 8) суміжні суб'єкти публічної влади.

7. До особливостей адміністративно-правового механізму реалізації антидопінгової діяльності у спорті належать такі: 1) інтегративно-багаторівнева правова природа механізму - антидопінгове врядування вибудовується на стику національного адміністративного законодавства, міжнародних антидопінгових стандартів та регламентів спортивних організацій, які мають бути узгоджені в єдиній процедурній логіці. Така багаторівневність зумовлює потребу в нормативній синхронізації та усуненні колізій, інакше втрачається передбачуваність рішень і взаємне визнання результатів у глобальному спорті; 2) полісуб'єктність і мережевий характер публічного адміністрування - механізм функціонує як система взаємодії суб'єктів публічної адміністрації, національної антидопінгової організації, спортивних федерацій та структур Всесвітньої антидопінгової програми. Його ефективність залежить від чітко визначеної компетенції кожного учасника, процедур координації, обміну інформацією та розмежування повноважень, що мінімізує дублювання, конфлікти юрисдикції й розмиття відповідальності; 3) процедуроцентричність і гарантійний правозахисний вектор механізму - ключова особливість полягає в тому, що результативність протидії допінгу визначається передусім якістю адміністративних процедур та гарантій прав особи. Механізм має забезпечувати своєчасне повідомлення, доступ до матеріалів, можливість надати пояснення й заперечення, правничу допомогу, мотивованість рішень та ефективне оскарження, оскільки антидопінгові рішення істотно впливають на професійний статус і репутацію спортсмена; 4) поєднання контрольних, сервісних, регулятивних і квазісудових елементів - антидопінгова діяльність у межах цього механізму одночасно охоплює контроль, сервіс, регулювання та квазісудовий сегмент, що охоплює провадження у справах, оцінка доказів, рішення та санкції. Така композитність потребує чітких процесуальних рамок, щоб юрисдикційні

повноваження не перетворювалися на дискрецію без належного процедурного контролю; 5) доказово-стандартизований та техніко-юридичний контур процедур - адміністративно-правовий механізм має ґрунтуватися на підвищених вимогах до достовірності доказової бази, а саме на стандартах фіксації, строках, способах повідомлення, належному документуванні та контролі процесуальних дій. Особливе значення має процедурна модель, що мінімізує ризики свавілля й вибірковості через уніфікацію доказових правил та управління результатами від моменту відбору проби до ухвалення рішення; 6) цифрово-інформаційна залежність механізму та підвищені вимоги до приватності - важливою особливістю є те, що антидопінгове врядування неможливе без інформаційних потоків, реєстрів, обміну даними та цифрових інструментів, які обслуговують тестування, управління результатами, моніторинг і взаємодію суб'єктів. Водночас вищевказане підвищує значення гарантій приватності та захисту персональних даних, адже оброблюються особисті відомості, а порушення інформаційної безпеки здатні завдати непропорційної шкоди правам і репутації спортсмена.

8. Охарактеризовано та розкрито сутність адміністративно-правових інструментів здійснення антидопінгової діяльності у спорті, якими є: 1) нормативно-регуляторні інструменти; 2) інституційно-компетенційні інструменти; 3) адміністративно-процедурні інструменти; 4) контрольні-наглядові інструменти; 5) розслідувально-аналітичні інструменти; 6) юрисдикційно-квазідисциплінарні інструменти; 7) гарантійно-правозахисні інструменти; 8) превентивно-сервісні інструменти; 9) інформаційно-цифрові інструменти; 10) міжнародно-коопераційні інструменти.

9. До адміністративних процедур здійснення антидопінгової діяльності у спорті належать такі: 1) процедура планування й відбору до контролю; 2) процедура повідомлення спортсмена та його ідентифікації; 3) процедура відбору проб; 4) процедура документування та збереження доказів; 5) процедура

лабораторного аналізу та повідомлення про результат; 6) процедура попередньої правової оцінки; 7) процедура адміністративного розслідування; 8) процедура тимчасових заходів за наявності підстав (наприклад, тимчасове відсторонення чи обмеження участі); 9) процедура розгляду справи та ухвалення рішення; 10) процедура апеляційного перегляду, що охоплює строки, підстави, межі перегляду, забезпечення рівності сторін; 11) процедура виконання рішення - внесення до реєстрів, повідомлення федерацій і організаторів, контроль виконання, реабілітаційні вимоги; 12) процедура надання винятків та дозволів у медичних випадках (узгодження медичного використання, перевірка підстав, документування та контроль); 13) процедури навчання та інформування, що містить обов'язкові інструктажі, профілактичні програми, внутрішні стандарти доброчесності; 14) процедури захисту даних і забезпечення конфіденційності - доступ до матеріалів, режим персональних даних, кіберзахист, обмеження розголошення.

10. До юридичних (правових) гарантій здійснення антидопінгової діяльності у спорті відносяться наступні: 1) нормативно-цільові гарантії - це фундаментальні основи, які пояснюють, навіщо існує антидопінг і за якими стандартами він працює; 2) інституційно-незалежні гарантії - це гарантії того, що органи, які здійснюють антидопінговий контроль, працюють професійно й без конфлікту інтересів; 3) процедурно-процесуальні гарантії - це гарантії належної адміністративної процедури, щоб антидопінгові дії відбувалися за зрозумілим і контрольованим порядком; 4) доказово-стандартизаційні гарантії - це гарантії пояснення як доводиться порушення. В адміністративно-правовому сенсі вони відповідають на прості, але критичні питання, тобто хто несе тягар доказування, який рівень переконливості доказів достатній, які презумпції працюють і як їх можна спростувати; 5) лабораторно-правові гарантії - це гарантії наукової якості й надійності доказів. Тобто, якщо результат тесту є підставою для серйозних правових наслідків, то має бути гарантовано, що пробу правильно відібрали,

правильно транспортували, правильно зберігали й правильно аналізували, а лабораторія працює за акредитованими методами; 6) інформаційно-цифрові гарантії та гарантії захисту персональних даних - це гарантії того, що антидопінг не порушує приватність більше, ніж потрібно, і безпечно працює з персональною інформацією; 7) гарантії прав учасників антидопінгового процесу та належного слухання - це гарантії справедливого процесу у дисциплінарних процедурах, які за наслідками часто прирівнюються до серйозних обмежень професійного статусу; 8) освітньо-превентивні гарантії - це гарантії того, що система працює як до, так і після порушення; 9) гарантії міжнародної взаємодії та взаємного визнання - це гарантії того, що антидопінг працює через кордони, тобто необмежено по території.

11. У контексті оптимізації адміністративно-правового регулювання здійснення антидопінгової діяльності у спорті на основі досвіду США запропоновано: 1) впровадити окремий блок кримінально-правових норм проти організаторів допінгу, який охоплюватиме дистрибуцію, змову, медичне сприяння, не криміналізуючи автоматично кожне порушення спортсменом правил з фокусом на схемі як у справі Радченкова; 2) розробити Єдиний Національний протокол антидопінгового контролю та розслідувань як підзаконний акт із прямою відсилкою в законі за моделлю USADA Protocol; 3) запровадити обов'язкову антидопінгову освіту і сертифікацію персоналу спортсмена як адміністративну умова допуску до офіційної спортивної діяльності за моделлю USADA Education Programs.

12. Резюмовано, що наявне рамкове адміністративно-правове регулювання на рівні закону та деталізація на рівні антидопінгових правил і регламентів, однак відсутня повна законодавча кодифікація адміністративної процедури дисциплінарного розгляду, тобто наголошено на необхідності підняття мінімальних стандартів на рівень закону, узгодження з вимогами належної адміністративної процедури, уніфікації строків, відводів, мотивування тощо. Запропоновано внести зміни до Закону України «Про антидопінгову діяльність

у спорті» шляхом доповнення його окремим розділом, який би врегулював та деталізував адміністративно-процедурні засади діяльності незалежного колегіального органу розгляду справ про порушення антидопінгових правил, а саме дисциплінарної комісії, а також установлював більш чіткі стандарти неупередженості, незалежності та належної процедури під час прийняття рішень у таких справах. З метою забезпечення законності, об'єктивності та процесуальних гарантій учасників дисциплінарного провадження доцільно законодавчо визначити мінімальні вимоги до створення та функціонування дисциплінарної комісії, зокрема: 1) вимоги до складу дисциплінарної комісії, включаючи обов'язкову участь спеціалістів із правовою компетентністю (юрист) та профільною експертизою (медичний або науковий експерт), а також заборону участі осіб, які здійснювали допінг-контроль, брали участь у тестуванні або іншим чином були залучені до формування доказової бази у конкретній справі; 2) порядок формування і, відповідно, призначення дисциплінарної комісії, строк її повноважень, підстави припинення повноважень та гарантії організаційної незалежності; 3) процедуру відводу чи самовідводу члена дисциплінарної комісії та правові наслідки конфлікту інтересів, що є необхідною умовою забезпечення неупередженості та довіри до результатів розгляду; 4) процесуальні права учасників справи, насамперед, спортсмена, у тому числі право на отримання інформації, подання доказів і пояснень, участь представника, ознайомлення з матеріалами, надання заперечень і клопотань; 5) обов'язкові вимоги до мотивування рішення, з визначенням його структури, посиланням на встановлені фактичні обставини, оцінку доказів, норми антидопінгових правил та аргументи сторін; 6) граничні строки розгляду матеріалів справи та ухвалення рішення, а також правила належного повідомлення учасників провадження, у тому числі електронними засобами і забезпечення рівності сторін у доступі до матеріалів; 7) механізм оскарження рішень дисциплінарної комісії та процесуальні гарантії апеляційного перегляду.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Про антидопінгову діяльність у спорті: Закон України від 26.01.2022 № 2011-IX. Відомості Верховної Ради. 2023. № 14. Ст.33.
2. Про антидопінговий контроль у спорті : Закон України від 07.02.2017 № 1835-VIII. База даних «Законодавство України». Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/1835-19> (дата звернення: 11.03.2024).
3. Авер'янов В.Б. Виконавча влада і адміністративне право / [О.Ф. Андрійко, Н.В. Кпіма, Л.Є. Кисіль, О.Д. Крупчан та ін.]; за заг. ред. В. Б. Авер'янова. Київ : Видавничий Дім «Ін-Юре», 2002. 668 с.
4. Алісов Є.О. Відповідальність за корупційні правопорушення: навч. посіб. / Є.О. Алісов, В.В. Мартиновський, В.Я. Настюк, О.М. Шевчук. Харків : Юрайт, 2017. 168 с.
5. Апаров А.М. Спортивне право України: навч. посіб. для студ. вnz. К.: Істина. 2012. 518 с.
6. Базенко В.А. Механізм підтримки розвитку фізичної культури та спорту в умовах децентралізації. Молодий вчений. 2017. № 1(41). С. 172–178.
7. Балабан С.М. Публічне адміністрування сферою фізичної культури та спорту : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07. Дніпро, 2017. 207 с.
8. Балинська О.М., Дубінська З.П., Шевців М.Б. До питання правовідносин у сфері спорту (предметність спортивного права). URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/52743/1/275344-247%d0%a2%d0%b5%d0%ba%d1%81%d1%82%20%d1%81%d1%82%d0%b0%d1%82%d1%82%d1%96-634724-1-10-20230312.pdf>
9. Біляєв О. О. Спортивні організації як суб'єкти цивільного права: дис. на здобуття наук. ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю

- 12.00.03 – цивільне право і цивільний процес; сімейне право; міжнародне приватне право. Харків, 2015. 197 с.
- 10.Бондаренко О. С. Протиправний вплив на результати офіційних спортивних змагань: кримінально-правова характеристика. Право і суспільство. 2017. № 1. С. 213-217.
- 11.Бордюгова Г. Ю. Міжнародне спортивне право як основа для формування національної галузі права «Спортивне право України»: автореф. дис. канд. юрид. наук за спеціальністю 12.00.11. К.: Ін-т законодавства Верховної Ради України. 2009. 18 с.
- 12.Бріскін Ю. А. Феномен ХХ століття – олімпійський спорт інвалідів. Спортивна наука України. 2006. № 2 (3). URL: <http://www.nbu.gov.ua/ejournals/SNU/2006-2/06byaosi.pdf>.
- 13.Гасюк І. Л. Нормативно-правові засади медичного забезпечення діяльності галузі фізичної культури і спорту. Актуальні проблеми державного управління: зб. наук. пр. ХарРІДУ НАДУ. Харків: Вид-во ХарРІНАДУ «Магістр». 2010. № 2 (38). С. 262-272.
- 14.Галуцько В.В. Адміністративне право України : навч. посіб. В.В. Галуцько та ін. ; за ред. проф. В.В. Галуцька. Херсон : Грінь Д.С., 2015. Т. 1: Загальне адміністративне право. 272 с.
- 15.Денисов С.Ф., Кулик С. Г. Корупційні правопорушення у сфері фізичної культури і спорту. Юридична наука. 2017. № 8. С. 4–12.
- 16.Дубінська З.П. Джерела права та система законодавства у галузі спортивних відносин в Україні. Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. Серія юридична. Львів: ЛьвДУВС, 2018. Вип. 3. С. 11–27.
- 17.Дук В. А. Моніторинг соціально-економічної ситуації у сфері фізичної культури й спорту. Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві. 2012. № 4. С. 16–19. Дутчак М. В. Підготовка

- фахівців з менеджменту і управління спортом для всіх у зарубіжних країнах. Педагогіка, психологія та медико-біол. пробл. фіз. виховання і спорту: зб. наук. пр. Харків: ХДАДМ (ХХІІІ), 2009. № 3. С. 43-48.
18. Дутчак М. В. Підготовка фахівців з менеджменту і управління спортом для всіх у зарубіжних країнах. Педагогіка, психологія та медико-біол. пробл. фіз. виховання і спорту: зб. наук. пр. Харків: ХДАДМ (ХХІІІ), 2009. № 3. С. 43-48.
19. Заворотченко Т. М. Конституційно-правові гарантії прав і свобод людини і громадянина в Україні: дис. ... канд. юрид. наук за спеціальністю 12.00.02 – конституційне право. К., 2002. 220 с.
20. Заїченко Л. І. Спортивний клуб у системі координат організаційно-правових форм господарських організацій. Вісник Національного університету «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого». Сер.: Економічна теорія та право. 2014. № 4. С. 138–147.
21. Залізко О.М. Спортивний арбітражний суд – альтернативний спосіб вирішення спортивних спорів. Право і суспільство. 2016. № 5. С. 190- 194.
22. Заплатинський В.М. Спеціальність «безпека спорту» – актуальність та перспективи. Науковий вісник Академії безпеки та основ здоров'я : збірник наукових праць. Спец. вип. «Нові тенденції в безпеці. Безпека спорту». Київ : ЦП «Компринт», 2018. С. 6-17.
23. Ібрагімов М. М. «Філософія спорту» як новий антропологічний проект у постекзистенціалістському мисленні. Дисертація ... докт. філос. наук за спеціальністю 09.00.04/ Харків. нац. ун-т ім. В. Н. Каразіна. Харків, 2015. 340 с.
24. Калина М. С. Актуальні завдання державної політики України у сфері фізичної культури та спорту в умовах глобалізації та євроінтеграції. Інвестиції: практика та досвід. 2016. № 21. С. 91–95.

25. Колпаков В.К. Адміністративно-правові відносини: поняття та види. Юридичний науковий електронний журнал. 2013. № 1. С. 101–104.
26. Костів М.В. Адміністративна правосуб'єктність юридичних осіб : теоретичні та практичні аспекти : монографія. Львів : ПП Лукашук В.С., 2006. 152 с.
27. Куроченко І.П. Правові, організаційні та методичні засади фізичної культури і спорту в Україні : навчальний практикум. Ірпінь : Вид-во Національного університету ДПС України, 2016. 596 с.
28. Мацелик Т.О. Суб'єкти адміністративного права: поняття та система : монографія. Ірпінь : Вид-во Національного університету Державної податкової служби України, 2013. 342 с.
29. Медведєв Д.Ю. Спортивно-змагальна відповідальність. Санкції у спортивному праві (національні аспекти та іноземний досвід). Часопис Академії адвокатури України. 2013. № 4. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Chaau_2013_4_15
30. Моргун В.П. Адміністративно-правове регулювання діяльності спортивних федерацій в Україні. Форум права: електрон. наук. фахове вид. 2017. № 3. С. 130–133. URL: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/FP_index.htm_2017_3_24.pdf (дата звернення : 12.11.2021)
31. Нікітенко С.В. Особливості нормативно-правового регулювання фізичного виховання і спорту в Україні. Державне управління та місцеве самоврядування. 2016. Вип. 1. С. 95–100.
32. Слободянюк М. А. Адміністративно-правове регулювання публічного управління у галузі фізичної культури та спорту : монографія. М. А. Слободянюк. Одеса : Видавництво «Юридика», 2023. 198 с. ISBN 978-617-8263-05-8
33. Багрій А.А. Сутність державної політики із запобігання та протидії використанню допінгу у спорті як об'єкт адміністративно-правового

- дослідження. «Пріоритетні напрями розвитку юридичної наук: вітчизняний та зарубіжний досвід»: матеріали міжнародної науково-практичної конференції, м. Київ, 18–19 вересня 2024 р. Київ: Науково-дослідний інститут публічного права, 2024. С. 136–139.
34. Міжнародна конвенція про боротьбу з допінгом у спорті: прийнята і проголошена Генеральною конференцією Організації Об'єднаних Націй з питань освіти, науки та культури на 33-й сесії 18.11.2005 р. Ратифікація Законом № 68-V (68-16) від 03.08.2006. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/952_007 (дата звернення: 06.12.2023).
35. Державне регулювання фізичної культури та спорту в Україні. Монографія. С.М. Домбровська, С.А. Вавренюк, В.В. Палюх НУЦЗУ, 2020. 313 с.
36. Qvarfordt A. Anti-doping – a legitimate effort?: Elite athletes' perspectives on policy and practice : doctoral thesis, comprehensive summary. Stockholm : Gymnastikoch idrottshögskolan, GIH, 2019. URL: <https://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:hig:diva-29152> (дата звернення: 12.12.2024)
37. Моргунов О. А. Державна політика у сфері фізичної культури і спорту як об'єкт публічного адміністрування: питання сьогодення. Наукові записки. Серія: Право. 2022. Вип. 12. С. 171–175. DOI: 10.36550/2522-9230-2022-12-171-175.
38. Вавренюк С.А. Механізми державного управління розвитком фізичної культури і спорту у вищих навчальних закладах України : дис. ... канд. наук з держ. упр: 25.00.02. Харків, 2015. 205 с.
39. Лаврук О.В. Сутність поняття державної політики. Університетські наукові записки. 2018. № 3-4. С. 254–263.

40. Державна політика : підручник / Нац. акад. держ. упр. при Президентові України ; ред. кол. : Ю. В. Ковбасюк (голова), К. О. Ващенко (заст. голови), Ю. П. Сурмін (заст. голови) [та ін.]. К. : НАДУ, 2014. 448 с.
41. Політологічний енциклопедичний словник : [навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл.] / за ред. Ю. С. Шемшученка, В. Д. Бабкіна ; упоряд. : В. П. Горбатенко, А. Г. Саприкін. К. : Генеза, 1997. 400 с.
42. Лига А.І. Правові засади державної політики у сфері захисту прав споживачів. *Juridical scientific and electronic journal*. 2023. № 8. С. 191–196.
43. Білоцький С. Д., Бубліченко В.В. Міжнародно-правове співробітництво в боротьбі з допінгом у спорті. *Альманах міжнародного права*. 2015. №7. С. 32–41.
44. Сергієнко В. М., Корж С. О. Поняття допінгу та нормативно-правове регулювання боротьби з цим явищем у спорті. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова*. 2019. Вип. 3К (110). С. 516–519.
45. Мельніков А. В., Шинкарук В. О., Жиров Д. В. Допінг та його вплив на спортивну конкурентоспроможність. *Південноукраїнські мистецькі студії*. 2024. № 1. С. 34–37.
46. Моргунов О. А. Поняття та механізм адміністративно-правового регулювання публічного адміністрування сфер фізичної культури і спорту. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2019. № 3. С. 274-277
47. Про фізичну культуру і спорт: Закон України від 24.12.1993 № 3808-ХІІ. Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/3808-12> (дата звернення: 04.04.2024).
48. Про затвердження Державної цільової соціальної програми розвитку фізичної культури і спорту на період до 2030 року: розпорядження Кабінету Міністрів України від 24.12.2025 р. № 1493-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1493-2025-%D1%80#Text> (дата звернення: 02.04.2025).

- 49.Калина М.С. Актуальні завдання державної політики України у сфері фізичної культури та спорту в умовах глобалізації та євроінтеграції. Інвестиції: практика та досвід. 2016. № 21. С. 91–95.
- 50.Геллер Є. Б. Адміністративно-правове забезпечення реалізації політики у сфері спортивного розвитку особистості : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07 / ДВНЗ «Ужгородський національний університет». Ужгород, 2025. 240 с.
- 51.Зайчук О.В. Принципи права в контексті розвитку загальної теорії держави і права. Альманах права. 2012. Вип. 3. С. 22-28.
- 52.Юридична енциклопедія : в 6 т. / редкол.: Ю. С. Шемшученко (голова редкол.) та ін. Київ : Укр. енциклопедія, 2003. Т. 5 : П–С. 736 с.
- 53.Колодій А. М. Конституція і розвиток принципів права України (методологічні питання) : автореф. дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.01 / А. М. Колодій. Київ : Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка, 1999. 39 с.
- 54.Цвік М.В. Загальна теорія держави і права. Харків : Право, 2002. 432 с.
- 55.Палюх А. Я. Принципи правового регулювання у сфері фізкультури та спорту в Україні. Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ. 2018. № 4 (109). С. 234–242. URL: <https://elar.navs.edu.ua/server/api/core/bitstreams/a7bdc7d1-4c2e-4238-b5fe-3d264280d5a3/content> (дата звернення: 02.02.2025).
- 56.Деякі питання антидопінгової діяльності та антидопінгового контролю у спорті: Постанова Кабінету Міністрів України від 22 листопада 2022 р. № 1300. Офіційний вісник України. 2022 р., № 95, стор. 31, стаття 5892, код акта 115105/2022
- 57.Хіменес Х., Пітин М., Задорожна О., Стельмах Ю. Актуальні стратегії антидопінгової освіти національного рівня (приклад Німеччини, Норвегії, Австралії та України). Академічні візії. 2025. Вип. 42. DOI:

- 10.5281/zenodo.15620268. URL: <https://doi.org/10.5281/zenodo.15620268> (дата звернення: 15.01.2025).
58. Bahrii A. General Theoretical Analysis of the Advantages of the Current State of Administrative and Legal Regulation of Anti-Doping Activities in Sport in Ukraine. *Entrepreneurship, Economy and Law*. 2024. № 5 (339). pp. 5-10.
59. Антидопінгова конвенція: Міжнародний документ Ради Європи від 16.11.1989. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_228#Text (дата звернення: 17.04.2025)
60. Про адміністративну процедуру: Закон України від 17.02.2022 № 2073-IX. Відомості Верховної Ради України. 2023. № 15. Ст.50.
61. Палюх А. Я. Системний підхід у правовому регулюванні фізкультурно-спортивної сфери. Філософські та методологічні проблеми права. 2019. № 2 (18). С. 92–99. DOI: 10.33270/02191802.92.
62. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. Відомості Верховної Ради. 1996 р. № 30. стаття 141.
63. Всесвітній антидопінговий кодекс. URL https://mms.gov.ua/storage/app/sites/16/Antidopingova_dijalnist/vsesvitniy-antidopinogviy-kodeks.pdf (дата звернення: 18.10.2024)
64. Національний антидопінговий центр. Офіційний сайт. URL <https://nadc.gov.ua/> (дата звернення: 16.09.2023)
65. Про утворення Національного антидопінгового центру : Постанова Кабінету Міністрів України; Положення від 25.07.2002 № 1063. Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/1063-2002-%D0%BF> (дата звернення: 16.09.2023)
66. Багрій А.А. Недоліки сучасного стану адміністративно-правового регулювання антидопінгової діяльності в Україні. «Інноваційні підходи до реформування сучасного законодавства»: матеріали міжнародної науково-

- практичної конференції, м. Київ, 20–21 квітня 2023 р. Київ: Науково-дослідний інститут публічного права, 2023. С. 44–46.
67. Про затвердження Положення про Наглядову раду Національного антидопінгового центру: постанова Кабінету Міністрів України від 23.12.2022 № 1437. Офіційний вісник України. 2023 р. № 2. стор. 316. стаття 144. код акта 115745/2022.
68. Про утворення державної установи “Національна лабораторія антидопінгового контролю”: наказ Міністерства молоді та спорту України від 22.12.2022 № 5083. URL <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v5083924-22#Text> (дата звернення: 17.02.2025).Ще
69. Бойко І. В. Адміністративна процедура : конспект лекцій / І. В. Бойко, О. Т. Зима, О. М. Соловійова ; за заг. ред. І. В. Бойко. Харків: Право, 2017. 132 с.
70. Директива Європейського Парламенту і Ради (ЄС) 2022/2557 від 14 грудня 2022 року про стійкість критично важливих суб'єктів та скасування Директиви Ради 2008/114/ЄС: Міжнародний документ Ради Європейського Союзу від 14.12.2022. Офіційний вісник Європейського Союзу. 2022, / L 333 /, page 164
71. Governance of the Anti-Doping Convention. URL <https://www.unesco.org/en/sport-and-anti-doping/governance> (дата звернення: 19.10.2025)
72. Rules of Procedure of the Monitoring Group of the Anti-Doping Convention. URL <https://rm.coe.int/t-do-2019-01rev3-en-revised-rules-of-procedure/1680a1a301> (дата звернення: 23.10.2025)
73. Про затвердження Положення про Міністерство молоді та спорту України : Постанова Кабінету Міністрів України від 02.07.2014 № 220. Офіційний вісник України. 2014 р. № 54. стор. 66. стаття 1447. код акта 73101/2014.

- 74.Зозуля І. В. Адміністративно-правові засади діяльності спортивних федерацій в Україні: аналіз поточних проблем. Форум права. 2017. - № 5. С. 157–163. URL http://nbuv.gov.ua/j-pdf/FP_index.htm_2017_5_24.pdf (дата звернення: 17.11.2025)
- 75.Мальона С. Б. Допінг-контроль та його організаційно-правові основи. Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві : зб. наук. пр. 2012. № 3 (19). С. 32–35.
- 76.Star S., Kelly S. Examining procedural fairness in anti-doping disputes: a comparative empirical analysis. *The International Sports Law Journal*. 2022. Vol. 22. P. 217–240. DOI: 10.1007/s40318-022-00222-5
- 77.Arbitration Rules applicable to the CAS Anti-doping Division. URL <https://www.tas-cas.org/> (дата звернення: 17.09.2025)
- 78.Деменко К. Е. Джерела адміністративно-правового регулювання у сфері професійного спорту в Україні. Юридичний науковий електронний журнал. 2020. № 4. С. 146–148. DOI: 10.32782/2524-0374/2020-4/34.
- 79.Ткалич М. О. Проблемні аспекти визначення правового статусу спортсменів за законодавством України. Юридичний науковий електронний журнал. 2013. № 1. С. 156–158.
- 80.Patterson L. B., Backhouse S. H., Jones B. The role of athlete support personnel in preventing doping: a qualitative study of a rugby union academy. *Qualitative Research in Sport, Exercise and Health*. 2023. Vol. 15, No. 1. P. 70–88. DOI: 10.1080/2159676X.2022.2086166.
- 81.Палюх А. Я. Конституційно-правові засади державної політики у сфері фізичної культури і спорту : дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.02 / Палюх Андрій Ярославович ; Національна академія внутрішніх справ. Київ, 2021. 449 с.

- 82.Багрій А.А. Поняття та сутність адміністративно-правового механізму реалізації антидопінгової діяльності у спорті. *Науковий вісник публічного та приватного права*. 2025. Випуск 5. С. 45-50.
- 83.Алфьоров С.М. Адміністративне право. Загальна частина : навч. посіб. / С.М. Алфьоров та ін. Київ : ЦУЛ, 2011. 216 с.
- 84.Апаров А.М. Концепція спортивного права: огляд ключових аспектів. *Вісник ОНУ ім. І. І. Мечникова. Правознавство*. 2017. Т. 22. Вип. 1 (30) С. 6-19. URL: <https://journals.visnyk-onu.od.ua/index.php/law/article/view/100>
- 85.Бакуменко В. Д. Публічне адміністрування як процес вироблення, прийняття та виконання управлінських рішень. Наукові розвідки з державного та муніципального управління. *Зб. наук. пр. Академії муніципального управління*. № 1. 2015. С. 8–26.
- 86.Беленюк Ж. В., Щокін Р. Г. Сучасні тенденції диджиталізації публічного управління у сфері фізичної культури та спорту. *Публічне урядування*. 2022. № 3 (31). С. 102–109. URL : [https://doi.org/10.32689/2617-2224-2022-3\(31\)-14](https://doi.org/10.32689/2617-2224-2022-3(31)-14).
- 87.Боровська О.В. Короткий тлумачний словник термінів галузі фізичної культури та спорту. Львів. 2003. 54 с.
- 88.Босак О. З. Становлення та розвиток системи публічного управління в Україні. Реформа публічного управління в Україні: виклики, стратегії, майбутнє: монографія / О. З. Босак / Нац. акад. держ. упр. при Президентові України; відп. ред. І. А. Грицяк. К.: К.І.С., 2009. 240 с.
- 89.Василенко М.Д. Становлення спортивного права в Україні як галузі юридичної науки в контексті розвитку міжнародного спортивного права. *Актуальні проблеми держави і права: зб. наук. пр. Одеса: Видавничий дім «Гельветика»*. 2017. Вип. 78. С. 34-40. URL: <http://dspace.onua.edu.ua/handle/11300/9052>

- 90.Власова Н. Ф. Регіональна специфіка соціального управління фізичною культурою і спортом (на прикладі Запорізької області): дис. ...канд. соціол. наук: 22.00.04. Запоріжжя, 2019. 221 с.
- 91.Вострокнутов Л. Д. Генезис і розвиток правових норм в галузі фізичної культури і здорового способу життя українського народу: від звичаєвого права до законодавства початку ХІХ ст. : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня к. іст. наук : спец. 20.02.22 «Теорія та історія держави і права; історія політичних і правових вчень». Харків, 2003. 22 с
- 92.Горбенко О. В. Науково-методичне обґрунтування кадрової потреби сфери фізичної культури і спорту в Україні: автореф. дис. ... канд. наук з фіз. виховання і спорту: 24.00.02. Львів, 2002. 20 с.
- 93.Джафарова О.В., Іванов В.О. Спортивне право як підгалузь особливої частини адміністративного права, 2011. С. 44 – 49. URL: [http://www.pravnuk.info/2013-12-27-12-38-39/31-sportivne-pravo-yakpidgaluz-osoblivo%D1%97-chastini-administrativnogo-prava.html](http://www.pravnuk.info/2013-12-27-12-38-39/31-sportivne-pravo-yakpi-d-galuz-osoblivo%D1%97-chastini-administrativnogo-prava.html)
- 94.Джужа О. М., Тичина Д. М. Віктимологічне запобігання злочинам у сфері фізичної культури і спорту. Юридичний часопис Національної академії внутрішніх справ. 2019. № 2. С. 42–48.
- 95.Дубов Г. О. Спортивна теорія виникнення держави Х. Ортеги-іГассета: зміст та особливості інтерпретацій. URL: <http://lcslaw.knu.ua/index.php/arkhiv-nomeriv/1-1-2012/item/83-sportyvna-teoriiavynyknennia-derzhavy-kh-ortehy-i-hasseta-zmist-ta-osoblyvosti-interpretatsii-dubovh-o>
- 96.Дутчак М.В. Спорт для всіх в Україні: теорія та практика. К.: Олімп. л-ра, 2009. 279 с.
- 97.Гаро Г.О., Кушнір О.О. Спортивне право: огляд національного законодавства і міжнародних стандартів. URL: <http://protokol.com>.

ua/ru/sportivne_pravo_oglyad_natsionalnogo_zakonodavstva_i_mignarodnih_standartiv/

98. Гасюк І.Л. Державне управління фізичною культурою та спортом: стан та перспективи розвитку: монографія. Х.: ПП Балюк І. Б., 2011. 432 с.
99. Гацуля О. М. Розвиток галузевого управління у сфері фізичної культури та спорту: концептуальні засади. Державне управління та місцеве самоврядування. 2015. Вип. 1. С. 176–185.
100. Дегтяр А. О., Бабицька С. І. Основні тенденції державного регулювання сфери культури України. Електронне наукове видання «Публічне адміністрування та національна безпека». 2020. № 4 (12). С. 27-34.
101. Довгенько Ю. І. Передумови застосування програмно-цільового методу в державному управлінні матеріально-технічною базою олімпійського, паралімпійського та дефлімпійського спорту. Педагогіка, психологія та мед.-біол. пробл. фіз. виховання і спорту. 2019. № 13. С. 3-10.
102. Дорофєєва Т. І. Стандарти управління в розвитку фізичної культури і спорту. Харків: ХДАФК, 2021. 100 с.
103. Дутчак М. В. Теоретико-методологічні засади формування системи спорту для всіх в Україні: дис. ... докт. фіз. вих.: 24.00.02. Київ, 2009. 457 с.
104. Кононович В. Г. Розвиток фізичної культури і спорту в Україні як один із пріоритетів державного управління. Теорія та практика державного управління. 2013. Вип. 2. С. 127-131.
105. Коструба А.В. Спортивний кодекс України: перспективи нормативної регламентації. URL: <http://lexsportiva.in.ua/index.php/main/article/view/13/11>

106. Куроченко І. П. Організація фізичної культури і спорту в об'єднаних територіальних громадах. Київ: Паливода А. В., 2019. 176 с.
107. Лукашук В. І. Становлення та розвиток індустрії спорту: соціологічний вимір: дис. ... д-ра соціол. наук за спеціальністю 22.00.04 / Харк. нац. ун-т ім. В. Н. Каразіна. Х., 2012. 430 с.
108. Моргунов О.А. Адміністративно-правове регулювання відносин сфер фізичної культури та спорту. Вітчизняна юридична наука в умовах сучасності : матеріали міжнар. наук.-практ. конф. (м. Харків, 15–16 берез. 2019 р.). Харків : ГО «Асоціація аспірантів-юристів», 2019. С. 88–90.
109. Нікітенко С. В. Специфіка здійснення заходів з фінансування фізичної культури та спорту в Україні в умовах кризи. Теорія та практика державного управління. 2016. Вип. 2. С. 96-100
110. Павлов Д.М. Адміністративне право : Загальна частина : конспект лекцій. Київ : МАУП, 2007. 136 с.
111. Процик І.Р. Термінологія спортивного права: Вісник Національного університету Львівська політехніка. Львів: 2010. №675. С. 171–177.
112. Решетило С. Г. Спортивно-фізкультурні споруди та обладнання: навч. посіб. для студ. ВНЗ III–IV рівнів акредитації у галузі фіз. вих. і спорту. Л., 2010. 103 с.
113. Альберда Т. Механізм як загальнонаукова і правова категорія («правовий механізм»). Молодий вчений. № 2(02). 2013. С. 64–68
114. Бурак В.Я. Правовий механізм захисту трудових прав та законних інтересів працівників: дис. ... докт. юрид. наук: 12.00.05. Львів, 2021. 500 с.
115. Литвинов О. М. Соціально-правовий механізм протидії злочинності в Україні : дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.08. Харків, 2010. 432 с.
116. Тодика Ю. М. Конституція України – основний закон держави та суспільства: навчальний посібник. Харків : Факт, 2001. 382 с.

117. Тарахович Т. Механізм дії права, механізм правового регулювання, механізм реалізації права: особливості взаємодії. Держава і право, 2010. Вип. 50. С. 12–18.
118. Голосніченко І.П., Стахурський М.Ф. Адміністративне право України: основні поняття. К.: ГАН, 2005. 231 с.
119. Шумейко Т. А. Поняття та ознаки адміністративно-правового механізму формування та реалізації державної політики у сфері обігу зброї в Україні. Юридична наука. 2020. № 8. С. 143–147.
120. Труш О. О. Механізми реалізації державної політики у сфері цивільного захисту в Україні. Теорія та практика державного управління: зб. наук. пр. Х.: Вид-во ХарРІ НАДУ "Магістр", 2010. № 2. С. 432–438.
121. Колодій А.М., Олійник А.Ю. Права людини і громадянина в Україні: навчальний посібник. Київ: Юрінком Інтер, 2003. 336 с.
122. Васильєв В. М. Адміністративно-правовий механізм протидії правопорушенням у сфері підприємницької діяльності в Україні : автореф. дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.07. Харків, 2019. 42 с.
123. Коломоець Т.О. Адміністративне право України. Академічний курс: підручник. К.: «Юрінком Інтер», 2011. 576 с.
124. Коросташова І. М. Механізм адміністративно-правового регулювання як правова категорія та багатоаспектне явище. Наукові записки Інституту законодавства Верховної Ради України. 2019. № 1. С. 52–61.
125. Люх В. В. Інструменти адміністративно-правового забезпечення фінансової безпеки держави. Юридична наука. 2020. № 2 (104). С. 237–247. DOI: 10.32844/2222-5374-2020-104-2.27.
126. Патерило І. В. Проблеми сучасного розуміння інструментів діяльності публічної адміністрації. Науковий вісник Міжнародного

- гуманітарного університету. Серія: Юриспруденція. 2014. Вип. 12(1). С. 97–100.
127. Нижник О. С. Адміністративно-правові засади реалізації державної регіональної політики у сфері вищої освіти в Україні: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07. Харків, 2017. 220 с.
128. Галуцько В.В. Адміністративне право України. Повний курс: підручник / Галуцько В., Діхтієвський П., Кузьменко О. та ін. / за заг. ред. В. Галуцька, О. Правотворової. Видання третє. Херсон: ОЛДІ-ПЛЮС, 2020. 584 с.
129. Шевченко В.М. Поняття та ознаки адміністративно-правових інструментів здійснення превентивної діяльності Національною поліцією України. Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції. 2023. № 6. С. 148–153. URL: http://apnl.dnu.in.ua/6_2023/6_2023.pdf#page=148 (дата звернення: 17.05.2025)
130. Гриценко І.С. Загальне адміністративне право : підручник / І. С. Гриценко, Р. С. Мельник, А. А. Пухтецька та ін. ; за заг. ред. І. С. Гриценка. К. : Юрінком Інтер, 2015. 568 с.
131. Anti-doping. URL <https://sport.ec.europa.eu/policies/sport-and-integrity/anti-doping> (дата звернення: 16.01.2025)
132. National Erasmus+ Office in Ukraine. URL <https://erasmusplus.org.ua/opportunities/mozhlyvosti-dlya-organizacij#sport> (дата звернення: 17.01.2025)
133. Про терапевтичне використання. Національний антидопінговий центр. URL <https://nadc.gov.ua/tue/tue-general> (дата звернення: 17.04.2025)
134. Галіцина Н.В. Адміністративна процедура як інститут адміністративного процесу. Форум права. 2010. № 4. С. 163–177. URL : <http://www.nbu.gov.ua/e-journals/FP/2010-4/10gnviar.pdf>.

135. Братель С. Г. Поняття та ознаки адміністративних процедур. Науковий вісник Херсонського державного університету. (Серія : Юридичні науки). 2014. Випуск 1. Том 2. С. 66–69.
136. Савранчук Л. Л. Сутність та місце адміністративної процедури в системі адміністративного права як центрального інституту галузі права. Прикарпатський юридичний вісник, № 6 (41). С. 77–81.
137. Юрійчук І. В. Правове поняття адміністративних процедур. Підприємництво, господарство і право. № 5. С. 151–156.
138. Куйбіда Р.О., Шишкін В.І. Основи адміністративного судочинства та адміністративного права: навч. посібник / за заг. ред. Р. О. Куйбіди, В. І. Шишкіна. Київ: Старий світ, 2006. 576 с.
139. Лагода О.С. Адміністративна процедура: теорія і практика застосування: дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07. Ірпінь, 2007. 187 с.
140. Гончарук С. Т. Основи адміністративного права України : навч. посіб. К. : Аванпост-Прим, 2004. 200 с.
141. Bahrii A. Legal Guarantees for the Implementation of Anti-Doping Activities in Sport: Administrative and Legal Aspect. *Entrepreneurship, Economy and Law*. 2024. № 6 (340). pp. 112-116.
142. Міжнародна поліцейська енциклопедія : у 10 т. / відп. ред. Ю.І. Римаренко, Я.Ю. Кондратьєв, В.Я. Тацій, Ю.С. Шемшученко. Київ : Концерн «Видавничий Дім «Ін Юре», 2005. Т. II : Права людини у контексті поліцейської діяльності. 1274 с.
143. Словник української мови: в 11 т. (1970–1980) / за ред. І. К. Білодід та ін. К.: Наук. думка, 1970–1980. Т. 2. 552 с.
144. Дубовий Є. О. Адміністративно-правові засади контрольної наглядової діяльності правоохоронних органів у сфері обігу підакцизних товарів : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07. Київ, 2021. 312 с.

145. Ковалів М. В., Яремко В. Я., Кузьо Л. І. Гарантії забезпечення прав та свобод людини у провадженні у справах про адміністративні правопорушення. Соціально-правові студії. 2019. Випуск 1 (3). С. 57–62.
146. Фрицький О. Ф. Конституційне право України / О. Ф. Фрицький. К.: Юрінком Інтер, 2003. 536 с.
147. Рабінович П.М., Хавронюк М.І. Права людини і громадянина : навчальний посібник. Київ : Атіка, 2004. 464 с.
148. Чернописька В. З. Адміністративно-правові гарантії діяльності релігійних організацій в Україні : дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.07. Львів, 2021. 500 с.
149. Пабат О. В. Адміністративно-процесуальні гарантії прав та свобод громадян: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: спец. 12.00.07 “Адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право”/ О. В. Пабат. Х., 2008. 194 с.
150. Полянський А.О. Правові гарантії реалізації та захисту прав спортсменів України. Збірник наукових праць Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди «ПРАВО». Випуск 17, 2011 р. С. 75-81.
151. World Anti-Doping Code. URL https://www.wada-ama.org/sites/default/files/resources/files/2021_wada_code.pdf (дата звернення: 10.10.2024)
152. Базенко В. А. Європейський досвід управління розвитком фізичної культури та спорту на місцевому рівні. Ефективність державного управління: зб. наук. пр. Львівського регіонального інституту державного управління Національної академії державного управління при Президентові України. Вип. 1 (50): у 2 ч. / за заг. ред. чл.-кор. НАН України В.С. Загорського, доц. А.В. Ліпенцева. Львів : ЛРІДУ НАДУ, 2017. С. 156-168.

153. Вавренюк С.А. Закордонний досвід державного управління розвитком фізичної культури і спорту. Теорія та практика державного управління. 2014. Вип. 4. С. 383–389.
154. Геллер Є.Б. Зарубіжні практики адміністративно-правового забезпечення у сфері спортивного розвитку особистості: напрями впровадження в Україні. Proceedings of the international scientific conference “The latest law developments”, Wloclawek, Republic of Poland, April 3–4, 2024. Riga : Publishing House “Baltija Publishing”, 2024. P. 192–197. DOI: <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-432-0-46>.
155. Журба М. А. Зарубіжний досвід державного регулювання сфери фізичної культури і спорту. Актуальні проблеми держави і права: зб. наук. праць. 2017. Вип. 79. С. 51-57.
156. Крушельницька Т. А., Матвеева О. Ю. Публічне управління галуззю фізичної культури та спорту як альтернатива сталого розвитку економіки громад у контексті досвіду Великої Британії та США. Публічне управління та митне адміністрування. 2020. № 4 (27). С. 94- 101.
157. Мозолев О.М. Управління розвитком освіти в сфері фізичної культури і спорту з польського досвіду. *Źbiór artykułów naukowych*. Zakopane, 2016. С.7–10.
158. Олійник М. В., Башта І.І. Міжнародний досвід боротьби з корупційними ознаками у спорті. Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції : наук. збірник. 2019. Вип.2. С. 171–175
159. Прилипчук О.В. Європейський адміністративний простір: принципи та засади Державне управління та місцеве самоврядування. Державне управління. 2016. № 2. С. 46-50.
160. Сергій А. Ю. Зарубіжний досвід державного регулювання фізичної культури та спорту. Науковий журнал Національного педагогічного

- університету імені Драгоманова. Серія 15: Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура та спорт). 2015. №12. С. 104–108.
161. Турчик І. Х. Шкільний спорт у країнах Європи. Збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. 2012. Вип. 1. С. 180–187.
162. Тур'яниця О. О. Американська модель професійного спорту: особливості конституційно-правового регулювання. Науковий бюлетень Ужгородського національного університету: Серія: Право. 2019. №1. 58. С. 85–88.
163. Багрій А.А. Досвід США щодо здійснення антидопінгової діяльності у спорті та його напрями запозичення у національне адміністративне законодавство. *Право та державне управління*. 2022. № 4. С. 421-426.
164. Koller D.L. How the United States Government Sacrifices Athletes' Constitutional Rights in the Pursuit of National Prestige: The Special Case of the United States Anti-Doping Agency. URL <https://digitalcommons.law.byu.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=2430&context=lawreview&utm> (дата звернення: 11.02.2023)
165. UNITED STATES ANTI-DOPING AGENCY v. JUSTIN GATLIN. American Arbitration Association No. 30 190 00170 07. North American Court of Arbitration for Sport Panel. URL <https://www.usada.org/wp-content/uploads/AAA-CAS-Decision-Dissent-Justin-Gatlin-January-2008.pdf> (дата звернення: 28.01.2023)
166. Horvitz S. L., Tygart T., Turbow P. A. Dopers Are Not Duped: USADA's Assistance to Federal Prosecutions Ultimately Protecting Clean Athletes Is Not State Action. *Marquette Sports Law Review*. 2008. Vol. 19, Iss. 1. P. 39–63. URL: <https://scholarship.law.marquette.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1023&context=sportslaw> (дата звернення: 25.01.2023)

167. Rodchenkov Anti-Doping Act of 2019. URL <https://www.congress.gov/116/plaws/publ206/PLAW-116publ206.pdf> (дата звернення: 23.10.2022)
168. Code du sport. Article L232-5. Légifrance. Version en vigueur depuis le 22 mars 2026. URL: https://www.legifrance.gouv.fr/codes/article_lc/LEGIARTI000043414737 (date de consultation: 06.10.2025).
169. Foster K. Global Sports Law Revisited. Entertainment and Sports Law Journal. 2019. Vol. 17, № 1. Article 4. DOI: 10.16997/eslj.228.
170. Procedure and sanctions. French Anti-Doping Agency (AFLD). URL: <https://www.afld.fr/en/the-fight-against-doping/anti-doping-rules/the-procedure-and-sanctions/> (дата звернення: 16.11.2025).
171. Goldsworthy D. Athletes' rights under the World Anti-Doping Code: A legitimate public interest? Alternative Law Journal. 2018. Vol. 43, Issue 3. P. 197–202. DOI: 10.1177/1037969X18783292
172. Багрий А.А. Розвиток адміністративного законодавства в частині удосконалення процедур здійснення антидопінгової діяльності у спорті. KELM (Knowledge, Education, Law, Management). 2023. № 7 (59). С. 491-495.
173. Француз-Яковець Т. А., Нігруца О. О. Актуальні проблеми законодавства у сфері фізичної культури і спорту в Україні. Legal Bulletin. 2023. № 7. С. 103–112. DOI: 10.31732/2708-33X-2023-07-103-112
174. Кравчук М. Ю. Актуальні проблеми правового регулювання спорту та шляхи їх вирішення. Україна в умовах реформування правової системи: сучасні реалії та міжнародний досвід. Тернопіль, ЗУНУ, 2-3 травня. 2025. С. 35–37.
175. Жаровська І. М. Гендерні аспекти у спорті: проблеми правового регулювання. Науковий вісник Ужгородського Національного

- Університету. Серія: Право. 2023. Т. 1, № 75. С. 81–84. DOI: 10.24144/2307-3322.2022.75.1.13.
176. Саннікова М. В. Актуальні проблеми правового регулювання та законодавства у сфері фізичної культури і спорту в Україні. Слобожанський науково-спортивний вісник. 2019. № 3(71). С. 37–42. DOI: 10.15391/snsv.2019-3.006.
177. Поташній Ю. Законодавчі амбіції спорту. Віче. 2009. № 4. С. 66–67.
178. Олійник М.О. Теоретичні і методичні основи управління фізичною культурою і спортом в Україні : автореф. дис. ... канд. наук з фіз. виховання та спорту : 24.00.02 / Нац. ун-т фіз. виховання та спорту Укр. Київ, 2000. 18 с.
179. Тіхонова М.А., Бортнік О.Г. Право на судовий захист учасника професійних спортивних відносин та його реалізація. Eurasian Academic Research Journal. 2016. №3 (03). С. 46–52.
180. Case of Mutu and Pechstein v. Switzerland. Judgment of 02.10.2018. URL: [https://hudoc.echr.coe.int/fre#{%22itemid%22:\[%22001-186828%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/fre#{%22itemid%22:[%22001-186828%22]}) (дата звернення: 29.11.2025).
181. Kayser B., Mauron A., Miah A. Current anti-doping policy: a critical appraisal. BMC/PMC (open access). 2007. URL <https://pmc.ncbi.nlm.nih.gov/articles/PMC1851967/> (дата звернення: 25.11.2025)

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

*Статті у наукових фахових виданнях України
та наукових періодичних виданнях інших держав:*

1. Багрій А.А. Досвід США щодо здійснення антидопінгової діяльності у спорті та його напрями запозичення у національне адміністративне законодавство. *Право та державне управління*. 2022. № 4. С. 421-426.

2. Багрій А.А. Розвиток адміністративного законодавства в частині удосконалення процедур здійснення антидопінгової діяльності у спорті. *KELM (Knowledge, Education, Law, Management)*. 2023. № 7 (59). С. 491-495.

3. Bahrii A. General Theoretical Analysis of the Advantages of the Current State of Administrative and Legal Regulation of Anti-Doping Activities in Sport in Ukraine. *Entrepreneurship, Economy and Law*. 2024. № 5 (339). pp. 79-84.

4. Bahrii A. Legal Guarantees for the Implementation of Anti-Doping Activities in Sport: Administrative and Legal Aspect. *Entrepreneurship, Economy and Law*. 2024. № 6 (340). pp. 112-116.

5. Багрій А.А. Поняття та сутність адміністративно-правового механізму реалізації антидопінгової діяльності у спорті. *Науковий вісник публічного та приватного права*. 2025. Випуск 5. С. 45-50.

Матеріали наукових конференцій:

6. Багрій А.А. Недоліки сучасного стану адміністративно-правового регулювання антидопінгової діяльності в Україні. «Інноваційні підходи до реформування сучасного законодавства»: матеріали міжнародної науково-

практичної конференції, м. Київ, 20–21 квітня 2023 р. Київ: Науково-дослідний інститут публічного права, 2023. С. 44–46.

7. Багрій А.А. Сутність державної політики із запобігання та протидії використанню допінгу у спорті як об'єкт адміністративно-правового дослідження. «Пріоритетні напрями розвитку юридичної наук: вітчизняний та зарубіжний досвід»: матеріали міжнародної науково-практичної конференції, м. Київ, 18–19 вересня 2024 р. Київ: Науково-дослідний інститут публічного права, 2024. С. 136–139.

АКТ

впровадження результатів дисертації здобувача наукового ступеня кандидата юридичних наук Багрій Андрія Андрійовича на тему: «Адміністративно-правовий механізм здійснення антидопінгової діяльності у спорті», у науково-дослідну роботу Науково-дослідного інституту публічного права

Комісія у складі: в.о. президента Науково-дослідного інституту публічного права, доктора юридичних наук, професора Короседа Сергія Олександровича (голова комісії); завідувача аспірантури, доктора юридичних наук, професора Сороки Лариси Володимирівни; головного наукового співробітника, доктора юридичних наук, професора Курило Інни Володимирівни склала цей акт про те, що матеріали дисертації здобувача наукового ступеня кандидата юридичних наук Багрій Андрія Андрійовича на тему: «Адміністративно-правовий механізм здійснення антидопінгової діяльності у спорті», мають належний теоретичний та методологічний рівень, відзначаються високою практичною значимістю та активно використовуються у науково-дослідній діяльності наукових відділів Науково-дослідного інституту публічного права.

Результати дослідження застосовуються під час проведення загальнотеоретичних і галузевих досліджень, спрямованих на вирішення теоретико-методологічних проблем правового забезпечення запобігання корупції у сфері національної безпеки і оборони України. Матеріали роботи також використовуються Інститутом у межах реалізації науково-дослідної теми «Правове забезпечення прав, свобод та законних інтересів суб'єктів публічно-правових відносин» (номер державної реєстрації № 0120U105390).

Використання результатів дисертації сприятиме активізації та

підвищенню ефективності наукової роботи працівників відділів та аспірантів Науково-дослідного інституту публічного права.

ВИСНОВОК

Результати дисертації Багрій Андрія Андрійовича на тему: «Адміністративно-правовий механізм здійснення антидопінгової діяльності у спорті», , на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук вважати впровадженими в науково-дослідну роботу Науково-дослідного інституту публічного права під час проведення загальнотеоретичних і галузевих досліджень, спрямованих на вирішення теоретико-методологічних проблем науки права інтелектуальної власності.

Голова комісії:

Сергій КОРОЄД

Члени комісії:

Лариса СОРОКА

Інна КУРИЛО

АКТ

впровадження результатів дисертації здобувача наукового ступеня кандидата юридичних наук Багрій Андрія Андрійовича на тему: «Адміністративно-правовий механізм здійснення антидопінгової діяльності у спорті», в освітній процес Науково-дослідного інституту публічного права

Комісією Інституту було розглянуто результати використання матеріалів дисертаційного дослідження на тему «Адміністративно-правовий механізм здійснення антидопінгової діяльності у спорті» Багрій Андрія Андрійовича. Під час обговорення наданих матеріалів комісією було констатовано, що окремі положення дослідження було використано при розробленні лекційних курсів з дисциплін, які викладаються у Науково-дослідному інституті публічного права, а саме «Адміністративне право: доктринальні та практичні проблеми», «Актуальні проблеми конституційного та муніципального права», при підготовці відповідних підручників, навчальних посібників, а також у контексті інших дисциплін, які викладаються в Інституті. Лекційний курс окремих тем навчальних дисциплін увібрав положення цього дисертаційного дослідження.

ВИСНОВОК: результати дисертаційного дослідження на тему «Адміністративно-правовий механізм здійснення антидопінгової діяльності у спорті» Багрій Андрія Андрійовича вважати впровадженими в освітній

процес Науково-дослідного інституту публічного права з дисциплін «Адміністративне право: доктринальні та практичні проблеми», «Актуальні проблеми конституційного та муніципального права».

Члени комісії:

Завідувач аспірантури

**Науково-дослідного інституту
публічного права,**

доктор юридичних наук, професор

Л. В. Сорока

Головний науковий співробітник

**Науково-дослідного інституту
публічного права,**

доктор юридичних наук, професор

І. В. Курило